

NAŠE ŘEČ

ROČNÍK XI.

ČÍSLO 10.

V. ERTL:

K SMRTI, K JÍDLU, K PLÁČI, K DOSTÁNÍ A POD.

Od převratu, kdy se naše styky se Slovenskem staly mnohem těsnějšími a širšími než předtím a kdy znalost slovenštiny mezi Čechy a češtiny mezi Slováky nabyla rozsahu nikdy nebývalého, stalo se oblíbeným tématem srovnávaní spis. češtinu se slovenštinou a vyvozování z tohoto srovnávání rozličné závěry. Nejčastější a nejrozšířenější závěr bývá pronášen dvojí formou: u českých lidí formou obdivu nad krásou, lahodou a zachovalostí spisovné slovenštiny, u slovenských spisovatelů formou, které užil posledně v Lidových novinách (20. října t. r.) slovenský dopisovatel podepsaný jako předložka na. Ten napsal nám Čechům tuto epistolu:

»Vy, milí bratia Česi, radi sa chlubíte vyspelosťou svojej reči. Možno, že je bohatšia na technické výrazy, ako slovenská, i gramatiku máte spracovanejšiu, ale germanizmami sa hemží — na posmech!

Spomeniem z nich najprotivnejší a najčastejší. Vaši žurnalisti, vaši sudcovia a úradníci, ba i vaši spisovatelia píšú takto: odsúdili ho k smrti (zum Tode), alebo k pokute, k trestu atď. miesto: na smrť, na pokutu, na trest. Píšete: klesol k zemi, miesto na zem; v hostincoch spytujete sa: Co máte k jídlu (snáď k jedení?) miesto: na jedenie; kniha je k dostání u spisovatele, miesto: knihu dostať u spisovatel'a; úradník predostiera spisy ku schváleniu, miesto: na schválenie; v Prahe na električke máte miesta k sezení a k stání, u nás sú miesta na sedenie a na státie; vy posielate zlých ľudí

k čertu, my v čerty a do čerta, u vás je všeličo k smíchu, čo je u nás proste smiešne, alebo do smiechu, slovom: vaše germanizmy sú u vás k zoufání a u nás do zúfania. O tých idiotických bastardoch nemecko-českých ani nehovorím, keď niečo není k máni, alebo keď niekto nebyl k vidění. My vravíme není ho alebo niet ho, a nebolo ho viděť. A čo je u vás k pláči, to je u nás do plaču. A keď budú páni žurnalisti vyhovárať svoje germanizmy rýchlou prácou — neverte im. To sú na nič žurnalisti, alebo aby som ich jazykom hovoril: jsou k ničemu. Odsúďte, prosím, tie vaše germanizmy na smrť!

Není naším úmyslem dokazovati, že v spisovné češtině není germanismů — popírali bychom sami sebe — ani že spisovná slovenština je od germanismů a jiných -ismů úplně čistá. Jde nám jen o to, aby se z takových závěrů nezahošťovala v našich lidech nevážnost k vlastní spisovné řeči, jejíž vysoká hodnota záleží v něčem zcela jiném, než je naprostá neporušenost cizími prvky (jak špatným jazykem by byla na př. spis. angličina!); proto chceme poukázati jen na dvě věci, z nichž by vysvitlo, jak relativní platnost mají takovéto závěry a jak nespravedlivé bývá hodnocení na nich založené. Poučení, které při tom bude možno vyvoditi pro praxi jazykovou, bude nádavkem.

Pronikání cizomluvů (ať jsou to germanismy či rusismy či cokoliv jiného toho způsobu) jest najisto zjev nedobrý a škodlivý. Bráníme se jim; ne proto, že se jimi porušuje svéráz jazyka, jak soudívali naši romantičtí linguisté, ani proto, že jsou to výrazy přejaté z ciziny, zvl. od Němců, nýbrž proto, že to jsou c h y b y, odchylky od spisovné tradice, vznikající z neumělosti jednotlivců a ohrožující jednotu a tím i účel řeči. O tom bylo už často psáno. Ale pronikání cizomluvů je zjev přirozený a neubrání se mu dokonale žádný jazyk. Naopak: čím více se pocituje potřeba zvýšiti kulturní úroveň národa a hodnotu jeho literatury, tím příznivější jsou podmínky ke vnikání cizomluvů; neporušenost cizími vlivy je výsadou nářečí, izolovaného od světa a omezeného v svých prostředcích na úzký okruh pojmů denního života. Cizomluvy v spisovném jazyce jsou z největší části vedlejšími produktem styků domácí literatury s literaturami cizími, a teprve kultura dostatečně nasycená, soběstačná a z vlastních fondů samostatně už tvořící může jich býti uchráněna. Proto příznivou půdou pro vnikání cizomluvů nebývá, jak se leckdy myslí, doba úpadku, nýbrž naopak doba rašení a příprav k rozmachu kulturnímu. Stačí si všimnouti jen na př. předgoethovského Německa nebo předrenesanční Anglie, u nás období veleslavínského nebo padesátých let minulého století.

Vnikání cizomluvů, na př. germanismů, do spis. řeči není tedy samo o sobě ještě nic katastrofálního ani ponižujícího, leda by byla ponížením potřeba a snaha učit se od jiného; v každém jazyce se najdou jednotlivci, jejichž jazykový cit není dost pevný anebo ochabne příliš častým a hojným stykem s literaturou cizojazyčnou. Nebezpečí a úraz nastává teprve tím, jestliže se ochablost jazykového citu stává obecnou, jinými slovy, jestliže se v celku lidí píšících týmž spis. jazykem neprojeví odpor proti takovým rušivým odchylkám jednotlivců, které byly způsobeny vlivem jazyka cizího. A po té stránce není možno vytýkati českému spis. jazyku, že by se byl nebránil — teoreticky i prakticky — proti přílivu cizomluvů, a budoucí historik českého spis. jazyka bude míti příležitost konstatovati zevrubně, jakého množství germanismů, nanesených přechodně do spis. řeči generacemi vyrostlými pod vlivem německé literatury, jazyk spisovný se zbavil a dosud zbavuje. Tímto chorobným procesem jazykové nákazy, který prožívá více méně každý spis. jazyk při stycích s vyšší kulturou jiného národa (co je na př. latinismů ve všech starších spis. jazycích evropských!), spisovná slovenština nebyla nucena projíti; naopak, uvědomíme-li si správně, že dnešní slovenština, jakožto řeč spisovná, t. j. jako souhrn výrazových prostředků, jimiž se povznáší nad úroveň pouhého nářečí sloužícího jen všedním potřebám, je v podstatě (skladbou, slovníkem i způsobem jazykového myšlení) jen individuálně odlišenou obměnou dnešní spis. řeči české (tak jako je na př. jazyk Husův anebo bude jazyk příštích století její obměnou dobově odlišenou), — můžeme tvrditi, že oné nákazy zůstane spis. slovenština už uchráněna i do budoucnosti. Ranami, které utrpěla spis. čeština v zápasu o zvýšení úrovně celé naší, tedy i slovenské literatury a z nichž se buď už vyhovila anebo snaží se vyhoviti, chránila i spisovnou slovenštinu. Kdyby spis. slovenština, jsou izolována úplně od styků s českým písemnictvím, měla podniknouti sama, jako kdysi my, zápas Jungmannů, Tylů, Nerudů a jiných tvůrců novočeského písemnictví a jazyka s literaturou německou, francouzskou a j., podlehla by zrovna tak jako čeština jejich nedobrým vlivům jazykovým, ba co víc, podlehla by jim mnohem hlouběji a tíže, protože nemá opory ve vlastní, staré spisovné tradici, která sílila právě naše Jungmanny, Havlíčky, Máchy a j. v zápase proti cizotě tam, kde nestačila řeč lidová. Můžeme tedy říci (třeba by byl závěr sám o sobě zněl na první pohled poněkud paradoxně) s dobrým právem: Jako dítě děkuje za své jasné mládí vráskám a jízvám v tváři otcově, tak děkuje slovenština za čistotu svého spisovného jazyka do značné míry našim germanismům.

»Na posmech« jsou otcovy vrásky jen dítěti nevděčnému a nezvedenému.

Druhá věc, která zeslabuje a ruší podstatnost a spravedlivost takových závěrů, k jakému došel slovenský dopisovatel Lidových novin, jest jednak ta okolnost, že se srovnává s d o b r o u slovenštinou (spisovnou, neboť o tu jde) š p a t n á čeština a že se praxe ledabyklých nebo nedoučených spisovatelů a pisatelů zaměřuje s pojmem spisovné řeči vůbec, jejíž kanon se odvozuje v každém národě z děl d o b r ý c h autorů — dnes bohudík i u nás dosti hojných —, jednak ta okolnost, že takové závěry pronášejí lidé, kteří o věcech jazykových jsou velmi málo poučení a k takovým úsudkům pramálo oprávnění. Z nich je i karatel našich germanismů v Lid. novinách. Podle svého výkladu o nečeském užívání předložky *k* ve spisovné češtině náleží k oněm brusičům, u nás bohudík již vymírajícím, v jejichž očích rostly germanismy jako houby po dešti, protože věřili germanismus v každém páru souznačných výrazů, z nichž jeden se shodoval zněním s výrazem německým. I o tom bylo už psáno v Naší řeči. Na takových základech jsou postaveny i všechny výtky, které činí náš přítel ze Slovenska spisovné češtině pro nečeské užívání předložky *k*, stavěje jí za vzor spisovnou praxi slovenskou.

Podívejme se na ty výtky zblízka. Pišeme prý my Čechové (i naši spisovatelé) po německu *odsuzovati k smrti, míti co k jídlu, předkládati ke schválení, místa k sezení, to je k smíchu, k pláči, k zúfání, k dostání, k mání,**) *k ničemu, padl k zemi, jdi k čertu* atd., kdežto Slováci správně: *na smrť, na jenie, na schválenie, na sedenie, do smiechu, do zúfania, do plaču, na nič, to je dostať, na zem, do čerta (v čerty)* a p.

Některé z těchto slovenských výrazů, které se nám nabízejí jako lepší náhrada za výrazy české, můžeme hned zpředu vyloučiti a pěkně se za ně poděkovati. Jsou to výrazy, kde místo české předložky *k* užívá slovenština předl. *do*: *id do čerta, to je do smiechu, do plaču, do zúfania*. To jsou v dnešní slovenštině zjevné p o l o n i s m y. Polština, jak známo, rozšířila významovou oblast předložky *do* do oblastí i jiných předložek, zejména do oblasti pův. slovanské předložky *k'* (chodž *do mnie* = pojď ke mně); odtud v polštině: *idž do czarta, do dyabla, do kata* (= jdi k čertu, k ďasů, rus. *podí k čortu* a p.), *pióro do pisanía* (= pero

*) Výraz »zde jsou kyselé okurky *k mání*« četl slovenský brusič snad někdy před padesáti lety na některém pražském hokynářském krámkě. Ale hokynářská čeština není spisovná čeština a i dnešní hokynář by se za výraz *to je k mání* jistě styděl — kdyby jej vůbec znal.

ke psaní), *stworzony do pracy* (= k práci), *spodobny do wszego* (= ke všemu), *ładna do kochania* (= k pomilování), *być do śmiechu* (= k smíchu) atd. Tyto polonismy jsou proti duchu slovenštiny (a československého jazyka vůbec), neboť i Slováci (jako my) říkají: *isť ku pánovi* (ne *do pána*), *spôsobný ku všetkému* (ne *do všetkého*) a p.*) A dále: i v češtině jsou sice výrazy *býti do smíchu*, *býti do pláče*, ale každý Čech dobře cítí, že je rozdíl, řekne-li »bylo mi *do smíchu*«, anebo když řekne »to mi bylo *k smíchu*« a p. Tento rozdíl se polonismy výše uvedenými stírá, a jsou tedy výrazy slovenské *to je do smiechu* a p. (= to je k smíchu) nejen porušením ducha jazyka, nýbrž dokonce i jeho ochuzením. V té věci tedy s našimi bratry na Slovensku měnití nebudeme.

Může tedy jíti leda o výrazy, kde čeština užívá předložky *k*, slovenština předložky *na*. Jsou to valnou většinou výrazy významu cílového, účelového: *odsuzovati k smrti*, *míti co k jídlu*, *předkládati ke schválení* a p. Náš slovenský karatel myslí, že užívání předložky *k* v češtině je tu napodobením německých vazeb s *zu* (zum Tode verurteilen, zur Genuehmigung vorlegen a p.), a že tedy jde vesměs o germanismy. Je to opakováno po Czambelovi, který napsal (v Rukoväti 1902, s. 185), že Čechové říkají »po německy«: *k rozkazu* (m. *na rozkaz*), *k potěšení* (m. *na potěšení*) a p. V tom je především jen půl pravdy. Nejen Slováci, nýbrž i my Čechové vyjadřujeme cíl a účel předložkou *na*; i my říkáme: *padnouti na zem*, *dáti na vychování*, *odsouditi na smrt*, *místo na sedění*, *býti na posměch*, *to je na nic* (nanicovaté) atd., ale užíváme arci zase v obdobných případech jiných předložky *k* a vážíme si toho bohatství a té rozmanitosti v řeči. A naopak: nejen my Čechové, nýbrž i Slováci vyjadřují cíl a účel tou »německou« předložkou *ku*; i oni říkají: *po-hodlný k čítaniu*, *příhodný k strel'be* (zum Lesen, zum Schießen geeignet), *schopný k něčomu*, *spôsobný k něčomu* (zu etwas fä-

*) Z polštiny proniká (podle Bart. Sl. dial. 58) předložka *do* v platnosti *k*, ale jen ve významu čistě místním též do nářečí lašského (na př. *idě do kupca*, *do Pavlička*, *do nas*, *do Michnuv* a p.) a odtud v ojedinělých výrazech i hlouběji do Moravy; na př.: *di do čerta* (na Zlinsku), *išel do Tomšů* a p. (na Hornících) a p. Toho způsobu je asi také výraz »*jděte do kupcův*« Mat. 25, 9 v evangelií Vídeňském, který má stopy nářečí východního (nejde-li tu o pojetí takové, jako je v čes. *šel do Židů*, *do Jirchářů* a p.), ne však výraz »*šel do Řekův*« Pulk. 117a (podle výkladu Gebaurova v Sl. stč. = *k Řekům*), kde jde o výraz téhož způsobu, jako je dnešní »*šel do Němec*« (v lat. Pulk. je také »*Graeciam intraverat*«). Výrazy s předl. *do* ve významu přeneseném (jako je pol. *być do śmiechu*, slov. *byť do smiechu* a p.) Bartoš z nářečí moravských neuvádí.

hig, tauglich a p.), i oni říkají jako my »stalo se to *k vůli učitel'ovi*« (ač jim Czambel zapověděl psáti »stalo se to *k rozkazu*, *k žádosti otce*« a p.), a nikdo je pro to nekárá z germanismů, ba dokonce ani z čečismů. Že to nejsou rčení data nedávného, nýbrž že tu bývala předložka *k* od původu, toho svědectvím jsou nejen výrazy *jdi do čerta, to je do smiechu*, které před polonisováním musily zníti *k čertu, k smiechu* (neboť pol. *do* = slc. *k*). nýbrž i příd. jméno *ničomný* = čes. ničemný, jehož původ nelze vyložit jinak než z účelového výrazu (*je*) *k ničemu* (srov. pol. *nikczemny, niczemny*), který náš karatel osudným omylem pokládá za český germanismus.

Co z toho plyne? Že se cíl a účel vyjadřuje jak v češtině, tak v slovenštině (tedy v celém jazyce československém) i předložkou *na* i předložkou *k* tam, kde Němec klade *jednotejné zu*. Je-li tedy germanismem české *k smrti* (odsouditi), *k jídlu* (míti), *ke schválení* (předkládati), (místa) *k sezení*, (býti) *k smíchu*, *k zoufalství* atd., musí býti týmž právem germanismem i slovenské (i české) *na smrť, na jedenie, na schválenie, na sedenie* atd., protože obě dvě předložky, *k* i *na*, jsou překladem německého *zu*. Je-li germanismus »užívati nože *k jídlu*«, bylo by naivností domnívati se, že germanismem to býti přestane, napíšeme-li »užívati nože *na jedení*«, když celý způsob vyjadřování je nečeský (m. jísti nožem) a když i toto *na* je stejně zase jen překlad něm. *zu*, jako bylo dřívější *k*.*) Nezbyvalo by tedy v našem případě nic jiného než vyhýbati se výrazům s předl. *k* právě tak jako výrazům s předl. *na* a psáti na př.: *odsouditi hrdla* (m. *na smrť, k smrti*), *jaké máte pokrmý* (m. *co máte k jídlu, na jedenie*) — *předkládati spisy, aby byly schváleny* (*ke schválení, na schválenie*) — *místa sedací* (m. *k sedění, na sedenie*) — *to je směšné* (m. *k smíchu, na smiech*) atd.; nepochybuji, že za několik let, až tento článek upadne v zapomnutí, najde se u nás anebo na Slovensku brusič, který tuto očistu bude hlásati.

Ale to jsou všecko liché strachy. Předložky *k* (tak jako *na*) i něm. *zu* se ve významu cílovém a účelovém užívá stejným právem v němčině jako v češtině odedávna, a nejen v češtině, nýbrž i v jiných jazycích slovanských a indoevropských (lat. *ad*, řec. *pros* atd.); význam ten se vyvinul zcela přirozeně z hmotného, místního významu těchto předložek, znamenajících směr k ně-

*) Je to asi něco podobného, jako když Czambel doporučuje za české (vulgární) »ten člověk je *k nevystání*« slovenské »ten človek je *na nevystátie*«, nevěda, že germanismus není v předložce *k*, nýbrž v nečeském (německém) užití slovesa *vystáti* (vystáti může Čech a Slovan leda důlek, ne však člověka).

čemu*) (na př.: sednouti si *k jídlu* = a) *k chlebu*, b) *abych jedl*). Tak jako říkáme dnes *k smrti odsouditi*, tak bylo už v stč.: »pak-li mě chceš odsúdití *k věčnému zatracení*« Lvov. 40b, tak je i rus. »prisúdit kogo *k ssylkě*« (k vyhnanství), srbochorv. »osúdití *k mukam*« (lat. »damnare ad mortem«), a vedle toho pak arci: »na smrt odsúdití« Hrad. 88b a j. Jako se dnes tážeme »*co máte k jídlu?*«, tak bylo i stč.: »nenie dobré chléb synovský vřci psóm *k jiedlu*« Hus Post. 46b; »dejž i vám chléb *k jedení*« 2 Kor. 9, 10; »musějí s sebu vodu *k pití nésti*« Mil. 21a (»sěno *k píci* dobytčiej« Mus. Deut. 11, 15 a p.), pol. »macie-li co *ku jedzeniu*«, rus. »čto u vás *k obědu?*« a p. Jako dnes předkládáme (dáváme) spisy *ke schválení*, určujeme (máme) místa *k sedění* a p., tak také se říkalo: »lidem ostavil knihy *k utěšení*« Mand. B. 1a; »nedal vám Hospodin srdce *k srozumění a očí k vidění a uší k slyšení*« 5. Mojž. 29, 4; »ktož má uší *k slyšení*« Mat. 176a (pol. »kto ma uszy *ku sluchaniu*«); »miesto *ku pohřbení*« Pernšt. Jer. 19, 11; *k větší cti a chvále boží* (pol. *ku większej chwale bożej*), *ku pomoci, k užitku, ke škodě, k hrůze, k paměti, ku příkladu* (pol. *ku potrzebie*, rus. *ko vředu*, srboch. *k plaći*, lat. *ad honorem* atd.), a pod. (jako dosud v slovenštině): »ktož *k rozhněvání* snadný jest, bude i *k hřešení* zchopnější« Praž. Přísl. 29, 22; »umělý *ku púštění*« Apat. Fr. 45b (*k vojně, k válkám, k moři* a p.); »potřebný *k spasení*« Vikl. 190a; »mocný *k škození, nemocný k spomožení*« Modl. (1525) 41b; (s významem vztahovým) »těžký *k věření*« Mand. A. 157 a, »*k srozumění*« Vel.; »(žena statečná) nesnadná jest *k nalezení*« Br. na Př. 31, 10; »lehký *k nesení*« a p. (pol. »trudny *k wypisaniu*«, rus. »udobnyj *k uspolněníu*«, srbeh. »koristan *k životu*«, lat. »aptus *ad dicendum*« a p.). Z významu cílového a účelového se vyvíjí snadno význam shody, normy a p.; ten je pak ve výrazech (učiniti něco někomu) *k vůli* (= aby to byla jeho vůle, tedy podle jeho vůle), na př.: »aby byl živ *k vůli manželky*« Hus E. 3, 198; »*k prosbě* sv. Veroniky« Modl. 176; »*ku poručení* (pánovu)« Štít. Vyš. 13a; »*k rozkazu* Hospodinovu« 4. Mojž. 9, 20 a č. (pol. »*k woli* boskiej,

*) Tento hmotný, místní význam je v obou rčenicích: *jdi k čertu a padati k zemi*, které slovenský brusíc pokládá za nespr. Že výraz *jdi k čertu* je i pro slovenštinu správnější než *jdi do čerta*, bylo pověděno už výše. Stejně správný je i výraz *padl k zemi*, vedle výrazu *padl na zem*, jehož užívá čeština jako slovenština; je tu jen rozdíl v pojetí: *padnouti k zemi* je tvar dokonavý *k padati k zemi*, které znamená pohyb k jistému cíli (jako *běžeti k lesu, jíti k otci*), a to nejen u nás, nýbrž i v slovenštině; *padnouti na zem* je tvar dokonavý *k padati na zem*, které znamená směr pohybu na nějakou plochu (jako *klásti na stůl*). Výraz *padnouti k zemi* je v češtině od pradávna; na př. (velbloud) učiní lom, *k zemi spadna* (Alexandreis B 94).

k myslí«, rus. »kstatic«, lat. »ad voluntatem« atd.). Rozumí se samo sebou, že v témž významu a nezřídka v týchž rčeních užíváme v češtině odedávna, jak pověděno, i předložky *na*, říkající: *k čemu to* (pol. *k czemu*, rus. *k čemu*) i *nač to* (pol. *nacz*, rus. *načto*), *ku pomoci* i *na pomoc*, *ke škodě* i *na škodu* (ale zpravidla jen *na ujmu*, *na úkor*), *na rozkaz* i *k rozkazu* (ale jen *k vůli*) atd. Čtenářům Naši řeči tím nepovídáme nic nového; o správnosti těchto výrazů jednak u nás dosud nikdo nepochyboval, jednak bylo o výrazech, o nichž vznikla pochybnost vinou brusičů (*ku příkladu*, *k rozkazu* a p.), v NŘ. už vykládáno (2, 304). Účelem tohoto odstavečku bylo jen ukázati, že se Czambel a po něm i jiní brusiči slovenští mýlí, zakazují-li užívati v slovenštině výrazů *ku potěšení*, *k užitku*, *ku čítaniu*, *ku sláve*, *k rozkazu* a p. s tím lichým odůvodněním, že jsou to (vedle výrazů *na potešenie*, *na užitok* a p.) germanismy.*) Je-li kde zvykem užívati i v slovenštině v takových výrazech předložky *ku*, je to zvyk starý a správný a nutiti se mermomocí do předložky *na* (z planého strachu před germanismem) bylo by stejné násilí na jazyce, jako kdybychom se my nutili říkati dnes naopak *k ujmě*, *k úkoru* a p.

Germanismy vidí dopisovatel Lid. novin (co vím, samostatně, nezavisle na Czamblovi) i v další skupině výrazů abstraktních s předložkou *k*, jako (to je) *k smíchu*, *k pláči*, *k zoufání*, za něž by raději viděl i v češtině (jako v slovenštině): to je *do smiechu* n. *směšné*, *do plaču*, *do zúfania* a p. Že výrazy s předložkou *do* jsou v slovenštině cizomluvy a proti duchu slovenštiny a že předpokládají i v slovenštině původnější výrazy *ku smiechu*, *ku plaču* a p. shodné s češtinou, bylo pověděno o něco výše. Důsledkem z toho plynoucím pro našeho slovenského karatele mělo by býti ovšem, aby opravil svou výtku v ten smysl, že výrazy *k pláči*, *k smíchu*, *k zoufání* jsou v češtině germanismy zjevné, v slovenštině skryté (pod polonismy).

Ale výrazy (to je) *k pláči*, *k smíchu*, *k zlosti*, *k zoufání* a p., i když se shodují s něm. (das ist) *zum Weinen*, *zum Lachen*, *zum Verzweifeln* a p., podezřívají se z původu něm. neprávem, neboť jejich původ je docela legální, domácí. Výrazy (to je) *k pláči*, (vypadáš) *k smíchu* a p. jsou původem výrazy téhož významu jako výrazy (učinil to) *ke cti* a *chvále boží*, o nichž byla řeč výše, s tím toliko rozdílem, že za okolností daných podmětem a vý-

*) Jak libovolné a zmatené jsou nápady brusičů v těchto věcech, je viděti z toho, že se NŘ. 2, 293 musila zase naopak ujmáti v češtině výrazů *na něčí rozkaz*, *přání*, *návrh*, protože v nich brusiči viděli překlad něm. výrazů *auf Befehl*, *Wunsch*, *Antrag*, které se podle nich prý mají vyjadřovati v češtině správně výrazy *k rozkazu*, *přání* atd.

znamem slovesa přísudkového může se to, co bylo pojato jako účel, měniti v představu výsledku. Znamenalo-li »ty jsi stvořen (Bůh tě stvořil) *k pláči*« = *aby* plakal, znamená »to je k pláči (pův. to je k tomu, aby se plakalo), ty vypadáš k pláči« = to je takové, ty vypadáš tak, *že by* člověk plakal. Tak i jiné výrazy podobné. Jako se říkalo: »nechť je zřejmé milosrdenství tvé *ku potěšení mému*« (Žalm 119, 76), tak a s týmž významem předložky *k* se říkalo: »rozmnoží *ku podivení* Hospodin rány tvé« (5. Mojž. 28, 59) = aby se lidé tomu divili, ale zároveň = rozmnoží je tak, že se tomu budou diviti; pod. »což bylo mnohým *k nemalému podivení*« Červ. (Kott 2, 636) = takové, že se tomu mnozí divili a p. Proto se takovýchto výrazů, kde je předložka *k* spojena s podstatným jménem významu dějového, užívá a užívalo k vyjádření míry. Na př.: »vzdělali tu oltář veliký *ku podivení*«, Jos. 22, 10 (*ku podivení* veliký, na podiv); »smutnáť je duše má až *k smrti*« Mat. 26, 38 (a pod.: *k smrti nemocen* = *na smrt*, nadsázkou: *k smrti* rád a p.); »nemoc ta není *k smrti*« Jan 11, 4; (»ležela *k smrti*«, záp.-mor. — »*na smrt*«, vých.-mor. Bart. Sl. 135). Zejména často se užívá v tomto smyslu podst. jména slovesného tvaru *nesení* a je možno při tom rozlišovati několik typů. Podle výrazů »to je *k pláči*, *k smíchu*, *ku podivu*« a p. tvoří se nové výrazy (často nadsázkové) jako »to je *k zoufání*, *k zbláznění*, *k popukání* (t. j. smíchy), *k prasknutí*, *k chcípnutí*«. Jsou-li analogické výrazy v němčině, není to ještě důvodem, abychom je pokládali za germanismy, vidíme-li, jak se vyvíjely z výrazů toho podezření prostých (ostatně pod. franc.: *c'était à en mourir*, *c'est à devenir enragé* a p.). Výraz *veliký ku podivení* (*smutný k smrti*) stává se základem typu: *vzácný k pohledání*, *krásný k pomilování*, *dusný k zalknutí* (*k udušení*) nebo záporně: *těžký k neunesení*, *divný k neuvěření*, *změněný k nepoznání*, *dlouhý k nepřekání*, *mnoho k nespočtení*. Protože výraz základní (příd. jméno, příslovce) bývá často svým významem obsažen ve výrazu udávajícím míru (na př. výraz *nepřekání* už sám o sobě vyjadřuje délku, *neuvěření* podivnost a p.), stává se zbytečným (samozřejmým) a bývá vynecháván; tím se pak z těchto výrazů příslovečných stávají zase buď výrazy doplňkové, na př.: *bylo tam k zalknutí*, *bylo jich k nespočtení*, *to je k neuvěření*, *k nepřekání*, *k nevydržení*, *on je k nepoznání*, *ti dva jsou k nerozeznání*, nebo přívlastkové: *zabil muže egyptského, muže ku podivení* 2. Sam. 23, 21, *člověk k pohledání*, *děvče k pomilování*, *holka k zulibání*, *k nakousnutí* a p. Tyto typy se nedají rozmnožovati libovolně, nýbrž jsou omezeny na určité výrazy ustálené; jsou to však výrazy lidové a správné, třebaš ne staré. Že jsou

výrazy tohoto způsobu (ovšem snad jen se souznačnou předložkou *na*) i v lidové slovenštině, tomu nasvědčují Czamblovy příklady »ten človek je *na nevystátie* (k nevystání, k nesnesení), to je *nie na strpenie*« (= není k vydržení) a p. O tom, že výrazy tohoto způsobu pokládají brusiči za nesprávné neprávem, zmínili jsme se už 10, 23 v referátě o Mašinovi.

Za germanismy by bylo tedy možno pokládati leda výrazy poslední skupiny, t. j. typ »*kniha je k dostání, to není nikde k vidění*«. Za výrazy původu německého je prohlásil už Palacký (»na místě dosavadního: »již ho neviděti, nebylo vás slyšeti« atd. psáti budeme: »již není k vidění, nebyl ste k slyšení«, jelikož to doslovněji zní »er ist nicht mehr zu sehen, Sie waren nicht zu hören« ČČM. 1873, 113), ač předtím těchto výrazů sám užíval (nebude *k dozkoumání* Krok 1821, 133; nebylo *k dostání* ČČM. 1829, 3, 44; nebyl *k spatření* t. 1828, 3, 116 a j.). Od té doby se pokládá tento výrazový typ obecně za germanismus a také Naše řeč jej nejednou kárala, nabízejíc za něj jako formu správnější typ *kniha se dostane* (lze ji dostat), *to není* (nelze, není možno) *nikde vidět*. S míněním, že typ *kniha je k dostání* je nesprávný anebo aspoň méně správný, lze souhlasiti, třeba ne z toho důvodu, který se proti němu uvádí. V českém jazyce spisovném je na vyměření (aspoň u spisovatelů jazyka dbalejších); žije jen v jazyce obecném, a co vím, vyskytují se některé výrazy toho typu po Čechách i mimo řeč městskou v jazyce lidovém. Starého původu ani tato rčení nejsou; nejstarší doklad, který znám, je z r. 1773, a to právě ze Slovenska: Wiegandova Hospodářská ruční knížka, přeložená »na slovenský jazyk« a vydaná v Prešpurce, má na titulním listě poznámku (která se od té doby pak stěhuje z knihy do knihy) »vytištěná a *k dostání* u Františka Augustina Patzko«. Že by byly výrazy toho způsobu jako *kniha je k dostání* vznikly, jak se obecně za to má, pouhým mechanickým překladem německých výrazů typu »*das Buch ist zu haben* (zu bekommen)«, tedy tímž způsobem, jakým brusiči (neprávem) vydávají rčení *to je k zoufání* za překlad německého »*das ist zum Verzweifeln*«, nezdá se dosti podobno pravdě. České *k dostání* neodpovídá německému *zu bekommen*, protože v tomto výrazu necítí nikdo dnes nic víc než pouhý infinitiv;*) a jako nikdo, byť uměl česky sebe hůře, nepřeloží něm. (*er scheint*) *zu schlafen* slovy (*zdá se*) *k spaní* (nýbrž *spát*), tak také je těžko se

*) Větším právem by mohli brusiči viděti napodobení němčiny *na př.* v moravském »*okna sú umývať*«, kde jde o totéž (cílové) užití infinitivu a touž vazbu jako v něm.

směřit s domněnkou, že čes. (je) *k dostání* vzniklo překladem německého (*ist*) *zu bekommen* a že v tomto německém výrazu je třeba hledati východiště pro výklad výrazu českého.

Je tedy třeba se ohlédnouti po výkladě možnějším, po předložení a východišti formálně bližším. Tento formální vzor je snad možno viděti ve výrazech, které jsme obhajovali výše a jimiž se vyjadřuje určení, schopnost, vhodnost, způsobilost k nějakému výkonu: *chléb k jedení, ten chléb je k jedení, k jídlu; voda k pití, ta voda je k pití; kniha ke čtení, ta kniha je ke čtení, pero ke psaní* a p. Je-li sloveso, z něhož je utvořeno podstatné jméno dějové (*jedení, pití* a p.) toho významu, že podmět věty může býti pojat za předmět slovesného děje (na př. *jísti chléb, píti vodu, čísti knihu*, ne však *psáti perem*), přiblíží se povrchnímu pozorovateli věty typu *ta voda je k pití* dosti blízko svým významem typu *»ta kniha je k dostání, ke koupení«* (= tu knihu lze dostat), neboť voda, která je k pití (t. j. určena), je ovšem eo ipso voda, kterou lze pít, »kniha, která je ke čtení« je tím samým kniha, kterou možno čísti atd. Tyto dva české typy jsou si formálně mnohem bližší než čes. *je k dostání* s něm. *ist zu bekommen*, a připustíme-li, že význam typu *ta voda je k pití*, původně cílový, mohl se oslabiti způsobem právě vylíčeným, t. j. směrem k pouhé možnosti,*) není překážky, proč bychom se nemohli domnívati, že východištěm tvaru (*ta kniha*) *je k dostání* byl tvar (*ta voda*) *je k pití*. Ke vznikání takových výrazů mohly přispívati i výrazy jako: *jsou k nerozeznání* = *nejdou k rozeznání* (= není je možno, lze rozeznati), *to je k nepřekání* = *ten průvod nebyl k překání* (= nebylo jej lze překati) a p., o nichž byla řeč výše a podle nichž zase vznikaly výrazy nové, jako *to není k zahazení, ten chléb není k ukousnutí, to seno není k usušení, ta žena není k zaplacení* (slov. *to je nie na strpenie*) a p. Působení němčiny při vzniku typu (*kniha*) *je k dostání* bylo by pak lze viděti leda v tom, že německé schema *x ist zu ...* mohlo jednotlivce myslící po německu (t. j. stavějící v mysli věty toho významu podle německého schematu) sváděti právě k tomu, aby českého typu *voda je k pití* užili i k překladu německého typu *das Buch ist zu bekommen* a zapomínali při tom na významový rozdíl, který je mezi oběma těmito typy, českým a německým. Tímto způsobem se tedy objevily snad někdy v druhé pol. 18. století v češti-

*) Stejným způsobem se ustálil význam souznačného výrazu *bíti na prodej*, slov. *na predaj* (který se — mimochodem — nepokládá za germanismus, ač by se dal stejně podezřívati ze styku s něm. *ist zu verkaufen*); *je na prodej*, = pův. »je určen k prodeji«, znamená nám dnes prostě totéž co »je prodejný, ist zu verkaufen, verkäuflich«.

ně vedle sebe dva typy: a) *ta voda je (není) k pití, to je k nepřečkání (to není k ukousnutí)*, b) *ta kniha je k dostání*. V prvním typu má předložkový výraz v doplňku významu příčinný, účelový nebo výsledkový (k tomu, aby se pila — že to člověk nepřečká, neukousne), v druhém typu význam pouhé možnosti (= může se dostat). První typ pokládám za správný (už z toho důvodu, co o něm bylo pověděno výše), třebaže se našim brusičům také nelíbil, druhý za méně správný, ale z jiné příčiny než proto, že bych jej pokládal za pouhou napodobeninu souznačného typu německého. V prvním typu má doplněk vyjádřený předložkou *k (na)* s podst. jménem slovesným významem kvalifikující, vyjadřuje vlastnost (jaká je voda?, jaký byl průvod? jaký je chléb? — je k pití, byl k nepřečkání, není k ukousnutí), a proto je tu na místě výraz *jmenný*; v druhém typu (*kniha je k dostání*) nejde však o vlastnost té knihy, nýbrž o fakt, dostat, koupit, a proto je tu na místě výraz *slovesný*, nikoli *jmenný*, *ta kniha se dostane, tu knihu lze dostat* a p. To platí stejně o tomto výrazu kladném jako o záporném. Výrazy prvního typu vyjadřují tedy víc než pouhý děj, a proto bez jistého porušení významu není je možno nahrazovati tou formou, kterou jsme uznali za správnější a češtější pro typ druhý: výrazem *ten chléb neukousneš, ten chléb nelze ukousnout* vyjadřujeme jen faktum, jehož příčiny mohou být nahodilé (nemáš zuby, špatně jej držíš, bochník je na tebe příliš veliký a p.), výraz *ten chléb není k ukousnutí* vyjadřuje však, že příčina je trvalá, obecně platná, protože je to vlastnost toho chleba; je tedy výraz tohoto způsobu mnohem důraznější než výraz první. Výraz *ta kniha je k dostání* pokládáme tedy za méně správný proto, že se neshoduje se způsobem, jakým čeština představuje toho způsobu dosud vyjadřuje (tedy z téhož důvodu, z jakého říkáme raději »víko dokonale přiléhá« než »přiléhání víka je dokonalé«), a proto, že se jím stírá formální rozdíl, který má čeština mezi výrazy *ta kniha se dostane* a *ta voda je k pití*, významem odlišnými; viděti ve výrazu *je k dostání* germanismus, k tomu není příčiny.*)

Z těchto výkladů tedy především vysvítá, že rčení s předložkou *k*, která se slovenskému dopisovateli Lid. novin zdála českými germanismy, jsou skoro vesměs výrazy správné, že za germanismus není třeba pokládati z nich ani jediný a že správná česká rčení v témže znění anebo ve znění nepodstatně změněném jsou

*) Skutečný a nepochybný germanismus je arci výraz »to je k mánta«, který žije dnes už jen jako karikatura výrazová; ne však pro svou formu, nýbrž pro nečeské užití slovesa *míti*.

anebo bývala i v slovenštině. Dále je z toho vidět, že brusiči slovenští nejsou o nic lepší než jejich čeští kolegové a že i oni mají své úsudky a odsudky, zvláště větrí-li germanismy, hotovy velmi brzo. Jejich poměr k jazyku je studený a mechanický, ti jako oni soudí jen po povrchu a vlastního citu nemají. Slovenský brusič, který nám vyčetl s radostí publikána celý růženec hříšných germanismů, zakončil své napomenutí větou »Odsúďte (milí bratia Česi), prosím, tie vaše germanizmy na smrť«, netuše, že pointoval své kázání proti germanismům jedním z nejhrubších germanismů, jakých se může Čech nebo Slovák dopustit. V onom ukvapeném a lichém pronásledování rčení správných a poctivých pro podezření nebo obvinění z germanismu není náš karatel ani na Slovensku sám. Z Czamblovy Rukováti by se dala snést hromádka výrazů, které se ze stejně lichých důvodů odsuzují za germanismy, ač jimi nejsou, a naopak by se dalo z ní vybrati dosti výrazů, které se doporučují za výrazy správnější, ač jsou to výrazy nesprávné a neslovenské. Doufáme, že za dobrou vůli, kterou snad měl při svém pokárání slovenský dopisovatel Lid. novin, odsloužíme se *svým* bratřím na Slovensku nejlépe, dáme-li jim výstrahu před takovými ukvapenými a nepovolanými brusiči, kteří, jak i z tohoto článku bylo vidět, svému jazyku často spíše škodí a jej ochuzují, než aby mu prospívali. Budou-li i naši milí bratři na Slovensku státi o to, aby kritika řeči a jejích prostředků byla v rukou vědeckých a nikoli diletantských, jako se o to snažíme u nás, dospějí bohdá ještě k třetímu závěru. k němuž by tento článek jen jako ukázka chtěl dáti podnět. Že totiž ne všechno, čím se liší slovenština od češtiny, je v slovenštině zlato a v češtině smetl »na posmech«. Jsme lidé chybuující, své chyby má čeština i slovenština, a proto leckdy může tomu být s tím zlatem i naopak. Hleďme tedy viděti bratr u bratra raději přednosti než nedostatky; a budeme-li se na poměr spisovné češtiny a slovenštiny dívati skutečně kriticky a vědecky, najdeme těch předností i v spisovné češtině velmi mnoho, ba neskonalé víc, než se při dnešním romanticky povrchním srovnávání na obou stranách myslívá. Nezavírejme oči před svými chybami, ale buďme si také dobře toho vědomi, že se tisíciletá kultura našeho spisovného jazyka, tisíc let práce na těchto velebných varhanách, které jen čekají stále připraveny na své mistry, nedá vyvážit ani nejdokonalejší »rýdzosťou«.

POSUDKY A ZPRÁVY.

Marcel Proust, *Radosti a dny*. Dílo Marcela Prousta 1. Přeložil Jar. Zaorálek. Odeon, Praha 1927. Str. 139. Za Kč 21.—. (Konec.)

K referátu o Zaorálkově překladu tohoto románu Proustova zbylo nám z předešlého sešitu Naší řeči ještě několik drobnějších poznámek a výtek, týkajících se jednotlivých chyb a nepřesností, které byly způsobeny jednak vlivem originálu, jednak dnešní běžnou češtinou ne vždy a ne ve všem pečlivou. Není toho mnoho, ale za zmínku to přece stojí — aspoň k užítku budoucím.

Vybraná a dost často hledaná forma originálu svedla překladatele, který se opravdu se vkusem a se zdarem snažil zachovati stilistickou vybroušenost a jemnost francouzské knihy i v českém znění, leckdy k strojenostem. Takovými strojenými výrazy zdají se mi na př. slova: *příslib* 70 m. *slib*; *zásnuby* (se smrtí) 84 m. *námluvy*, *zasnoubení*; *zasněně* 79 m. *snivě*; *strážez* 127 m. *strast*, *utrpení*; *nezměrnou* silou 127 m. *nesmírnou* (nejasně je: *nesměrné*, *prchavé* a *nehmatatelné* stíny 85); *jasnozřivý*, *-ost* (*clairvoyant*) 8 a j. m. obyčejnějšího *jasnovidný*; *okna zirájící* na moře 28 m. *hledící*, *vedoucí*; *stříbřitý* zvuk 29 m. *stříbrný*; *listoví* 39 a j. m. *listí*; *do nesměrna* (rozšířil okruh) 54 m. *do nesmírna*; *jediná skutečnost tkvěla* v tom světle 89 m. *zbývala*, *byla* a j. *Jistá* hledanost výrazu se jeví i v některých vazbách; pokládám za ni na př. *zálibu* (ne ovšem *důslednou*, ale přece *zjevnou*) v genitivu *záporovém*: *smích, jehož* již nikdy neuslyšíme 10 a j., *neopouštěl Františky* 128, dokonce také: *aniž by jich chápala* 62 a j. m. *je*, nebo: *to, čeho* netřeba ukazovati 56 a j. m. *co*, a i v jiných vazbách genitivních: *řála mu dobré noci* 62 m. *dobrou noc*, *ceniti si obraznosti* 55 m. *obraznost* (podle »vážiti si čeho«), *dovršila své profanace* 24 m. *profanaci*. Spisovnou afektaci vidím i v doplňkových instrumentálech: *ptala se jí, je-li kněžnou Violantou* 38 m. *kněžna*; *jsou nejpětšími krasavicemi* 45 m. *krasavice*; *spíš je pravdou* 105 m. *pravda*; *chci býti závislou* 46 m. *závislá*; *nebyla ničím zvláštním* 130 m. *nic zvláštního*.

V několika případech přilnul, jak se zdá i bez srovnávání s předlohou, překladatel k svému originálu i slovně poněkud přes míru proti ustáleným výrazovým způsobům českým. Tak píše na př: v den svých *třinácti let* 11 m. *třináctých narozenin*; *nebylo kdy k splnění* toužebného očekávání *matčina* 30 m. *splnití*; *neznepokojuj* se 35 m. *nestarej se*, *nedělej si starosti*; v okamžiku *zcela přesném* (*précis?*) *se zastavím* 35 m. *určitém*; *jisté* *mladé*

ženy, začínající svou společenskou dráhu, rády mluvívají 47 m. některé; mluví o básni, v níž *listuje* 55 m. se probírá (čes. »listovali«, utvořené ostatně podle něm. blättern, znamená vždycky jen »obraceti listy«, na rozdíl od franc. »feuilleter les siècles passés« i ve smyslu přeneseném a p.); celých *osm dní* 61, 91 (asi »huit jours«) m. celý týden; jasně jsem rozeznávala *to upřímné* uprostřed přetvářky 62 m. co bylo upřímného; jakou *ctností* (vertu?) je obdařena vůně šeriků 64 m. jakou předností, mocí a p.; *zjevil jste se* mi (apparu) jako Leonardův Jan Křtitel 8 m. připadl, objevil jste se mi; políbek *sklouzl* (glissé?) z hlubin minulosti 71 m. vyklouzl; ve chvíli, *jako je tato* 71 m. v takovéto; *tam dole* (na konci terasy v Tuileriích) 76 m. tam vzadu (là-bas?); paradoxy *dneška* jsou předsudky *zítrka* (d'aujourd'hui, de demain) 81 m. z dnešních paradox jsou zítra předsudky; ulehl na trávnik *kolébán* jsa (bercé?) šploucháním moře 88 m. ukolébáván, uspáván; mluvil vesele, *jsa polichocen* (flatté?) 99 m. protože mu lichotilo a p.; jezera *koupala* lesy (baignaient?) 106 m. smáčela, omývala; náhle duše, stavši se *zvučnou* (sonore?), slyšela jakousi líbeznou hudbu 107 snad m. akustickou (srov. salle sonore) a p. Vlivem předlohy se dá zajisté asi vykládati také na př. dosti časté užívání plusquamperfekta (když *byla* odmítla 37 a j.), které nebyti latiny a gymnasií dávno by už bylo i v spisovném jazyce tvarem neznámým. Rovněž účinkem předlohy je i záliba ve větách *aniž* (zpravidla s nesprávným kondicionálem*) jako v pohodlné náhradě za francouzské sans que (na př. její myšlenky se v ní neutkávaly s vůlí, která, *aniž by* je omezovala, by je řídila, chráníc ji, aby se nestala jejich loutkou 31 m. s vůlí, která by je řídila neomezujíc je a tak ji i chránila, aby...) a časté (přísluvečné) *jakoby*, kde by aspoň pro střídání bylo možno užiti i jiného výrazu českého, na př. jejich mozek obsahuje *jakoby* úzkou klec tužeb po vkuse 47 m. v jejich mozku je cosi jako úzká klec, jakási úzká klec a p. Franc. tandis que (jak se dohaduji) bylo místy překládáno mechanicky českým *zatím co*, ač smysl žádal v češtině leckdy spojky jiné, na př.: básníci znali často jen hloupé služby z krčem, *zatím co* rozkošníci atd. 83 m. kdežto; *zatím co* mi byla lhostejná, vábila mne neodolatelněji než nejdražší milenky 101 m. ač. Větu *•jakkoli malá je ta zahrádka a sobě blízké ploty«* (?) 79 vy-

*) Správně bylo užito kondicionálu snad jen ve větě: *aniž by* bylo třeba, abych ti o tom něco řekl, pochopila bys vše 109 = a ani by nebylo třeba, abych... a přece bys pochopila. Ale tu zase není na místě spojkové *aniž* (v. NR. 2, 87 n.).

jádril by Čech asi spíše slovy »byť byla ta zahrádka sebe menší a její ploty k sobě sebe bližší (blíže)«.

Některé nepřesnosti má překladatel společné s dnešní češtinou a jsou to nepřesnosti jak tvarové, tak syntaktické i lexikální. Připomínáme z nich tyto: *portrétisti* 82 m. portrétisté; *do náruče* 18 m. do náruči (a ještě lépe: do náručí); *tři nebo čtyři týdny* 17 m. neděle (srov. 25); *na nohách* 29 m. na nohou; *jichž otroctví* 25 m. jejichž; *brázdy mizí* 115 m. mizejí; *ocitl* 24 m. octl; *zapomnění* 18 a č. m. zapomenutí; *připomnět* 99 m. připomenout; je neslučitelná 43 m. neslučitelná; celá zmatena 70 m. zmatená n. všechna zmatena. Plný tvar zájmena bývá na místě nepřízvučným, na př. že *mne* to nebolí 13 a č. m. mě; tvar *jeho* (*jehož*) bývá často tam, kde je přirozenější *jej* (*jejž*), na př. přišla pro něho (hochu) 13 a j. m. pro něj; strážník, *jehož* minulé noci zbil 28 a j. m. *jejž*; zájmeno zvrátne bývá lecky zbytečné při podst. jménech slovesných, na př. vžití *se* 80, zahlobání *se* t., setkání *se* 90 a j. Zbytečná jsou příd. jména *přivyknuvší* 76, *uzrávší* 85, *přišedší* 45, *zmizevší* 99, když je možno říci zcela dobře *přivyklý*, *uzralý*, *přišlý*, *zmizelý*; i když schválíme podle živé řeči listí *opadané* 77, neschválíme jen tak beze všeho listí *zetlené* t., neboť tu i lidová řeč užívá tvaru *zetlelý*. Zbytečný novotvar je *nedovtip* 60 m. *nedovtipa* (k *nedovtipný*); proti dnešní praxi je utvořeno sloveso *ztěžkati* (hlava mi *ztěžkala* 71) m. *ztěžknouti* (jako *zhořknouti*, *změkknouti* a p.). Velmi častou chybou je kondicionál přítomný m. minulého, na př.: *chtěl by* se mu vrhnouti kolem krku, ale neodvažoval se 14 m. *byl by* se *chtěl* vrhnouti (pod. 28, 31, 39, 66, 69 atd.). Podst. jm. *líce* bývá někdy střed. rodu (správně), na př. 128, někdy nespr. ženského; odtud nejasnost: pozdvihla do výše mé líce svou hlavu 101 m. mého líce.

Z nepřesností syntaktických a lexikálních, které by stály za zmínku, uvádím tyto: Spojka *pakliže* (= *jestliže* však) bývá m. *jestliže*: *pakliže* vám věnuji tuto svou knihu 7; negace schází ve větách: ale *i* tak nebylo možno 61 m. ani tak; zabrániti, aby *chodíval* 119 m. *nechodíval*. Nevhodně bylo užito některých předložek, na př.: začal *s* polibky 17 m. *polibky*; závazky, jež máme *vůči* sobě samým 9 m. *k* sobě (ve větě »dopouštěla jsem se *vůči* své matce největšího zločinu« 68 ruší předl. *vůči* = »tváří v tvář« do konce smysl, který žádá předložky *na*); (to) ho uklidňovalo *pro* celou noc 129 m. *na*. V platnost pouhých předložek se tlačují podle cizího vzoru některé výrazy, jichž v češtině tak neužíváme; na př.: jako by *v důsledku* nějaké němé dohody 17 m. *v* dohodě, po dohodě a p.; *při příležitosti* svého sňatku 28 m. *na* svůj sňatek, *v* den svého sňatku a p.; že se *v případě* potřeby dovede obejit

42 m. podle potřeby, bude-li třeba, z nouze a p.; nejčistší profily mne nechávají chladnými *ve srovnání* s tou linií . . . m. srovnám-li je a p. Cizí vliv anebo nepřesnost v odhadování významu některých výrazů českých svedla snad překladatele k těmto výrazům: elegance *nespočívá* v šatech 7 m. nezáleží, není a p.; *naslouchal* hře na housle 13 a č. m. poslouchal (mohl by i Francouz užít zde jiného slovesa než *écouter*?); věděl, že je to myšlenka nezměrně smutná, ale necítil ji *jako takovou* 20 m. necítil ji takovou, nezdála se mu takovou; tak jsem se jevila všem lidem *jako* vzorná dívka 68 m. vzornou dívkou (zdála jsem se jim vzornou dívkou); ty věci zdávaly se mu *býti* půvabem 25 m. zdávaly se půvabem; věci, které nám *nepatří* 34 m. jež nejsou naše; nepotřebují *rozhodně* jedna druhé 42 m. najisto; jsou *nesporně* největšími krasavicemi 45 m. najisto, bez odporu; *přesídliti* 57 m. přestěhováti se; společnost ho (takového herce) prostě vyloučí, *leč* že by mohl zahrát úlohy prvních milovníků 60 m. leda; v posledním týdnu *červnovém* 62 m. června (červnový = jako v červnu); bylo to *bezvýsledné* 68 m. marné; *pověřila jsem* nezbytnost, aby . . . 69 m. uložila, svěřila jsem jí; *výlučně* ve snech 88 m. toliko, jedině; *svícny* nebyly zapáleny 97 snad m. svíce (*chandelles* — *chandeliers*?); tato hodina *nadešla* 137 m. přišla, nastala.

Slova nepřívětivá stává překladatel s jakousi zálibou po pause vznikající v toku věty vložením nějakého výrazu (na př. přístavku, věty a p.). V řeči mluvené, zvláště při tempu alegrovém, stává se to dost často, že se pařsa pohlí a slovo příklonné se objeví hned za vložkou (na př. Marková, ta co má chalupu, se tolik nenadře). Ale při čtení, kdy v mysli děláme bezděky pausy podle čárek, působí to zvláště při častějším opakování a po delší vložce strojeně; na př.: jeho sestřenice, kněžna d'Alériouvres, *ho* jistě nepřežije 16, jenom lhostejnost Pie, kterou miloval ještě všemi svými smysly atd. a která se zamilovala nepodobnou, šílenou láskou do Castruccia, *mu* chvílemi připomínala atd. 22. Tento způsob se pak stává lehce manýrou a řadí příklonky ze setrvačnosti na toto místo, i když jim nenáleží; na př.: zdálo se, že do očí, jež jsem uzřel, *se* přelila neposkvrněnost jiter 44 m. že se do očí, nebo: přelila se; která, míníc mu připravit krásnou a slavnou agonii, *by* dovršila své profanace 24 m. která by, anebo: dovršila by a p.

Ale i přes těchto několik nepřesností, které jsem zde vypočetl, mohu s dobrým svědomím opakovati o překladě Zaorálkově chválu, kterou jsme mu vzdal již v první části svého posudku.

V. Marek.

HOVORNA.

BERMELA (V. A.). Slovo *bermela* (z Moravičan, s významem »asi neurvalec nebo nenasyta«), na př. to je kos bermele (kus bermely), souvisí patrně se slovesem *bráti*. Kdybychom věděli s jistotou, že *bermela* je jen krajová obměna, hledali bychom původ této patrné přezdívky v posměšném výrazu *ber mile* (*mile*, *míle* v starší době znamenávalo asi »rád«, říkalo se na př. »trpěti míle« a p.), který by byl splynul v jediné slovo a přijal pak sklonění vzoru *vládyka*, k němuž patří množství slov přezdívkových (změna *i* v *e* by nemusila býti ani čistě hláskoslovná, mohla pomáhati obdoba přít. tvarů slovesa *mlíti*, jehož možno také metaforou užití o hltavém jídle). Takový postup by nebyl neslýchaný. O člověku, který se do všeho hrne, říkalo se, že je takový skoč do pole, a odtud příjmení Skočdopole; podobně vzniklo příjmení Nejezchleba. Kdo rád bral, třeba cizí, byl takový pober to; odtud přezdívka poberta. Kdo nemíval na spěch domů, zvláště z hospody ne, byl takový nechoď domů, a odtud příjm. Nechojdoma. O nemírném pití se říkávalo »dusiti« (o nemírném jedlíku se tak říká na Moravě posud); odtud přezdívky duspivo, dusvíno (srv. str. 190), jež zůstaly aspoň v 1. p. na půl cestě (v ostatních pádech by se asi řeklo na př. »od takového duspivy nic jiného nečekej, takovému duspivovi já dceru nedám«). Je-li náš výklad slova *bermela* (*bermila*) správný, snad by je našel v podobě málo odchylné v slově *bermil* (kdo rád bere), jež Gebauer zná ze stč. Beliala; u slova starého bychom snad podle stč. rozk. zp. *beř* čekali spíše znění *beřmil*, ale *r* m. ř. snadně mohlo vzniknouti (mimo obdobu tvarů *beru*, *berú*, *bera*, jež později pomohla k vítězství tvarům *ber*, *bereš* atd. místo starých tvarů s ř) připodobněním k staré přezdínce *berka* (= poberta).

HODITI SE (B. T.) jest jedno ze sloves, jehož přítomný tvar může znamenati čas přítomný (to se mi právě nehodí = toho nemohu právě potřebovat) i čas budoucí (příjdu, až jak se mi to hodí = až to uznám za vhodné). Proto opisné futurum (bude se hoditi) není tu na místě. Tak bývá na př. i u sloves *padnouti*, *dovésti*, *vejíti se*, *zasloužiti*. Je o tom výklad v NŘ. 3, 116; 4, 243; 6, 114 a v mluvnici Gebaurovč-Ertlovč (9. vyd. 1926) II, str. 230

NESÝTEK (A. B.). Jaké zvíře je míněno jménem *nesejtek*, je bez souvislosti a dalších dokladů těžko stanovit. Že by *nesejtek*, *nesýtek* mohl znamenati medvěda, tomu by se zdálo nasvědčovati slovo *nenasyt*, uvedeně v Slovníku Palkovičově s významem *Vielfrass*, rus. *rossomacha*, pol. *rosomak*. Ném. jméno *Vielfrass* znamená druh severního medvěda (*ursus gulo*, vlastně kunovitou šelmu) a vzniklo prý podle německých slovníků obměnou severského názvu *fjallfress* medvěd skalní. Jméno *nesýt*, *nesyta* v tomto významu bylo známo asi už v době starší; v seznamu látek, koží a kožišin do r. 1620 u nás užívaných uvádí Winter (Dějiny kroje II, 366) —,

bohužel bez udání pramene — kožišinu nesylovou, Vielfrass. Ale slovo *nesýt* (*nesýtek*) mohlo znamenati i jiné živočichy žravostí vynikající. V Navrátilově článku »K dějinám lesů na panství vlašimském« je k r. 1653 zmínka o odměně (Schussgeld) 12 kr. »od pochopa nebo nesejta«. *Pochop* podle výkladu Jungmannova 3, 233 je jméno dravého ptáka, *accipitrís species* (druh jestřába), něm. der Hühnergeier, der Schutzauß. Jsou-li tedy výrazy »pochop nebo nesejt« míněny jako synonyma (což jistě není), mohlo slovo *nesýt* znamenati také nějaký druh jestřába nebo jiného škodného ptáka jemu podobného. Ve výkladech textu Písma v bibli Kralické se jménem *nesýt* rozumí pelikán; na př. ve výkladu na Sofon. 3, 1 se praví, že prorok ten nazývá Jerusalemem voletem, »jako by řekl, že ne k nesýtu, ale k nesyťovému voleti vlastněji má přirovnáno býti« (pod. 3. Mojž. 11, 13 a 5. Mojž. 14, 12). Také v ruštině *nesýt*, *nejasyť* značí pelikána a ve shodě s touto představou pelikána jako ptáka nenasytného je i jeho německé jméno *Vielfrass*. Jméno *nejesyť* jako překlad latinského *pelicanus* vyskytuje se také mezi padělanými glosami (připisky) latinského slovníku *Mater verborum* a je utvořeno podle rus. *nejasyť*. V ně. terminologii přírodopisné (Preslově) byl jménem *nesyt*, *nejesyť* nazván druh ptáků čapovitých *Tantalus* žijící v trópech; k těmto ptákům patří také ibis pelikánovitý. Rozumí se samo sebou, že ani o pelikána ani o ptáky tohoto druhu v zápisech olomouckého biskupství jíti nemůžeme. Pro úplnost dodáváme ještě, že slovo *nesytka* znamená v staré češtině chorobu zvanou bulismus (nenasytnost), v novější pak době některé druhy hmyzu, podle Jungmanna na př. můru housenky borovniční (*Phalaena bombyx pini*), můrku n. komára večerního, který lítá tak dlouho okolo světla, až se spálí, podle Presla hmyz šupinokřídlý sesia, v kterémžto smyslu se užívá slova *nesytka* v terminologii zoologické až dosud.

ŘEŘÍV (A. B.). Slovo *řeřív* (»pár řeřívů«), které se vyskytuje v listinách olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského (1571—1597), známe z Gebaurova dokladu vypsaneho ze sbírky kázání, chovaných v zem. archivu brněnském z r. 1453: rzerziwi, když z těchto krajín přes moře přeč leceti miení (170 b). Z tohoto dokladu je vidět, že *řeřív* je jméno ptáka, velmi pravděpodobně jeřába. Slovo *řeřívý* znamená v starším jazyce ovšem zpravidla totéž, co naše *řeřavý* (řeřivé uhlí = řeřavé uhlí); vzniklo dálkovou spodobou z *žeřívý* (jako *žeřavý*) a má základ v kmeni *ger-* (v slov. *žer-*), který je v tvaru stupňovaném v slovese *hořeti*, v tvaru zdloženém v podst. jméně *žár*. Vedle tvaru *žeřavý* se vyskytuje v starším jazyce také tvar *jeřavý* vzniklý rozlišením hlásek ž — ř. Slovům *žeřavý*, *žeřívý* s obměnami *řeř-* a *jeř-* podobá se ovšem velmi jiné slovo, totiž *jeřáb*, vzniklé rozlišením z pův. *žeřáb*, vedle něhož je ještě tvar vzniklý spodobou, *řeřáb*, a tvar s rozlišeným ž — ř, *jeřáb* (s příd. jménem *jeřabý* = *jeřabatý* a p.). Tato podobnost mohla způsobiti snadno matení obou slov a vésti k tomu, že podle slov *jeřabý* —

jeřavý, řeřavý = *řeřivý* mohl vzniknouti (dialekticky na Moravě) vedle tvarů *žeřáb, jeřáb, řeřáb* také tvar *řeřiv*.

SPOHŘEBOVATI (V. A.). Profesor Vlast. Ambrož (v Olomouci) slyšel v Moravičanech u Mohelnice větu: Dé mo tam hrnec podmáslí, kos chleba, bochte a třeba hrošek a von to všecko spořebuje (dej mu, kus, buchty, hrušek). Sloveso *spořebovat* je dokonavá složenina nedok. slovesa *pohřebovati*, s významem 'pohřbívatí', častěji doloženého v 16. st. Základem tohoto slovesa jsou tvary slovesné podle 1. tř. stč. *hřebu, hřěsti*, podle 5. tř. *hřebati* (rozšířeno zvl. na Moravě s význ. 'hrabati', srv. pol. grzebać). Význam přenesený na nenasytné požívání je zřejmý zvláště na slovese *hřibati* (se zdlouženým kořenem), jehož se na Moravě místy užívá o vytrvalém hlodání zaje, myši, též o koze (Bartoš, Sl. 107, Kott 6, 366 [se zněním hřejbati od Olomouce], 368); to hlodání má cosi podobného s hrabáním pod sebe, jaké viděti na př. u krtka. —

VÝŠKOV, SLAVKOV (F. Č.). Psaní *Vyškov* zavedl nyní úředně Statistický lexikon obcí v republice Československé II, Morava a Slezsko, patrně podle domácí výslovnosti, v níž zní první slabika krátce. Výslovnost *Výškov* se vyskytuje nejen u Čechů z království, nýbrž i u Moravanů samých; Černý-Váša v své studii o moravských jménech místních (v Brně 1907) píše rovněž *Výškov*, nikoli *Vyškov*. K této výslovnosti vede především vliv podst. jména *výška*; ale výslovnost ta má i své etymologické oprávnění, neboť podle výkladu knihy výše uvedené je jméno *Výškov* odvozeno z osobního jména nosti porušené, rozhodla se v tomto případě učiniti ústupek výslovnosti *Výšek*, právě tak jako dvojí *Výškov* (u Plané a Postoloprť) a dvojí *Výškovice* (u Teplé a u Vimperka) v Čechách. Je přirozené, že i podle těchto místních jmen českých budou Čechové vždycky náchylni k výslovnosti *Výškov*. Proč místopisná komise, která sestavovala Statistický lexikon a jejíž zásadou bylo dosazovati tvary historicky správnější za tvary v místní výslovnosti porušené, rozhodla se v tomto případě učiniti ústupek výslovnosti místní, nemůžeme rozhodovati. — Že by se v Čechách vyslovovalo *Slávkov* m. *Slavkov*, neměli jsme nikdy příležitost pozorovati, ač se toto historické jméno vyskytuje velmi často. Výslovnost *Slávkov* je i u Čechů jistě jen výminkou a byla by mohla vzniknouti leda působením slova *sláva* nebo domáckého (hypokoristického) jména *Slávek* (místo Jaroslav, Bohuslav, Ladislav, Václav).

Odpovědný redaktor: Václav Ertl.

Tiskli Neuber, Pour a spol. v Praze-I., Bílkova ul. 17.

REJSTŘÍK

K XI. ROČNÍKU „NAŠÍ ŘEČI“.

SESTAVIL Dr. AL. ZÍSKAL.

*

Slova a rčení chybná jsou vytištěna písmem proloženým. Číslice s hvězdičkami značí stránky, kde je o věci výklad obšírnější.

ZKRÁCENINY:

a j. = a jiné
a p. = a podobně
anal. = analogicky
arch. = archaisticky, archasimus
a t. d. = a tak dále
č. = číslo
čes. = česky, český
češ. = čeština
dial. = dialekticky; dialektický
dok. = dokonavý
franc. = francouzsky, francouzský
germ. = germanismus
hant. = hantýrka
chod. = chodsky
ital. = italsky, italský
jedn., jd. = jednotný
jihoč. = jihočeský
jm. = jméno
klad. = kladský
l. = lépe
lat. = latinsky, latinský
lid. = lidově
m. = místo
maď. = maďarský
míst. = místní

mn. = množný
mor. = moravský
muž. = mužský
n. = nebo; za číslicí: a následující
nč., nčes. = novočesky, novočeský
nedok. = nedokonavý
něm. = německy, německý
nespr. = nesprávně, nesprávný
ob. = obecná mluva
os. = osoba, osobní
p. = pád
pod. = podobně
podst. = podstatný
pomn. = pomnožný
pozn. = poznámka
př. = příklad
předl. = předložka
předp. = předpona
přen. = přeneseně
příč. = příčestí
příd. = přídavný
příjm. = příjmení
přísl. = příslovce
pův. = původně, původní

r. = rod
 řec., řeč. = řecky, řečtina
 slov. = sloveso
 slovan. = slovansky, slovanský
 slven. = slovensky, slovenský
 spoj. = spojka
 spr. = správně, správný
 sr. = srovněj
 st. = století
 stč. = staročesky, staročeský

stř. = střední
 tř. = třída
 v. = viz
 val. = valašsky, valašský
 vl. = vlastně, vlastní
 význ. = význam
 zdrob. = zdrobnělina, zdrobnělý
 zkrác. = zkrácenina, zkrácený
 zp. = způsob
 žen. = ženský

A

a; samohl. v češ. a slven. 214 n.;
 má svůj význam v hláskové
 symbolice 127 (v. symbolika);
 střídá se s o v slovech jako tvar-
 tvor 23

-a-, přípona slovesná, zejm. itera-
 tivní 140, 142

a, spoj.; kdy se klade před ní čár-
 ka 42

a, citosl. odporu 70

a'ati, z dět. mluvy, z kakati 70

-ácný, příp. příd. jmen jako boj-
 ácný (z-et-jo+ný) 79 (v. -atý)

-ač, -áč, příp. slov jako kopáč,
 sekáč 166; oblíb. zvláště v hant.
 (klekač, kucháč a j.) 183

advokátik, slven. (pejorat.) 126

aero, zkrác. z aeroplán 60

aisch, aischin, spr. ajš, aj-
 šin (v hant.) 186

-ajzna, oblíb. příp. v hant. (reťaj-
 zna, čubajzna a j.) 183

-ák, příp. slov jako tesák, bodák
 166; příp. zveličující 127; oblíb.
 v hant. (domák, kruťák a j.) 183

akce proti č. 192

-al (-ala, -ale), příp. kolisající se
 mezi významem zdrobňovacím
 (kůňal, kouzále, Majdala) a zve-
 ličovacím (křampály, žvachtala)
 98 n.

ale; ale — ale 98 (v. zdvojování)

Aleš, os. jm. z Albertus, později
 bráno i za Alexius, Alexander,

Aloisius; 2. p. Alše i Aleše 31*,
 133 (v. -eš a VIII. 21)

Alšík, os. jm. z Aleš 34

Alšovice, míst. jm. 34

amolečka, v hant. 182

-án, příp. zveličující 127

analista, anály, z lat. annalis 92

Analka, os. jm. 100

anapaest, z řec. anapaistos 91

anarchie, z řec. an a arché 91

Anastáz, os. jm., z řeč. 91

anathema (klatba'), z řeč. 91

anatomie, z řeč. 92

ancienita, z franc. 92

Ančourek, os. hypokor. 100

ančovička (rybka), z franc. anchois
 92

andante (v hudbě), z lat. andare 92

anděl, z řec. angelos 'posel' 92;
 zdrob. andílek 100

anekdota (= pův. 'nevydaný spis',
 z řec. an-ek-didómi) 92

anektovati, z lat. ad-nectere (= při-
 vázati) 92

anemonka, z řec. anemóné 92

aneroid, z řec. 92

Anežka, os. jm. z lat. Agnes 92

angažovati, z franc. engager 92

angelit (v hant.) 180

angina, z lat. angō 'škrtím' 92

anglický, Angličan, Anglie, angli-
 kán, Anglové, z germ. jména
 kmene Anglus 92, 87

angora, ankora (kotva), z řec. an-
kyra 92
angora, angorka (kočka, vlna, kū-
že), ze jména města Angora 92
angrešt, z ital. agresto 92
anilin, ze stind. nílí = indigo 92
animismus, z lat. anima „duše“ 92
animosní, z lat. animosus 92
animovati, z lat. animare; odtud
animírka 92
Aniše v. Anýž
Anižka, os. jm. 100
aniž; aniž by v. by; Nikdy nepřišel
do nějakého města, aniž žádn-
ého viděl, spr. ba ani žádné
neviděl 90
anketa, z franc. enquête 92
ankora v. angora
Anna, os. jm. ze sem. hannâ (mi-
lost); z toho ančka (mléčná po-
lévka), aninky (druh sliv) 92
anoda, z řec. ana (vzhůru) a hodos
(cesta) 93
anomalie, z řec. 93
anonce, z franc. annoncer 92
anonymní, z řec. an (ne) a onoma
(jméno) 93
anorganický, z řec. (organon =
nástroj) 93
Anselm, os. jm. z germ. ansaz 93
-ánský, příp. zveličující 127
antagonismus, z řec. anti (proti)
a agón (zápas) 93
antarktický, z řec. (arktos = med-
věd) 93
anténa, z lat. antenna (ráhno) 93
antependium, antipendium, z lat.
186
ant(h)ropoidní, ant(h)ropologie,
z řec. (anthropos = člověk) 186
anticipace, z lat. „ante“ a „capio“ 186
antický, z lat. anticus 186
antifona, z řec. 186
antika, z lat. pl. neutra antiqua 186
Antikrist (a podle předp. arcí- též
Arcikrist), z řec. anti a Christos
186

antikva (písmo), antikvář (obchod-
ník), antikvita, antikvovaný,
z lat. antiquus 187
antilopa, z řec. 187
antimon, z lat. 187
antinomové (nábož. sekta), z řec.
„anti“ a „nomos“ (zákon) 187
antipatie, z řec. „anti“ a „pathos“
(dojem) 187
antipod(a), z řec. anti a pús
(noha) 187
antipyrin, z řec. (pyr = oheň) 187
antisemita, z řec. anti a Semit 187
antiseptický, z řec. (sepsis = hni-
loba) 187
antišambrovati (doprošovat se pří-
zně), z něm. a to z franc. anti-
chambre (předpokoj) 187
antithese, z řec. (tíhými = kladu)
187
antologie, z řec. 186
Anton (v hant.) = kat; zelený
Anton (snad podle berlín. vězení
v Antonstrasse) 187
Antonín, os. jm. nezn. původu 187
antonomasie, z řec. (onomasia =
pojmenování) 187
Antoš, os. jm. z Antonín 32 (v. -š)
antoušek, podle rasa Antona šeka
187
antracen, z lat. 186
antracit, z řec. anthrakitis 186
antrapirovat, val. (= trápit), z ně-
mec. a to z franc. attraper 187
anuita, z franc. annuité 93
anulovati, z lat. adnullare (zničiti)
93
-any, příp. míst. jmen, jako Bře-
žany, Olšany 118
anýž, z řec. a to snad z egypt.;
z toho os. jm. Anýž (žen. Aniše)
187
aorist, z řec. a (ne) a orizdó (o-
mezují) 187
aorta, z lat. 187
apa, slven. (otec), z maď. 187
apač, z vlast. jm. kmene severo-
amer. Indiánů 187
apage, lat. citosl. 187
apanáz, z lat. 187

apartmá, z franc. appartement (oddělený pokoj) 187
 apartní, z franc. à part (stranou) 187
 apatie, z řec. a + pathos (= bez vášně) 187
 apatyka, z řec. apothéké (sklad) 187
 aperçu, z franc. a to z lat. appercipere 187
 apertura, z lat. 187
 appetit, z lat. ad + petitum (žádání) 187
 aplégr, z něm. Ableger 188
 aplomb, z franc. aplomb 187
 aposiopesis (= náhlé odmlčení v řeči: až já ho dopadnu! kozel aby tě a j.) 58 n.
 apretura 94
 -ař, -ář, příp. oblíbená v hant. (šplíchař, flákotář) 183
 arcipříst z erzpriester 190 (v. ři)

argot, franc. název hantýrky 177 pozn.
 -árna, oblíb. příp. v hant. (rošťárna a j.) 183
 -aš, oblíb. příp. v hant. (koňas a j.) 183
 astma, 2. p. astmy 71
 -aš, sekund. příp. os. jmen: Domaš, pův. Doma + š a podle toho pak Host-aš, Hal-aš a j. 32
 -ata, -jata, příp. hypokoristik jako Beňata, Juřata 204
 atelier (čti atelié), obyč. se nesklouňuje 174
 -atý, příp. z participálního -et-, na př. stojatý, ležatý, visatý; spojením s příp. -jo- a -ný vzniká -ácny (bojácný) 79; mívá význam zveličující 127
 augmentativa v. zveličená slova auto, zkrác. z automobil 57, 60; autodílna 60
 až; až na... (vylučovací), spr. kromě 89

B

baběnka, babička 102; babísko, dial. 9, 10
 habroniř, mor. 104
 bacat 104
 bačiklata (v hant.) 180
 badatel, od badati 73
 bačít 105
 bahnisko 9
 bach; dávat bacha (v hant.) 179
 baj (v hant.) 183
 bajchanda (v hant.) 180
 bák (v hant.) 183
 bakaný (z dět. mluvy) = bekaný 70
 balamutiti, z pův. bala- (k podst. jm. bláto) a mütiti (= kaliti) 188 (v. rmoutiti)
 balbach, balbachara, balbouch (v hant.) 180
 bálo (v hant.) 180
 balvísko, balvíště, dial. 9
 baněro (v hant.) 183
 baňkář (v hant.) 180
 bára (v hant.) 183; barciklata, báre (v hant.) 180

Bareš, os. jm. z Bartoloměj 31; žen. Barešová 36
 Baršek, os. jm., 2. p. Bareška; Baršov, míst. jm. 34
 Bártice, Bártička, os. jm. s význ. odstínem 98
 Bartoch, Bartoš, os. jm. z Bartoloměj 32 (v. -š)
 bášek; dát si báška (v hant.) 182
 batoliti se 104
 Bauer, příjm., 2. p. Baura 118
 bečdech (v hant.) 180
 běhati 140
 bejk (v hant.) 181
 bekaný (z dět. mluvy) 70 (v. VIII. 219)
 Belg, jm. nár.; Belgie, jm. země 87
 Bělisko, míst. jm. 9
 bělořitka, jihoč. 103
 Beneš, os. jm. z Bene-dikt, 2. p. Beneše 31 n. (v. -š); z toho os. jm. Beněšek, nč. Beníšek, Benýšek a míst. Benešice, Benešov, Benešovice 35, 117
 Benš (Benč), os. jm.; Benšice, míst. jm. 35

beranit (v hant.) 180
berka (= poberta) 234
Berlín, míst. jm. 18
bermela (= neurvalec), snad
z výř. „ber mile“, sr. stč. bermil,
„kdo rád bere“ 234
berok, slven. náhrada za „štych“
(v kartách) 21
berounit (v hant.) 180
beseda 136
Besedná, míst. jm. 135
Betlémská kaple, spr. Betlem-
ská 107
bez (v hant.) 180, 184
Bezďed, os. jm. 135
bezdech (v hant.) 180
Bezďekov, míst. jm. 135
bezďetek 135
Bezďez, míst. jm. 135
bezdruh 135
bezprostředně od Boha, spr.
přímo 109
bezvýsledný, spr. marný 233
běžeti 23; běžkař, mor. 104
bičisko, bičíště, dial. 9
bídník, od příd. jm. bídný 75, 191
bílej (v hant.) 184
bio, mezinár. zkrác. z biograf 57, 60
blafunda (v hant.) 183
Bláha, Blažek, os. hypokorist. 200
pozn.; žen. Blažena 194
bledoulinký, jihoč. 104
blesk 103
blinkat 104
blít (v hant.) 182
blizoučko 125
Bobeš, os. jm. 36, 164 (v. -eš)
bod; počítání „na body“ ve hrách,
podle franc. point 21; hlavním
bodům (v diskusi) se vyhnul,
spr. námitkám 89
bodnouti 141
bohemistika 5
bohorovný 87
Bohuslav, žen. Bohuslava, os. jm.
34, 194; z toho Bohuš(ě) 32
(v. -š)
bochňátko (bochník) 103
boj proti č. 192
bojkot prohlašovati proti k.; b. u-
valovati na k.; b. proti k. 192
bojovati proti k. a s k. 191 (v. s)
bojovník, od příd. jm. bojovný 75

bok = pův. část těla, později „stra-
na“ 191
Bolech, os. jm. z Bole-slav 32 (v.
-ch)
bolševismus, spr. bolševictví
90
Bořena, os. jm. 194 (v. Božena)
Bořeš, os. jm. z Bořivoj n. Bořislav
31
Borová, míst. jm. 189
Borš, Boršík, os. jm.; Boršice, Bor-
šov, míst. jm. 34
botičky 103
bouchanda (v hant.) 180
bouchar, bouchavá, bouchera, bou-
chora (v hant.) 180
boukař, boukaš (v hant.) 180, 179
bouračka, bouranda (v hant.) 181,
183; bourat 181 n.
bourgeois v. buržoa
Božena, os. jm.; starší a lepší do-
klady však mají Božena 193 n.*
brabisko, brabišče, dial. (= mrave-
niště) 9
bradavička 101
brach, zkrác. z bratr 31
bramborníště, dial. 10
Braniš, os. jm. z Brani-súd a p. 32
(v. -š)
bratří, nč. mn. č., v stč. však jd. č.
žen. (milá bratřie = nč. milí
bratři) 46; zdrobn. bratříček 102
Bratruš, os. jm. z Bratru-mil 32
(v. -š)
breblie, spr. brebie (v hant.)
185
Brémy, míst. jm. 18
Březová, míst. jm. 189
Břežany, míst. jm. 118
brikule dělat, slang 178
břínka 124 pozn.
bříško 100
brkály, brky (v hant.) 181
Brno, míst. jm. 18
Brod, míst. jm. (= pův. „brodění“,
pak místo, kde se brodění ko-
nalo) 19
Brokešová, příjm. 36
brouček 101
brr (v hant.) 183
Bruce (čti Brús); mívá grafické e
v skloňování zachováno 175

brusy; brus matiční, Hatallův; pe-
měr Naší řeči k brusům 5, 27, 29
brzičko, brzinko, dial., brzoučko,
brzoulinko, dial. 104, 125, 127
bučina 125
Budiš, os. jm. z Budi-voj 32 (v. -š)
budoucí čas; o jeho užívání v záko-
nech 15 n.
bufan (v hant.) 181
b ů h (křesť.), spr. Bůh 107; měl
peněz do boha 23; za boha ne 125
Buková, míst. jm. 189
bulík 181
bumbati 104
Bumbovka, os. jm. 101
bureau v. byrů
Bureš, os. jm. z Burian 31; z toho
žen. Burešová 36
Buřička, os. jm. 101
Buršice, míst. jm., Buršík, Buršová,
Buršů, Burýšek, os. jm. 34, 35

Cabalka, žen. jm. z Cába 101
cajk (v hant.) 181
capkať, mor. 104
Carlyle (čti Kharlajl), mívá za-
chováno v skloňování grafické e
175
celičký; za c. svět ne 125
celý; celá hromada, celá řada před-
ků (= hodná hr., velká ř.; význ.
gradační); hoch je celý tatínek
(= zrovna, přímo; není gra-
dační) 22, 191
céniti si obraznosti, spr.
obraznost 230
cestička 102
cestující textilním zbožím,
spr. s textilním z. 176
Cicvárek, os. jm. z obec. 187
cigáro (v hant.) 182
cink, cinkanina, cinkvajs (v hant.)
181, 183, 185

čadidlo, čadil (v hant.) 179
Čafka (zkratka ČAFK. = Čes. at-
letický fotbalový klub) 57
čamrdyflašky (v hant.) 183
čára, čarář (v hant.) 180

buržoa (bourgeois), skloň. se podle
'sluha' 173, 71
buzík (v hant.) 184
by; nespr. slovosled: že narozené
dítě by bylo těžce zatíženo, spr.
že by bylo 41; řekl, aniž b y pro-
jevil lítost, spr. aniž projevil 90,
231
bylina; no, znám bylinu? slang 179
byrů (bureau), obyč. se nesklo-
ňuje 174
býti; nespr. vazba: bylo-li řízení
zahájeno, je v něm pokračo-
vati, je stihati všechny 44
(v. VI. 4); ty věci zdávaly se
mu býti půvabem, spr. zdávaly
se půvabem 233
bývávat 37, 140
bzďtí 135
bžnuhunk (v hant.) 183

C

cípvavka (v hant.) 185
cizí slova v češtině a slovenštině
215; bývají zbytečně zaváděna
do češtiny 86; skloňování cizích
slov v. pod 'skloňování'; cizí
jména obyvatelská bývají zakon-
čena na souhlásku: Ital, Ethiop,
Ind a t. d. 87; cizomluvy v. ger-
manismy
Coolidge (čti Khulidž), mívá sklo-
ňování graf. e zachováno 174
(v. e)
ctitel, od ctíti 74
etnost vůně šeříků, spr. před-
nost 231
cucanina (v hant.) 183
Cukr, příjm. z obec. 187
cvák (v hant.) 184
cvaknouti (klicka) 37
cvaňkat, klad. 105
cvoky (v hant.) 181

Č

čárka interpunkční; nespr. se dělí
od sebe čárkou výrazy: 'ani
když', 'jen když'; čárka před
spojkou a 42; nespr. čárka na
př.: po dvou, nebo po třech;

opatrněji, než na zemi; vynikal v soukromí, jako filosof a j. 91 čas slovesný, přítomný, minulý, budoucí v. slovesný, přítomný, minulý, budoucí čas

Čedok, zkrác. z Českoslov. dopravní kancelář 57

čeládka 144

čepeček 103

čeracit (v hant.) 185

čeřen = 1. nástroj na ryby; 2. místo nad pecí, pekelec, pak i 'vrchní ploška hory'; z toho po. místná jm. Čeřenické stráně, Čeřeníště, Čeřenská hora, Čeřeny 24*

Čerma, jm. míst. z Čermná; 2. p. Čermy 48

černoučký, klad. 104

černý 24; jet na černo (slang) 178; černá (v hant.) 184

čerstvej (v hant.) 184

červená (slang) 178

červeňounký, jihoč. 104

červený a rudý 37

červnový (= jako v červnu); v posledním týdnu červnovém, spr. června 233

Česka, nár. jm. 101

čeština ve veřejném životě 28; čeština na středních školách 29 n.; na německých školách 137 n.*; čeština studentská (na př. vypouštění prostředních hlásek a slabik: matika, kóna a j.) 46; čeština úřední, na př. 'prohlášení o zahájení řízení o prohlášení za mrtva', spr. vyhláška o tom, že

se o prohlášení za mrtvého začalo jednati a j. 40 n., 43; poměr češ. k slven. 217 n.*

četka (= zkrác. ČTK.) 62

číman (slang) 178

čím, činitel 82

činiti proti k. 192

číslo; pochybení v mluv. čísle: v pozadí pak byly křoviny podobné rhododendronu, spr. rhododendronům; a j. 90; číslo (v hant.) 181

číslovka: čtyřicet osm hodin 41

čištění, spr. čištění 91

čistý; čistá práce (slang) 178

čita = gepard asijský 39, 186

človíček; nebylo tam človíčka 125

čmarykat, mor. 104

čmudák, čmudál (v hant.) 180

ČOB. (zkrác. = Čes. obchod. beseda) 62

čóče, v praž. češ. = člověče 46, 60

čór, čóres (v hant.) 181

čoud (v hant.) 184

ČSD. (zkrác. = Českoslov. státní dráhy) 62

ČTK. (zkrác. = Českoslov. tisková kancelář) 62

čuba, čubajzna, čubka (v hant.) 181, 183

čúdadubka (v hant.) 183

čukl (v hant.) 180

čumec (v hant.) 182

čupr holka (slang) 178

čúrek, čúro (v hant.) 181

čurýšek, jihoč. 102

D

d'ablovina, spr. d'áblovina (v hant.) 185

dacan (slang) 179

dáček, z řec.-lat. diaconus 116

dadat 104

dales (slang) 178

Dančovice (m. Danšovice), míst. jm. 34

Daneš, os. jm. z Daniel 31

dap (v hant.) 179, 181

dáreček 98

datel (v hant.) 181; datle, spr. datel 185

Davle, míst. jm. 136

děčko (z dětsko = stř. r. příd. jména dětský) 46

dědáček, dědeček, dědiček, dědoun 102, 98

dědrasbor (zkratka = dělnický dramatický sbor) 61

dejchavý (v hant.) 184

dělat kozu (v hant.) 179

delektor, ob. m. direktor 206 (v. r.)
 délka v. kvantita
 Dělniska, Dělniščata, jm. míst. 9
 deminutiva v. zdrobnělá slova
 den; osm dní v. osm 231
 derenda (v hant.) 183
 Descartes (čti Dekart), podle vz.
 „had“ 173
 deščica a deščka, mor. 126
 deštiček 102
 deštník (v hant.) 179, 181
 děťátko, zdrobn. k „dítě“ 46, 100
 (lichotka), 101
 děti, pomn. z prasl. dět' = děti 46
 detva, slven. = děti 46
 děvčinka, děvčečka 101; děvka,
 děvulenka, děvůška 126
 džička (dže) 103
 diakon, z řec.-lat. diaconus 116
 di-di 98 (v. zdvojování)
 didí v. zizí
 dilina (v hant.) 180
 disimilace, na př. Postřekov z Po-
 skřekov 119
 dítě, stč. dietě; dítko; dítky (=
 zdrobn. pomnožného slova děti),
 žen. rodu: milé dítky, nespr.
 milá dítká 46
 divčí touha (v hant.) 181
 dívka, dívka 126
 Divišov, míst. jm. 117
 divoký; divoké dřevo (v hant.)
 182
 dlabeněš (v hant.) 183
 dlouhatancký, jihoč. 104
 dloužení v. kvantita
 dnešek; paradoxy dneška jsou
 předsudky zítřka (galic.), spr.
 z dnešních paradox jsou zítřka
 předsudky 231
 do, předl.; do něj, spr. do něho
 28; id' do čerta, to je do smie-
 cha, do pláču a p., slven., jsou
 polonismy 220; také v laš. 221
 pozn.
 Dobeč, Dobek, Doben, Dobeš,
 Dobiš, os. jm. asi z Dobeslav
 (nedoloženého v nejst. době, ale
 později přitvořeného); později
 se pokládá za hypokor. tvar
 jména Tobíáš; 2. p. Dobeše a
 t. d.; k tomu míst. jm. Dobešov,
 Dobešovice 34 n.

Dobroš, os. jm. z Dobroslav 32
 (v. -š)
 dobrotisko, dial. dobrotisko 9, 10
 Dobš, os. jm., z toho míst. Dobšice
 35
 dobytek 79, 82 (v. -ek)
 docíliti výsledků, spr. dosáh-
 nouti 89
 dogma; 2. p. dříve dogmy, nyní
 podle lat. dogmatu 71
 dojít 141
 dokonati; dokonavší 12
 doktůrek (pejorat.) 126
 dole; tam dole (na konci terasy),
 spr. tam vžadu 231
 dolina, dolinář, dolinej (v hant.)
 180, 181
 domák (v hant.) 181, 183
 Domaš, os. jm. z Domamír, Doma-
 slav; z toho míst. Domašov 32
 domněnka 80
 donést 143
 doratit, dorotit, dorutit (v hant.)
 180
 dorozuměti se s k. 51
 doručiti seznam, spr. dodati
 109
 dostání; kniha je k dostání 226 n.*
 (v. k)
 dostáti v slově (rčení starší); do-
 státi slovu (ujímá se od sklonku
 let třicátých min. století) 20*
 dostati se; všeccko... se člověku
 dostane v pravý čas, spr. všeho
 90
 doutnat (v hant.) 180
 dovážeti 95
 dovědět se; poji se spis. s genit.,
 ale v obec. řeči sem proniká
 akusativ 165
 dovést něco 49, 95, 234
 dovézt, k tomu podst. jméno do-
 voz a dále dovozování, dovozo-
 vat 95, 96
 dovršiti své profanace, spr.
 svou profanaci 230
 dozlobiti se 141
 dožít; dožil do r. 1731, spr. žil
 do r., dožil se roku 108
 dr (v hant.) 184
 drábor (v hant.), z Drehbohrer
 181, 185
 dračky 190

dráha, k drhnouti 19
drahna, tisk. chyba m. draka
89, 186
drak (v hant.) 184
drama 71
drát; mrkat na drát (slang) 178
drbes (v hant.) 183
dreať, dial. 105
dřevák (v hant.) 182
dřevíčko (o člov.) 126
dřevo (v RK.) 159; v hant. sladké
dřevo 181, 182
dřevolizek, jihoč. 103
dřímotinka 103
drkať, drkotat, mor. 104, 105
drmoliti 104
drn, drnčátka, drnka (v hant.)
180, 182
drnkat, mor. 105
drobánek, drobáňko, drobátíčko
104
drobčít, mor. 104
drobenek, drobičko, drobinánek,
drobinýnek 104, 127
drobninký, klad. 104; drobný 191;
droboulinký, jihoč. 104
druh; hovořice druh s druhem,
spr. jeden s druhým 90, dívají se
druh druhu do očí (stroje-
nost) 29
druhdy; lékař, druhdy u císaře
Rudolfa II., spr. kdysi 108
družička, k podst. jm. družka 126
družka; za jedním citem, za jed-
nou myšlenkou na sta se hrne
jiných, druh družce šlapa-
jíce na paty (strojené); a j. 29,
101

e v příp. jmenné -eš je buď původní
(Bene-š z Bene-dikt) nebo jerové
(Prok-eš z Prok-š') 324; e gra-
fické v cizích slovích bývá i v ji-
ných pádech než v prvním (Le-
sage - Lesageovi, pí. Lesageová
a j.) 175; dlouhé e v praslov. se
mění po ž, š, č, j v a (žár a j.)
168; é se ůží v čes. nářečích v í
(mléko-mlíko, dobré-dobří) 167
e, citosl. odporu 70
-ě, příp. slovesná 142

drvisko, dial. 9
držba (slovo nové) 75 pozn.
držebnost, ze stč. držemnost 75
pozn.
držení 75 pozn., 82
držimný ů. držemný, stč. 75 pozn.
držitel = kdo něj. hodnotu drží
ať právem či neprávem); podle
slov jako učitel, hostitel m.
držatel (k slov. držati, držěti)
73 n., 82
držkofon (v hant.) 182
DTJ. (zkrác. = Dělnické tělocvič-
né jednoty) 62
duál v. dvojně číslo
dubina 125
duha 103
dům hedvá bím, obchodní dům
hedvá bím 176
dupák (v hant.) 181, 183
durch (v kartách), z-něm. 21
dusiti 188 (v. hrdusiti)
důsledek; jako by v důsledku
nějaké němé dohody, spr. v do-
hodě, po dohodě 232
duspivo, dusvino (o opilci) 190,
234
dušička, dušinka 103
důvod, k slov. dovésti 95; soud
odloží výkon z důvodu § 54,
spr. podle § 54, opíraje se o § 54;
44
dva; dvě činnosti, spr. dvojí 43
dvojně číslo v stč. 160 pozn.
Dvořka, os. jm. 101
dýmák (v hant.) 183

E

-ec, příp. slov jako lovec, žrec 168
-ečiček, příp. deminutivní 126
-ee-, -eo- jsou skupiny češtině cizí,
a proto se jich zbavuje: z Gali-
leje (m. Galilee), Matějovi (m.
Mathaeovi), Toufil (m. Theofil)
174
-ek, příp. podstat. jmen, tvořených
od přičestí trpného, jako zbytek,
dobytek a j. 79; příp. hypokori-
stik (Pešek a j.) 200
elan 71

clipsa v mluvě (Po peří ptáka, po řeči člověka a j.) 58; eliptická rčení v hant.: má Prahu (t. j. zakázánu) a j. 184

Elizabeta, spr. Alžběta 108

email (v hant.) 182

engagement (čti angažmá), obyč. se nesklouňuje 174

enklitika; nespr. postavení enklit. ho, mu, se, by, na př. zdálo se, že do očí, jež jsem uzřel, s e přelila neposkvrněnost, spr. že se do očí, n. přelila se; a j. 233

-enský, příp. příd. jmen tvořených z podst. na -no: Hřívno, hřivenský a j. 48

-eo- v. -ee-

-er, příp. cizích slov jako Gebauer, Hübner 118 (v. skloňování)

-es, příp. některých slov v hant. (dlabenes, drbes a j.) 183

eso (v kartách), z něm. As (dř. esz) 21

-eš, příp. hypokoristik jako Aleš, Beneš a obecných jako kokeš, hrubeš; vzniká z příp. -š a ze základu na -e (Beneš) nebo z je-rového e (Prok- 'š' = Prokeš); 2. p. u prvních je pův. Beneše, u druhých Prokeš. Časem však nastává kolísání a rozmáhá se zejm. e ve všech pádech (Aleše, Rubeše, Bareše a j.). Doporučuje se skloňovati původ. způsobem, kde to jde bez afektace (Beneš-Beneše, Prokeš-Prokeš), ale nepokládati za chybné ty tvary, v nichž ovládlo původně pohybné e (Prokeše) 31 n.*

Ethiop, jm. nár., Ethiopie, jm. země 87

eufemismy ve zkratkách, na př. WC 63 pozn.; v hant. (jdi do háje a p.) 182

Evalka, os. jm. 100

F

Fabeš, os. jm. z Fabian 31 (v. Pa-beš)

fafulek (chomáč, vločka) 71 (v. famfula)

falář, obec. m. farář 206

faleš 34

famfoušek (pečivo), k famfula, famfulek, famfulica, mor. (= mlezivo) z ital. fanfaluca 71

Fanda, os. jm. 100

fanfulok, slven. 71 (v. famfula)

fángle, fánglovat (v hant.) 184

fasáda (v hant.) 182

fasóna (v hant.) 178

fasování, fasovati, z voj. hantýrky podle něm. fassen; slov. 'bráti, dostávat, odbíratí' je nepřekládají přesně 20 n.

fasunek (vozu) 111

fěrtoušek 103

feš, z vídeň. žargonu a to snad z angl. 'fashionable' 62

fičeti 37

fidibus, z lat. 'fidelibus' n. 'fidelibus fratribus' (student. slang) 46 n.

filcunk (v hant.) 179

filip (slang) 179

filmové titulky 69

fiňáry, find'áry (v hant.) 180, 181

finěro; baněro-finěro (v hant.) 183

Fischer, příjm., 2. p. -era 118

fiška (v hant.) 183

fištron (slang) 179

fizika (v hant.) 181

fízl, fizule (z hant.) 181

flákotář (v hant.) 183

flámisko, lid. 9, 10

fláňa (v hant.) 183

flanc (slang) 179

flegma, 2. p. flegmy 71, 205 (v. g)

flek, flekař (v hant.) 179, 181

floky, flór (slova z hant.) 181

Florka, os. jm. z Florian 132

fofruňk (v hant.) 183

fonk, foňk, funk (v hant.) 180

fór, fórek, forista, fórovej (v hantýrce) 185 pozn.; 182

foto, mezinár. zkrác. z fotografie 60

fotr (v hant.) 181

frajtko (v hant.), z Freude 185

frak (v hant.) 182

Francek, Francínek, Francka, os. jm. zdobn. 100

Frank a Franke, dvě různá příjm.; mají však v někt. p. ech stejné koncovky (Franka, Frankem a j.) 173 (v. skl.ňování)

frankovej (v hant.) 180

Friderich, spr. Fridrich n. Bedřich 108

fríz (v hant.) 182

fronkovej (v hant.) 180

Fryg, Frygie 87

fuky (v hant.) 181

fûra, fûrař (v hant.) 179, 181;

fûras 183; fûrasit 184

G

g se měkčí před 'k' 127; g v cizích slovech trvá často v češ. (groš, flegma a t. d.) 205

gajdoš, mor. 33 (v. -oš)

galgan 205

galicismsy v překladech do češ. 230 n.

gamboš, mor. 33 (v. -oš)

gáza (v hant.) 179

Gebauer, příjm., 2. p. Gebaura 118

genitiv u komparativu je zbyt. archaismus (doba kratší osmi let, l. než) 14 (v. VII. 24); gen. nespr. m. předložkového pádu (v. chrániti); pokus činu, spr. o čin; trest žaláře jednoho roku, spr. na rok; a j. 14; gen. bývá s oblibou ve 4. p. neživotných slov v hant. (dostat hona, mít kliha a j.) 184; přílišná záliba v něm je strojenost, na př. neopouštěl Františky a j. 230

germanismsy v úřední češ., na př. když se počalo's výkonem trestu, spr. když se začal výkon

trestu; do roka po skončeném trestním řízení, spr. od skončení trestního řízení; a j. 44 n. (v. II. 91); jiné germ. 51, 109; o cizomluvech v jazyce vůbec 217 n.*

Gerušč, stč. os. jm. 205

Gervází, stč. os. jm. 205

glasura (v hant.) 182

gloza 205

goal (skloň. se podle 'hrad') 173

gradace v mluvnici je poměrná (silný — silnější) a naprostá (silný — velmi silný) a vyjadřuje se prostředky tvarovými (silný — silnější, starý — prastarý) nebo syntaktickými (silný — velmi silný, div divoucí). Gradace jsou schopny všechny druhy slov mimo slova formální 21 n.* (v. i celý, sám, jeden)

gramatika 205

grand (v hant.) 180; granty 181

gravér, gravúra (v hant.) 182

gren (v hant.) 179

groš 205

H

h začáteční se dial. vypouští (ru-beš, rozen, rouda) 32

hačat 104

háček (v hant.) 181

hadiště; v hadišti, jm. trati 9

hadovat (v hant.) 184

hadrovina, hadrýř (v hant.) 180, 183

hach, chod. z dět. mluvy = horký 100 pozn.

Hach, os. jm. 32

háj; jdi do háje! (v hant.) 182

haját, hajinkat; hajtat (jihoč.) 104. 127

háječek 102

hakavka, hakovka (v hant.) 180;

hakovna 181

halapaš (v hant.) 180

Halaš, os. jm. z Hál (= Gallus, Havel) 32

halat, haluškat, mor. 104

halužky, mor. 103

Hanička, Hankala, os. jm. 100, 101, 99

hantálky (v hant.) 181
 hantýrka, z něm. hantieren = pův.
 „provozovat živnost, kramářství“,
 dnes mluva zločinců 177; o české
 hantýrce 177 n.*
 hapat 104
 hartusiti, k slov. hrtúsiti, hrdúsiti
 188 (v. toto)
 hastroš, z hastrman 33
 házeti 142
 hebounký 98
 hejl (v hant.) 181, 182
 Helenov, míst. jm., dnes opravené
 na Helenín 117
 hezounký 98, 101
 hiát 70
 hihibi (v hant.) 183
 hlásek 125
 hlaváč (v hant.) 181
 hlavalka, hlavička 103
 hlavoun (v hant.) 183
 hledisko a hledišť 11
 hliniště, lid. 9
 hlinka 126
 Hlohová, míst. jm. 189
 hlošina 216
 hluboká (v hant.) 181
 hmátnouti; h m á t n u l, spr. hmátl
 90
 hnízdečko 102
 hnojnísko 9
 hoditi se (nemá opis. futura) 234
 hodiny (v hant.) 180
 hoch, z holec 31
 holák, holanda, holandit (v hant.)
 182, 184
 holandr; pije jako h. 106
 holčička 103
 Holeš, os. jm. z holý nebo Hol-ata;
 z toho míst. Holešov 33
 holísek (v hant.), z něm. Hals, ne-
 spr. h o l í s k o 185
 holubář 106
 Holý, příjm. 128
 hon: dostat hona (v hant.) 184
 Honal, Honda, os. jm. 99, 100
 homička (v hant.) 185
 Honzal, os. jm. 100
 hora 103
 hoře 168
 Hořeš, os. jm. z Hořešlav, 2. p.
 Horše; z toho míst. Hořešovice
 35

hořeti 168
 horký a hořký 168; je to horký
 (v hant.) 179
 hospodyňka 102
 Hostaš, os. jm. z Host-; Hostiš
 z Hosti-slav 32 (v. -aš, -š)
 hostitel, od hostiti 74
 hotel; h. de kopka (v hant.) 182
 houseniště, dial. 10
 hovězina 125
 hrabisko, hrabiště, dial. 9
 hračka 126
 Hradčany, míst. jm. 118
 Hradisko, Hradiště, míst. jm. 9, 11
 hrách 94
 hranice; na kladské h r a n i c i, spr.
 hranicích 109
 hrátky 190
 hrdliti 188
 hrdúsit, slven., z pův. hrtúsiti (mor.
 hrtúsiti, chrtúsiti) zkříženého
 s hrdliti 188 (v. rdousiti)
 hřebati 236
 hřebíček (koření) 126
 hřebík; uhoditi na hřebík v. uhoditi
 hřešti, hřebu, stč. 236
 hřibati, k slov. hřešti 236
 hříčka 126
 hříšník, od příd. jm. hříšný 75
 h ř í š t ě, spr. hřiště 91
 hřivenský, z míst. jm. Hřívno 48
 (v. -enský)
 hrňoule, hrňoulínek 103
 hrom 103
 hromada 23
 hromádka; žít na hromádce (v han-
 týrce) 178, 179
 hromadná jména jako praslov. dět'
 (= děti), slven. detva, stč. brat-
 řie, kněžie 46
 hromeš, chod. 36
 hromúcený, mor. 104
 Hroneš, Roneš, os. jm. z Hron 31
 hrozitananášský, hrozitanášský,
 hrozitánský, vých.-č. 104, 127
 hrst 23; (v hant.) 179
 hrtúsiti, mor. 187
 hrubeš = hrubý člověk; dial. rubeš
 a příjm. Rubeš 31 n.; Hrubšalka,
 žen. jm. 101; hrubýš, stč. 33
 (v. -š)
 hruška (v hant.) 181
 hubička a políbení 37

Hübner, příjm., 2. p. Hübnera 118
 húlať, mor. 104
 Hume (čti Hjúm), mívá grafické e
 v skloň. zachováno 174
 hund (v hant.) 181
 Huneš v. Uneš
 hustej (v hant.) 181
 huša, chod. z dět. mluvy = zima
 100 pozn.

hvězdička 102
 Hykš, Hykšová, příjm. 36
 Hynek, os. jm. z Hinrich (Hein-
 rich), pozd. bráno i za Ignác
 133; téhož původu Hyneš, os.
 jm. 31
 hypokoristika význ. obecného jako
 hoch, brach, kmoch 31; hyp.
 osobních jmen jako Aleš, Beneš,
 Pech, Mach a j. 31

CH

ch se měkčí před 'k' 127
 -ch, přípona hypokoristik jako
 Pech, Mach, Hach, Bolech 31,
 204
 chaloupka 98, 102
 charabél', charabura, charamza,
 charandzovat', val. slova 23
 Charaus, Charous, Charouz, příjm.,
 souvisí s příd. jm. chorý 23
 charý, dial. = škaredý, snad z příd.
 jm. chorý; v spis. češ. 'charý' =
 ponurý (Neruda) 23
 chcípátko, klad. 126
 Cheb, míst. jm. 47
 chladná (v hant.) 184
 chlapák, chlapec, chlapeček, chla-
 pík, chlapisko, chlapisko, dial.
 98, 126, 9, 10
 Chlumčany, míst. jm. 118
 chlupatec, chlupatej (v hant.) 181,
 184
 chmatač, chmaták, chmatat, chmát-
 ka (v hant.) 181

chmátrat, klad. 105
 Chmeliště, míst. jm. 9
 chodívávatí 140
 chocholáč (v hant.) 181
 chorý, pův. chvorý 23
 choť, muž. i žen. r. = manžel,
 manželka 43
 choutka, k podst. jm. chut 126
 chrániti k. trestných činů,
 spr. před činy; ch. k. od zločinců
 (morav.), spr. před zločinci 14
 chráplat, dial. 104
 chrapoun (slang) 179
 chrapúnat, mor. 105
 chršťál 99 (v. -al)
 chrtúsit, mor. 187
 chudičský 125
 churoučký, klad. 104
 chvilčička 127
 chyběti; 3. mn. ch y b í, spr. chy-
 bějí 50
 chytati 141

I

i má svůj význ. v hláskové symbo-
 lice 126 (v. symbolika)
 -i-, příp. iterativ, na př. nositi 140
 i vzniká úžením ze spis. é v čes.
 nářečích (mlsko) 167
 -í, příp. příd. jmen jako vrabčí,
 srnčí a j. 117
 -ia- spis. slven. se mění v záp. slven.
 v -á-: oni robá (spis. robia) 105
 -ice, příp. podst. jmen jako vlast-
 nice, majetnice; mívá význ. pe-
 jorativní (babice, Pepice, Kovan-
 dice) 83
 -íček, -ičíček, příp. deminut. 126

-ie, příp. (lat. a řec. -ia), tvořící
 ze jména obyvatelů jméno země:
 Italie, Ethiopie, Indie a t. d. 87
 ihaha (v hant.) 183
 -ík, příp. deminut. 126
 imperfekta v RK. 162 a pozn.
 -in, příp. příd. jmen přivlast. (mat-
 čin) 117
 -ina, příp. slov jako hovězina, buči-
 na a j. 125; oblíb. v hant. (kra-
 tina, cucanina, utahanina a j.)
 183
 Ind, Indián, Indie, vlast. jm. 87
 -ínek, -ínínek, příp. deminutiv 126

infinitiv spisovný je na -ti i na -t
165; inf. ve větách podmínko-
vých: zvolací (vidět nás hlídač,
zle by bylo) a rozkazovací (jen
se dotknout, už pláče) 215 n.;
inf. cílový „okna sú umývať“,
mor. (podle něm.?) 226 pozn.

INRI (zkrác. = Jesus Nasareus
Rex Judaeorum) 63

instrumentál nespr. m. nominativu:
je dnes věcí dokázanou,
spr. věc dokázaná; není to pe-
vným zvykem, spr. není v tom
pevného zvyku a j. 90, 230; ne-
spr. m. předložk. pádu: obchod
ženami, otroky, spr. s ženami,
s otroky; naložití věcí, spr.
s věcí 14

já; 4. p. mne (přízv.), mě (ne-
přízv.) 232

jablíčko 125

jablovisko, dial. = brambořiště 9

jačmenky, mor. 103

jáhen, v řec.-lat. diaconus 116

Jakeš, os. jm. z Jakub 31

jakkoli; jakkoli malá je ta za-
hrádka, spr. byt byla sebe menší
231 n.

jako; jak se jevila všem lidem
jako vzorná dívka, spr. vzor-
nou dívkou; a j. 233

jakoby; jakoby čin byl dokonán,
spr. jako by 14; o nadužívání
tohoto výrazu 231

Jakš, Jakší, os. jm. 34

jakub (v hant.) 182

jakýsi a nějaký 88

jambora (v hant.) 180

-jan, příp. slov jako Polaban, Slo-
van, zeman 87

Janeček, Jameš, Janík, Janiš, Ja-
nuš, os. jm. z Jan 102, 101, 31, 32

japečisko, dial. 9

Jareš, os. jm. z Jaroslav a p. 31,
32; žen. Jarešová 36

Jarmil, Jarmila, os. jm. 194

jaro 103

Jaroš, os. jm. z Jaroslav 32

Jaršů, příjm. 35

inštrument, z lat. 185 pozn.

interpunkce nesprávná v. čárka

-isko (-ísko), příp. mor. a slven.,
část i v čes. nářečích; má vý-
znam zveličovací a hanlivý (ba-
bísko) 8 n.*

-iš, sekund. příp. os. hypokoristik
jako Janiš, Petriš 32

-iště, příp. 117; jak se jeví v čes.
nářečích 8 n.; má význ. zveličo-
vací a hanlivý (psiště, kočiště a
j.) 10

Ital, Italie, vl. jm. 87

-itký, příp. deminutiv 126

-itý, příp. (dial. lenožitý, votočitý);
přý je základem příp. -iště 10

jasmín, Jasminum grandiflorum,
z persk. jāsāmin; u nás tak slove
pustoryl vonný, Philadelphus co-
ronarius (čes. n. bílý jasmín) 216

jasnozřivost, -ý, spr. jasno-
vidný 230

jazejnek 103

jazykozpyt na pražské universitě
před padesáti lety 3 n.

jazykůbrus (v hant.) 183

ječnisko, dial. 9

jeden; ani jeden, za stě. i jeden (se
záp. slovesem), je spr. 167; šat je
jedna díra (= má mnoho děr;
negradační) 22 n.; nespr. vy-
necháno: bývalo z jeho potěšení,
spr. jedním z jeho p. 90; Komen-
ský byl z prvních Čechů, kteří.,
spr. jeden z prvních; a j. 108

jednatel 74

jednati 192

jednoplášník (v hant.) 185

jednota (bratrská), spr. Jednota
107

Jednota Sv. Čecha 6 n.

Jednov, míst. jm. 117

jeho a svůj; o jejich užívání 47

jejich a jich v. on

jejíž účelem, spr. jejímž 12

jelení, jelenice (kůže), jelenka
(houba) 144

jemnost pám, zkrác. z jeho milost
pán' 60
Jenda, Jenoušek, os. jm. 100; Je-
neš, os. jm. 31; Jenšov, míst. jm.
34
jenž; je spr. v představách míně-
ných individuálně 15 (sr. který);
jehož rodiče posílali do školy,
spr. ježž 107, 232
jeřáb, z pův. žeřáb 235 (v. toto)
jeřabatý, jeřabý, jeřavý, k podst.
jm. jeřáb 235
jerové pravidlo 168; jerové e v. e
jetelíček 102; jetelnísko, jetelníště,
dial. 9
Język polski (časopis) 7
jídlo (v hant.) 179
jich v. on
Jilješ, os. jm. z Jilj-i 33 (v. -eš)
Jireš, os. jm. z Jiří 31

jiskra (v hant.) 180
jistý 23; nespr. m. některý 231
jíška 126
jíti 23, 141; jíti, stč. jieti, nč.
jmouti 79
jízdenka, spr. jízdní lístek,
lístek na dráhu 13
jmění 80
jmenné vyjadřování m. slovesného
(germ.), na př. ztráta způsobí-
losti k nabytí práv, správ. na-
bytí; zapovídá se jejich (živno-
stí) výkon, spr. je vykonávati;
a j. 44 n.
jmětel (u Kotta) 73
jmouti 79 (v. jíti)
jordán, jordeska (v hant.) 183
Josefek, Jouzal, os. jm. 100
ju, chod. 48 (v. o—u)
Jurše, os. jm. 34

K

k se měkčí před 'k' 127

-k-, deminut. příp. 127; příp. sloves
jako běžkat, capkat; palataliso-
vané: čapčít, drobčít a j. 104
(v. -nk-)

k, předl.; k e svému, k e své, spr.
k 91; značí cíl a účel: padnout
k zemi, odsuzovat k smrti, mít
co k jídlu a j. čes. i slven. správ-
ně; střídává se s předl. na 220
n.*; 1. ve výraze: (je) k pláči,
k smíchu a p. a dále: k zoufání,
k zbláznění a p. vyjadřuje se do-
plůkem vlastnost, a proto je tu
jmenný výraz na místě; 2. ve vý-
raze: 'kniha je k dostání', to není
nikde k vidění' vyjadřuje se do-
plůkem pouhá možnost, fakt, a
proto je tu výraz slovesný správ-
nější (kniha se dostane, knihu
lze dostat, to není nikde vidět
a p.); germ. však to není 225 n.*

-ka, příp. slov jako majitelka 83;
příp. slov jako jelenka, nádenka
(k příd. jm. jelení, nádenní)
144; příp. deminutiv (družka,
přítelka a j.), jmen vdaných žen
(Dvořka, Novačka a p.) nebo
patronymik (Šouříčka = dcera

Šourkova a j.) 101; příp. hypo-
koristik (Peška, Kubka) 200
Kabeš, os. jm. z Gabriel 31; žen.
Kabšová 35
kaponiti se 104
káča, kačenka (v hant.) 179, 180,
182
kačka = Kč 62
Kadlíček, vl. jm. 100
kachel (v hant.) 182
kajicný 79
kakati, slov. indoevr. původu 70 n.
kal, 122
kalapaš (v hant.) 180
kalina (Viburnum opulus), ze zá-
kladu 'kal' s příp. -ina (protože
roste při bažinách) 121 n.*; kali-
nový most = buď haťový chod-
ník z kalinových otýpek nebo
dřevěný most nahoře pokrytý
kalinovými otýpkami 123 n.*
kalíště, dial.; Kaliště, míst. jm. 9
kaliti 121 n.
kalužník, slven. 124 pozn.
kámen, kamínek (v hant.) 182
kameníště, kamniště, dial. 9, 10
kampáně (v hant.) 181
Kampův, k podst. jm. Campe 173
kanda (v hant.) 179
kaplička 125

kapucín (v hant.) 185
 karafiát (v hant.) 182
 karakter (v hant.) 182
 karas (v hant.) 179, 182; z toho
 něm. garäuslein 115
 karmučka (v hant.) 181
 Karolínov, míst. jm., dnes opraveno
 na Karlín 117
 kasárna, mn. č. (jako luka, hrana)
 a kasárny (jako luky, hrany),
 6. p. jen ,v kasárnách'; pův. bylo
 jedn. čísla, jak svědčí slven. ka-
 sáreň. Zákl. je něm. die Kaserne,
 jež je z franc. caserne 165 (v.
 VII. 254)
 kaše, slovo původní a obecně slov.
 144; z něho něm. dial. Gasch
 115; zdrobn. kašička 100
 kašpar (v hant.) 182
 kaštan, Castanea vesca; u nás tak
 slove i Aesculus Hippocastanum,
 čes. maďal 216
 Katoušek, zdrobn. os. jm. 100
 kavka (v hant.) 182
 kázati 141
 každyčký, každinký, každý 103
 Kč, zkrác. (= koruna čsl.) 62
 kdy; není kdy k splnění očeká-
 vání, spr. splniti 230
 kdybyjbylo (v hant.) 183
 kecati (v spis.), l. žvaniti 88
 kedluben (v hant.) 182
 kek, chod. z dět. mluvy = nečistý
 100 pozn.
 kér, kérař, khér (v hant.) 180, 181
 kilo, mezinár. zkrác. z kilogram 60
 kino hvězda 60
 klabný, klábury (v hant.) 180
 klacoun 98
 klajda (v hant.), z něm. Kleid 185
 klandr (v hant.) 181
 klanečník (v hant.) 181
 klaněti a kloniti 23
 klanice (u vozu) 111
 klapajzna, vých.-č. 105
 klapky (v hant.) 181
 klásti 142
 klaťan, klaťas (v hant.) 183
 klavry (v hant.) 180
 klec (v hant.) 182
 klekač (v hant.) 183
 klempíř (v hant.) 181
 klepanda (v hant.) 183

klich; mít kliha (v hant.) 184
 klika (v hant.) 180
 klimák, kliment (v hant.) 181, 184
 Klimeš, os. jm. z Kliment 31, 33;
 Klimešová, os. jm. 36; Klimša,
 os. jm. 34
 klobúček, slven. 101
 klouček 101
 klusati 23
 kmen 205
 kmet 205
 kmín 205
 kmitati 205
 kmoch, z kmotr 31
 kmotr 205
 kmotřenka 102
 kmucháček, mor. 102
 kněží, nč. mn. č. muž., v stč. však
 jdn. č. žen. (vyšehradská kněžie
 = nč. vyšehradští kněží) 46
 -ko-, oblíb. slabika v hant., na př.
 kozloko (= zloděj), kovšíko
 (= vši) a j. 184
 kobližka 182
 Kobšic, os. jm. 34
 kobuko, kobuziko (v hant.) 184
 kobylečka, kobyłka 102
 kočí, podst. jm. a kočí vůz 110 n.*
 (v. IX. 129 n., 161 n.)
 kočička 127
 kočistě, dial. 10
 kohout (v hant.) 182
 kohoutistě, dial. 10
 kokeš, z kokot (= kohout) 31; hra
 na kokše 36
 koko, chod. z dět. mluvy = vejce
 100 pozn.
 kokos (v hant.) 182
 kolatura 94
 kolébati; ulehl na trávnick kolé-
 bání šploucháním moře, spr.
 ukolébávání, uspávání 231
 kolečko 101; (v hant.) 181
 kolem; kolem armády, kolem
 automobilismu a p. (galicismy),
 čes. spr. ,o armádě' n. ,o armá-
 du' n. ,armáda' a t. d. Hodí se
 i jiné předložky 93 n.
 koloděj (hlupák), z kala- 188 (v.
 rmoutiti)
 kolomútiti, k os. jm. Kolomut, míst.
 Kolomuty 188 (v. rmoutiti)
 komorní vůz 111 n.

komparativy nepravidelné (dobrý - lepší, mnoho - více) 22
komponovaný; zdivo směle komponovaný, l. složené, sestavené 88
komrko (v hant.) 184
komůrčička, jihoč. 102
kóna = kompóna (stud. mluva) 46
koňář 106
koňas (v hant.) 183
kondicionál přítomný nespr. m. minulého 232
koníček 102, 103; koník 98, 102; koniště, dial. 10
kopáč 166
kopajzna (v hant.) 183
kopisko, kopiště 9, 10
kopka (v hant.) 182
Kopr, os. jm. z obec. 187
kopyto (v hant.) 179
korba (u vozu) 111; korbiště, dial. 10
kormútiti, z pův. kolomútiti, kolmútiti 188 (v. rmoutiti)
kornatý (v hant.), z něm. Korn 185
kosák (v hant.) 181
kosisko, dial. 9
kosrako (v hant.) 184
kostelíček 125
kostka 126
Kostřím, míst. jm., spr. Kostřín 107
koštiště, dial. 10
kořtovák (v hant.) 183
košůlča (= chatrná košile), mor. 99
kotčí (vůz), kotec 110 n.*
kotesek (v hant.), z něm. Gottes Segen 185
kotubícat se, jihoč. 104
koule (v hant.) 182; kouloun 183
koumat (v hant.) 179; koumes 183
koupati; jezera koupala lesy, spr. smáčela, omývala 231
kouřit cigáro (v hant.) 182
kousek 125; kouštinínek 127
kouzále (= kůzle) 99
kovář (v hant.) 181; pejorat.: kováříček 126
kovšiko (v hant.) 184
koza (v hant.) 179; kosař 181
kozina 125; koziště, dial. 10
kozloko (v hant.) 184
krácení v. kvantita a ú

krahulík (v hant.) 181
krajčírík, slven. 126
Králové-Hradecký kraj, spr. královéhradecký 107
křampály 99
krankenkaša; nedělej ze sebe krankenkasu (v hant.) 182
křáp (v hant.) 182
křáťák, křaťas (v hant.) 183
kratičský 104, 125
kratina (v hant.) 183
kratininký, kratinký, krátký 104; Krátký, příjm. 128; křafoučský, křafoulínký, křafounký 104
kravař 106
kravička, kravinka, kravka 102
kravina (v hant.) 183
krean, krern, gren (v hant.) 179
křeček v. skřěček
křen (v hant.) 182
Křesina, os. jm., asi výmysl Kosmův podle normanské matky Viléma Dobývatele, dcery kožišníkova (střlat. crusina). 194 n.*
křesníček, křesnička, mor. 102
křest 82
krhúcat, mor. 105
Křička, příjm. 128
křiklavá (v hant.) 184
křišťál, z lat. crystallum 160
křížek (v hant.) 182
křížmo, z lat. chrisma 190
krochna (v hant.) 181
krompampule (v hant.) 183
krosna 116
kroužek (v hant.) 185
Křtiny, míst. jm. 135
křtitel 82
krůček 125
kruchánek, mor. 103
krumpáč, z něm. krump (= krumm) a Hacke; m. čekaného krumpák je krumpáč podle jiných nástrojů (kopáč) 166
krumpolec, z něm. krump a Holz 166
krupice, krupička 126
kruták (v hant.) 183
krysa (v hant.) 181; krysař 106
kšanda (v hant.), z něm. Schande 184
kšeft (v hant.) 182

který; spr. o představách miněných
obecně 15 (v. jenž)

Ktová, Ktova, míst. jm., snad
z pův. Kvtová (k nedoloženému
podst. jm. kvet, 2. p. kvta, přib.
s kvísti, květ) 189 n.*

Kuba, Kubal, Kubík, os. hypokor.
200 pozn., 100

kubánek (v hant.) 182

Kúbek, Kubeš, Kubík, Kubka, os.
hypokor. 200, 31; žen. Kubešová
36; míst. Kubšovice 34

kudlišťě, dial. 10

kucháč (v hant.) 183

kukalka, kukulenska, mor. 103

kulatit (v hant.) 182

kultura, z lat. 94 (v. u)

kůňal (= koník), dial. 98

kundě 101

Kuncě, Kunšík, os. jm. z Kuno 31,
34

l neslabičné snadno zaniká (okrsek
z okrslek, řemesník z řemeslník)
24

láček (v hant.) 182

Ladví, míst. jm. 136

lajchanda (v hant.) 183

lajvont (v hant.) 179

lakírovat, lakýrka (v hant.) 182,
185

lámanka 103

Lamartine (čti Lamartin), 3. p.
Lamartineovi, pl. Lamartineová
174 (v. e)

lapák, lapec (v hant.) 182

Laplace (čti Laplas); graf. e se za-
chováva ve všech pádech 174
(v. e)

latovisko, latovísko, dial. 9

Laura, os. jm. (skloň. podle „ryba“)
173

lavica, lavka, mor. 126

leb, lebka 135

leč; společnost ho (herce) prostě
vyloučí, leč že by mohl zahrát
úlohy prvních milovníků, spr.
leda 233

ledví 136

legrace, z lat. 185 pozn.

kupčik (pejorat.) 126

kuratorium 190

kůrka 126

kurvička 101

kuryčka 102

kusa, podkrkon. 48

kvádvo (slang) 178

kvantita; význam její v řeči (pá-
nečku! mó-oc, lídi dobrý! máš ty
rozúm!) 98; kvantita nespr. na
př. prořídilý, spr. prořidlý;
zdvihati, spr. zdvíhati a m. j.
91 (v. jednotl. slova); slabiky
dlouhé a krátké v češ. a slven.
215

kvér (v hant.) 180

květ 189

kvičák (v hant.) 183

kvísti 189

Kyjov, jm. města, z toho něm.
Gaya 115

kylisar, obec. 206 (v. r)

L

lejstra, z lat. 185 pozn.

lejtar, obec. m. rejthar 206 (v. r)

lenošitý, dial. 10

Lesage (čti Lesáž), 3. p. Lesageovi,
pl. Lesageová 173, 174 (v. e)

létadlo, spr. letadlo 91

leták, letňák (v hant.) 183

léto 103; před léty, spr. lety 14,
91; létech 107; v den svých
13 let, spr. třináctých naroze-
nin 230

ležatý 79

ležeti 141

Lhenice, míst. jm. 24, 47 (v. Velhe-
nice)

Lhotisko, míst. jm. 9

Libáň, Libeň, Libice, Liboc, Libu-
šín, míst. jm. ze stejného zákł.
135

líce 145; nespr. žen. r. 232

líčiti (na ptáky), m. staršího léčeti,
lícti (k leč, léčka'), podle přič.
poléčen, polícen dokon. sloves
políknouti, políciti; jiné je „líči-
ti“ od kmene, jako je podst. jm.
„líce“ 166, 145

lido-bio 60

lichva (v hant.) 182

liják 103
 Lindův, k podst. jm. Linde 173
 lípové (v hant.) 179, 184, 185
 lisoun (v hant.) 181
 lísteček 125
 listovati v básni, spr. probírat
 se 231
 listoví, spr. listí 230
 Liška, příjm. 128
 liškař, liškovej (v hant.) 183, 184
 lišně (u vozu) 111
 lištička 100
 literatura 94 (v. u)
 litíř, obec. m. rytíř 206
 Lniště, pomíst. jm. = místo, kde
 roste len 24 (v. Velniště)
 lokálka (v hant.) 182
 Loket, míst. jm. 47
 lont (v hant.) 182

loreta (v hant.) 182
 lotr (v hant.) 181
 louka 19
 lováky (v hant.) 181
 lovčí 117; lovec 168
 lub; má něco za lubem 106
 luft; mít l. z někoho (slang) 178
 Lukeš, os. jm. z Luk-áš 31, 32 (v.
 -eš)
 lúkot, stč. 111
 Lukš, Lukšán, os. jm. 34
 lumen (v elektrotechn.), 2. p. lu-
 menu, m. č. lumeny 72
 lumpačisko, lumpisko, dial. 9, 10
 lupen (v hant.) 180
 Lutomysl, os. jm. stč.; z toho Lu-
 tomyšl, míst. jm. 24
 lux, 2. p. luxu 72
 Lyd, Lydie, vl. jm. 87

M

macat, dial. 105
 Macerat, domnělé os. jm.; ne-
 souvisí se jm. míst. Macourov,
 Macerov (= asi z něm. Matzer-
 au) 47 (v. X. 293)
 maďal 216
 magóres (v hant.) 183
 Mach, os. jm. z Martin n. Matěj
 31, 32; žen. Machačka 101
 machl, machlovat (v hant.) 181
 machna (v hant.) 183
 Majdala, os. jm. (= Madlenka) 99,
 100
 majet, majeť, mor. a slven., z příd.
 jm. majetný 78, 80 n.
 majetek; tvořeno nepravid. (m.
 jměnek) asi z pol. majątek; pře-
 šlo prostřednictvím moravsko-
 slovenským (slven. majetok) i na
 čes. území a všeob. se ujalo
 79 n.*, 73, 77
 majetel, nespr. navrhované slo-
 vo v brusech za 'majitel' 83
 majetitel, klad. 82
 majetnice 83, 73 pozn.
 majetnictví (nové slovo) 81
 majetník = vlastník; z příd. jm.
 majetný (podle polského) utvo-
 řeno na slovenské půdě. K roz-
 šíření mu pomohli brusiči, kteří

jím vytlačovali slovo majitel 80,
 81, 73, 77
 majetnost; přešlo z polštiny do
 slven. (majetnost, slven. a mor.
 = živnost) a pak do spis. nč.
 (= zámožnost, mohovitost) 73,
 77, 78, 80, 81
 majetný, původu polského, do nč.
 přešlo ze slovenštiny 73, 77, 80 n.
 majetství, mor. a slven. 77, 78, 81
 majicnost, majicný (u Jungm.) 79
 majitek 73
 majitel = ten, či nějaká věc po
 právu jest; vzniklo as před sto
 lety, asi podle slova držitel a
 podle příbuzných: mám — mají,
 mající, majetek. Ač je tvořeno
 nepravidelně (mělo by být mětel
 n. jmětel) a ač bylo brusiči pro-
 následováno, přece se udrželo a
 náhrady za ně (držitel, vlastník,
 majetník) nejsou lepší. Proto je
 třeba se s ním smířiti 73 n.*;
 majitel (z arch. soběsl. u Sedláč-
 ka), z r. 1498, snad nespr. přepis
 84
 majitelka 73 pozn., 82, 83
 majitelkyně 82
 majitelství 81
 majitný 73
 májový (v hant.) 182

majstrovat (v hant.) 181
 majzl, majznerka (v hant.) 179,
 182
 majznout, vých.-č. 105
 mák 23; (v hant.) 182
 makání (v hant.) 181
 makať, macať, dial. 105
 maki raki (v hant.) 182
 makovice (v hant.) 182
 Maleš, os. jm. z malý n. Mal- host;
 k tomu míst. Malešov 33
 maličký, malilinkatý, malilinký,
 malinininký, malininký, malin-
 katý (dial.), malinký, maliňouč-
 ký (dial.), maliňounký, malou-
 linký, malouninký, malounký,
 malušký, maľunenečký (dial.),
 malý 104, 127
 maměnka, mamička, maminka, ma-
 mulka 100, 102
 mamů, chod. z dět. mluvy = domů
 100 pozn.
 Manána (= Marie), os. jm. 98
 mangelit (v hant.) 180
 maní 145 n.
 mání; k mání, germ. spis. již
 nežijící 220 a pozn., 228 pozn.
 manouti, stč. = kývnouti 146
 manžel = muž ženatý, nespr. ve
 význ. „manželka“ 43; 3. p. man-
 želi, spr. manželu 107
 mapa, z lat. mappa, někdy i (jako
 v něm.) ve význ. pouzdro n. des-
 ky na papír 166
 mapsnout (v hant.) 179
 Mařalka, Mařenčinka, os. jm. 100
 Mareš, os. jm. z Marcus (Marek) 31
 Maroušek, os. jm. žen. 100
 Maršan, Maršík, Maršová, Maršov-
 ka, os. jm.; Maršov, Maršovice,
 míst. jm. 34, 35
 Martin, os. jm. 33
 Maruška, Maryjička, žen. os. jm.
 100
 masař (v hant.) 181
 masíčko 103
 maso (v hant.) 182; masomat 180
 masť, slven.; masný 80
 matička 100; křesná m., mor. =
 kmotra 102
 matika = matematika (ze stud.
 mluvy) 46
 matka 100

matně tušiti, spr. nejasně 89
 mávati 145 n.
 mazánek = pomazaný, Kristus 79
 mě (jak se vyslovuje) 185
 medák (v hant.) 183
 mejdlo (v hant.) 181
 měkký (v hant.) 185
 melodické možnosti řeči 98
 melouch (v hant.) 181
 mergle (v hant.) 181
 mermo 13 (v. -mo)
 metešit 105
 metr (v hant.) 179
 Míček, os. jm. 200 pozn.
 mihaj love (v hant.) 179
 mihotati 104
 Míka, os. jm. 200 pozn.
 Mikeš, os. jm. z Mikuláš 31; ty
 mikši, pukši, mor. 36; žen. Mí-
 ková 174; Mikš, Mikšík, os. jm.
 34, 36, žen. Mikšová 36
 mile, míle, stč. také „rád“ 234
 Mileš, os. jm. z milý n. Mil- host;
 míst. Milešov 33
 Milka, os. jm. z Miloslav 132
 mlounký 101
 mimořádně šťastný, snadný,
 l. velmi; mimořádné možno-
 sti, l. neobyčejné 89
 minulý čas; často nespr. v záko-
 nech m. futura exaktního (podle
 něm.): vyšlo-li po povolení
 výmazu najevo, že se odsouzený
 dopustil trestného činu, zruší
 soud výmaz, spr. vyjde-li najevo;
 a j. 16 n.; o užívání min. času
 v zákonech v. i slovesný čas
 minutinka 125
 Mireš, Miroš, os. jm. z Miroslav 32
 (v. -eš, -š)
 misalka 103
 místátko, mor. = chudá usedlost
 59; místečko 125; místo: z mí-
 sta nic nedostane 125; na mí-
 stě peněžitého trestu uložit
 vnučenou práci, spr. místo trestu
 44 (v. VI. 257)
 mišunk (v hant.) 183
 míti, ž. jmieti 80; mívati 140
 mizeti; 3. mn. mizí, spr. mizejí
 90, 232
 mladičký 98
 mlátička (v hant.) 182

mlejn (v hant.) 181
 mlíti; mele z posledního 106; nemel na sucho! (slang) 178
 mlsnej (v hant.) 181
 mluvnice (v hant.) 182
 mlynář (v hant.) 181
 mn se mění v bn (držemnost — držečnost) 75 pozn.
 mnieti, stč. 80
 MNO., zkrác. (= minist. nár. obrany) 62
 mnohý 191
 -mo, příp. příslovci od kmenů sloves. (mermo, sečmo) 13
 modlitby (v hant.) 179, 181
 mohlovat, mochlovat (v hant.) 180
 mohúcný 79 (v. -úcný); mohutný, mohutý 78 (v. -utný, -utý)
 monfk (v hant.) 181
 moře 103
 moresy, z lat. 185 pozn.
 moták (v hant.) 184
 motejl (v hant.) 182
 moucha 23; (v hant.) 181

mouka, k slovům měknouti, měk-
 ký 19
 možný 23
 mravný; mravná dogmata, spr.
 mravní 90
 mrhati, pův. se 4. p., nověji se 7.
 p. (podle plýtvati) 165
 mrholiti, dial. 104
 mrkat na drát (slang) 178
 mrko strko (v hant.) 182
 mrzutý 78 (v. -utý)
 musa a múza 94; skloň. se podle
 ,ryba' 173
 Musset (čti Músé), obyč. se ne-
 skloňuje 174
 mužský, podst. jm. z příd. jména
 46
 mynkat se 104
 myslitelný; kdejaký myslitel-
 ný zisk, spr. kdejaký možný 89
 myšárna (v hant.) 183
 myška 100
 Mýto, jm. míst. (z obec. = místo
 vymýtné) 18

N

-na, "oblíb. příp. v hant. (rafna,
 machna a j.) 183

na, předl.; jiti na pole, na trávu
 (místně), z toho ,na trávu' =
 pro trávu (cíl), podob. na hon,
 na táčky 190; dát na vychování,
 odsoudit na smrt (účel) a j.
 spr., stědává se tu s předl. k
 221 n.*; býti na prodej, slven.
 na predaj, spr. 227 pozn.; přijeti
 na léto, na svátky (ne však ,na
 podzim') 43 pozn.; až na... (vy-
 lučovací), spr. kromě 89; ,na' se
 stědává s ,proti': štváti k. proti k.,
 ale: štváti psa na k. 191 n.; na
 místě trestu v. místo; na konec
 v. na konec, na jevo v. na
 jevo

nabaštit se (slang) 178
 nabíjet šamotku (v hant.) 182
 nabourat zpěvník (v hant.) 182
 Nácek, os. jm. 100
 Načarat, Načerát, os. jm. 47 (v.
 X. 293)
 nadejít; nadešla hodina, spr.
 nastala, přišla 108, 233

nádenka, náděnka, mor. = ,náde-
 ničína', někde také ,nádeníci'
 (asi podle ,čeládka') 144

nádení, nádeník 144
 nádiva (v hant.) 182
 na jevo, spr. najevo 14
 najít 141

Náchod, míst. jm. 19
 náklad výkonu trestů, spr.
 na výkon (podle nakládati nač)
 14 (v. genitiv); (v hant.) 182
 na konec, přisl. (na konec ještě
 řeknete, že...) nemají Pravidla
 v seznamu jako sprežku, ač by
 bylo správnější psátí nakonec
 120

nakrmený (v hant.) 181
 nálep, slven. 150 pozn.
 naležeti se 141
 naložiti věcí, spr. s věcí 14
 namanouti se 145 n.
 Nána; Náno, potop se! (v hant.)
 182
 napadák (v hant.) 183
 napadnouti; napadlo mi, spr. mě
 90

nápalečník (v hant.) 181
 náplava (v hant.) 182
 napruti, chod. 48
 napsati 141
 nářadčnosť, spr. neskromnost,
 rozpínavost 89
 národopis Čechů kladských 63 n.
 nářoc, zkrác. (= národní sociál)
 61
 náruč; do náruče, spr. náruči (a
 ještě líp náruči) 232
 násad, stč. 111
 nasadit straku (v hant.) 179
 naslouchati hře, spr. poslou-
 chati hru 233
 nástrč (v hant.) 181
 náš; naše vaše (v hant.) 182
 Naše řeč; historie jejího vzniku a
 desíletého vývoje 1 n.*, 25 n.*;
 její snahy 158
 nátěr (v hant.) 182
 náterník, nátra (v hant.) 180
 natrapírovat 185, 187
 natřísknutej (v hant.) 179
 navázati styky s cizinou, spr.
 zahájit 44 (v. VI. 122)
 navázeti, navézti, k podst. jm. ná-
 voz 95 n.
 navštívit 140
 nazarati na manželství, spr.
 hleděti, dívati se 109
 -nda, oblíb. příp. v hant. (blafun-
 da, derenda a j.) 183
 nebešťan, nebešťanka 87
 neboť (z ,ne' (dokonce) + ,bo'
 (zajisté) + ti); uvádí větu pří-
 činnou hlavní 166 n.
 nedávninko 104
 nedovtipec, spr. nedovtipa 232
 negace nespr., na př.: ale i tak ne-
 bylo možno, spr. ani tak; a p.
 232
 Nechojdoma, příjm. 234
 nějaký a jakýsi 88
 nejesyt (zool.) 235
 Nejezchleba, příjm. 234
 melovej tužší (v hant.) 179
 Německo, jm. míst. z příd. jm. 46
 nemoc; 7. p. mn. nemocmi,
 spr. nemocmi 90
 nemohoucný 79 (v. -účný)
 němý (v hant.) 185
 nenasyt (zool.) 234

neobezřetelný, spr. neobe-
 zřelý, neprozřetelný 107
 nepatřičný, spr. nenáležitý,
 nevhodný, nepřístojný 89
 nepřejicný, nepřejichý, obec. 79
 nepřívzvučná slova v. enklitika
 nerozdílný 147
 nesejt, nesejte, nesýt, nesýtek,
 nesytka, nenasyt, nejesyt (zool.)
 234 n.
 neslučitelný; je neslučitelná,
 spr. neslučitelná 232
 nesměrný, spr. nesmírný 230
 nesporně jsou největšími kra-
 savicemi, spr. najisto, bez od-
 poru 233
 nésti a jeho složeniny 143, 141
 Neumětely, míst. jm. 74 (v. Umě-
 tel)
 nezsměrný (stroj.), spr. ne-
 smírný 230
 než při futuru 16 pozn.; nespr. po
 ,přiliš': příliš dokonale, než
 aby, spr. p. dokonale, aby 90
 -ní, příp. podst. jmen slovesných,
 užívaná až přespřiliš v úřední
 češ. 40 (v. čeština úřední)
 nic; ničež nic 125
 ničemný, slven. ničomný, z výrazu
 ,je) k ničemu' 222
 nizozemská (v hant.) 182
 -nk-, příp. sloves jako blinkat,
 spinkat a j.; je to příp. -k- roz-
 šířená o -n- 104 (v. -k-)
 noc 103
 noha; na nohách, spr. na nohou
 232
 nohatý 98
 no-no 98
 nosáč 98
 nosánek, nosíček 103
 nositi 140, 143
 nosytl (= nestyda), nezn. původu
 190
 notárik, slven. 126
 Novačka, vl. jm. 101
 novičický, novičký, jihoč. 104
 nový rok (= rok právě nastáva-
 jící); Nový rok (= svátek na
 den 1. ledna) 72
 nožeň (nožna, stč. nožnice, nožny),
 pochva na nůž; z příd. jm. nožní
 190 n.

nožička, nožka 101, 103
 numero (v hant.) 181
 mužal 98
 nůžky 126
 -ný, příp. příd. jmen jako „různý“
 146; rozšiřuje příp. -utý (mo-

hutný, slovnutný) a — ut-jo —
 (mohutný, s přehl. zloajčný)
 78 n.
 nýbrž 10
 nynanyj, chod. z dět. mluvy =
 hodný 100 pozn.

O

o se střídá s a v slovech jako tvor-
 tvar, kloniti-klaněti 23; o se mě-
 ní dial. v u: chod. tulik, škuřice
 a j., podkrkon. kusa, vuklika,
 nuh, středoč. tulik, vobučí a j.
 48; o se dlouží po neslabič. před-
 ložkách v ů: vůbec (= v obec),
 vŭči (= v oči), vŭkol a j. 47
 o, předl. = pův. „okolo“ (uvázati
 pouta o ruku, o stole), přenes.,
 pak mluvíti o č., potýkati se oč 93
 obdiv; nezatančila si na obdiv,
 l. na odiv 88
 obeznati se, obhlédnouti se 49
 obchod ženami, otroky, spr.
 s ženami, s otroky 14, 175; ob-
 chodní dům v. dům; obchodník
 něčím, spr. s něčím 175
 obíratí se s něčím 165
 oblázek, spr. oblásek 91
 obličej 145, 191
 obloha 103
 obváděti, obvésti, k podst. jm. ob-
 vod 55
 obžaloba, spr. žaloba (jako ža-
 lobce, žalobník, žalobný) 13
 octnouti se; octl, spr. octl 232
 očišťování, spr. očišťování 91
 očiividně okřál, spr. zjevně 109
 očko 103
 od; prst z bojiště od Doss' Alta,
 spr. na Doss' Altu 8; od dne,
 spr. ode dne 13
 odehrávati se; bylo mu, jako by se
 všecko jen odehrávalo v je-
 ho mysl, spr. hrálo (t. j. zdálo
 se mu, že je vše hrou, divadlem)
 89
 odejítí 141
 odezdikezdi (v hant.) 183
 odhazovati 142
 odkřížkovat (v hant.) 184
 odmáznout šibru (v hant.) 179

odstraniti spor, l. ukliditi;
 o, nemoc, l. potlačiti 88 n.
 odsvíčkovat (v hant.) 184
 odváděti a odvážeti 95
 odvésti a odvézti 95
 odvislost služební, spr. závislost
 44; odvislý od hmyzu, spr.
 závislý na h. 90
 odvod (k slov. odvésti) a odvoz
 (k slov. odvézti) 95, 96
 oharek 168
 oheň 103
 ohled; v mnohém ohledu, spr.
 v mnohé příčině, po mnohých
 stránkách, v nejedné věci; v tom
 ohledu, spr. v té příčině, po
 té stránce 89, 109
 ohluchnouti; ohluchnul, spr.
 ohluchl 90 n.
 ohražený, spr. ohrazený 12
 ohýbati 142
 oje (vozu), ojnicě, stč. 111
 okenička, domažl. 102
 okrslek, okrsek 24 (v. l)
 okuláry, z lat. 185 pozn.
 -ol-, příp. sloves jako batoliti se,
 mrholiti 104
 olej, olejek (slven.) 103
 oliva; čes. tak sluje i keř zvaný
 jinak hlošina 216
 Olšany, míst. jm. 118
 olympiada 72
 omeziti; omezí-li se vinník na
 málo mincí, spr. spokojí-li se ma-
 lým počtem, přestane-li na ma-
 lém počtu 44
 omládnouti 142
 -on-, příp. sloves jako žadoniti,
 žebzoniti 104
 on, příklonně mívá nespr. slovo-
 sled: že není ho již zapotřebí,
 spr. že ho již; a j. 41; z něj, do
 něj, spr. z něho, do něho 28;
 jích vážnost, v jích snahách,

jichž středem, jich poslucha-
či, spr. jejich(ž) 15, 107, 232;
vzala je j k sobě, spr. ho 107;
hodil h.o (dopis), přijmout h.o
(názor), spr. jej 90; pro ně h.o,
l. pro něj 232
Oneš, Voneš, os. jm. z Ondřej 31;
k tomu míst. Onšov, Onšovice 34
opadaný; -é listí 232
opatrovatel, od slov. opatrovati 74
oprát 111
orat (v hant.) 182
organisovati něco proti k. 192
os (vozu), stč. 111
os, osa v. Vusi
osa 103
osiřeti (nespr. ve význ. „ovdověti“)
108
osm; celých osm dní (galic.), spr.
celý týden 231
osobní jména; o nejstar. osob. jmé-
nech čes. 193 n.*
Ostaš, os. jm. z Eusta-chius 32
Ostrá Hora, Ostrá, Ostré, Ostrý,
Ostrý Kámen, míst. jm. 47
-oš, sekund. příp. os. hypokoristik
jako Vitoš, Svoš a obec. jako
hastroš 32,33

Pabeš, os. jm. z Pabian 31 (v.
Fabeš)
pabl (v hant.) 181
pád mluvnický v. genitiv, instru-
mentál a předložkový pád
páditi 23
padnouti; kabát dobře padne 56,
234 (v. přítomný čas)
pajmáma, obec. z panímáma 146
pakliže (= jestliže však); bývá ne-
spr. m. jestliže 232
Pála, Pálek, os. jm. z Pavel 200
pozn.
palec 100
památka (k pamět) 126
panáček (o knězi) 102; (pejorat.)
126
panenka 101
paníček (o knězi); panička, paní-
mámka, mor. (v titulaci) 102
panorama, 2. p. učení panorama-
tu, obec. panoramy 71

ošatit (v hant.) 182
oštarák (v hant.) 181
-ot-, příp. sloves jako drkotati,
mihotati 104
-ota, příp. hypokoristik 206 pozn.
otec 100
otevírati se, spr. otvírati se 91
ou v hláskové symbolice 127 (v.
symbolika)
-oučko, -ouunko, -ouš, příp. deminu-
tivní 127
-oun, oblíb. příp. v hant. (hlavoun
a p.) 183
ouško 103
outrata (v hant.) 182, 185; ou-
tratskej 184
-ov, příp. jmen držitelských jako
Benešov 119; mechanicky při-
pínaná ke jménům jako Hele-
nov, Karolínov 117
-ova-, příp. slov. (odhazovati) 142
-ová, příp. jmen; Rosa Raubi-
ček-o-vá, nespr. 7
ovce 100; ovčář 106
ožírkář (v hant.) 183

P

panoušek (o knězi) 102
pantáta (v hant.) 181
pantětko 102
papati 104
pára (v hant.) 180
párátka (v hant.) 181
pardál (v hant.) 182
pařez (v hant.) 179; pařezář 181
Paříž, míst. jm. 18
parkán 18
páro (v hant.) 181, 183
partyčka 125
pasivní tvar slovesný v stereotyp-
ních formulích zákonů je správně-
nější (bude trestán) než zvrtný
(trestá se) 17 (v. i se)
pasoun, pást (v hant.) 183, 182;
pastouška, pastucha 181, 182
pastvisko 9; pastviště 10
paškristus, zkrác. z pochválen Pán
Ježíš Kristus 46
patizna (v hant.) 183

patřičný, spr. náležitý 89
 patřiti; věci, které nám nepatří,
 spr. jež nejsou naše 233
 Pavlíček, os. jm. 100
 pazdíra, spr. pasdíra (v hant.)
 185
 pažit, spr. pařit (v hant.) 185
 péci; nepeče s nimi (slang) 178;
 péci se s kým n. o koho, stč. =
 trápit se o k, 191
 peciválek 126
 péče = pův. pečení (přib. s péci,
 peklo), pak muka, trápení 191
 pečeně (v hant.) 182
 Pech, os. jm. z Petr 31, 32
 pejorativní význam zdrobnělin v.
 zdrobnělá slova
 pejsal 98; pejsánek 102
 pekáč (v hant.) 179, 180
 peklo 191 (v. péče); (v hant.) 181
 peleš 34; pelíšek, spr. pelíšek
 (hant.) 185
 Pelnář, vl. jm., z pernář (přijm.
 Pernář) = perníkář 206 n.*
 pempe (v hant.) 181; pempy, chod.
 v dět. mluvě = peníze 100 pozn.
 Pen-klub, zkrác. z klub poetů,
 essayistů a novinářů 57
 pendrek, pendrekář (v hant.) 181
 Pepa, Pepík, os. jm. 200 pozn.; žen.
 Pepčourek 100
 pepř, z lat. piper 207
 peprný, ze staršího perný podle
 podst. jm. pepř-pepře 207
 permutrák (v hant.) 182
 perníkář, od podst. jm. perník a to
 z příd. jm. perný 206 n.
 perný = z pův. pperný (k podst.
 jm. pepř), na př. perný sýr 207
 perný (k podst. jm. pero, peří);
 perné šaty, stč. = peřiny, perný
 žid, dial. = obchodník s peřím
 207
 pero (v hant.) 180
 pes (v hant.) 179, 181
 Pešek, Peška, os. jm. z Petr 200
 pěťka (v hant.) 182
 Petrarka (skloň. se podle „sluha“)
 173
 Petriš, os. jm. z Petr 32 (v. -iš)
 pianino, piano, mezinárod. zkrác.
 z ital. 60

píce (v hant.), spr. pic (tě pic!)
 185
 píď, píďák, píďata (v hant.) 182,
 183, 181
 piest, stč. 111
 Piešťany, slven. míst. jm. 118 (v.
 Píšťany)
 píchař (v hant.) 183; pichavý 185
 píchnutí; nevhodný překlad
 něm. Stich (v kartách) 21 (v.
 štych)
 piksla (v hant.) 185
 pírklo 101
 písčina, písčitý, podle výslovnosti
 někdy psáno i píštitý 118 n. (v.
 Píšťany); písek 119
 písmeno začáteční velké a malé;
 názvy úřadů jsou jména obecná,
 proto se píše malým písmenem
 (nejvyší soud, státní soud, správ-
 ní soud, pražský magistrát, ku-
 ratorium obch. školy, veřejná
 obch. škola, reálné gymnasium,
 průmyslová škola a j.), názvy
 spolků a společností jsou však
 jména vlastní, a proto se píše
 velkým písmenem (Česká aka-
 demie, Král. česká společnost
 nauk) 94 n., 190 (v. VIII. 318,
 X. 255); děkuji Vám (v re-
 produkci hovoru), spr. vám;
 řekl Otci Amertonovi, spr. otci
 (t. knězi) 91
 Píščany, záp.-slven., Piešťany, spis.
 slven. 119
 Píšťany, míst. jm. = pův. Piesča-
 né, obyvatelé písčitého kraje
 118 n.* (v. šč)
 pivečko 103; pivodus (o opilci) 190
 plátno (v hant.) 179
 platýrunk (v hant.) 181
 plaváč (v hant.) 183; plavat po
 šňůře 182
 plechy (v hant.) 181
 plínčička 100
 pliskýř, obec. 206 (v. r)
 plníčků 125
 plusquamperfektum je v češ. archai-
 smus 231
 plýtvati 165
 poz. 43 pozn.
 poberta 234

poblílka, spr. poblilka (v hant.) 185
 počátek 79
 počičkej! počinkávej! klad. 125, 104
 pod; slouti pod jménem, spr. s. jménem 108
 podivný a pozoruhodný 88
 podkamiště, dial. 10
 podléhati dozoru, spr. být pod dozorem 109
 podváděti, podvésti, podvod 95
 podzim, podzimek 126, 103
 pohlaví 136
 pohostinně, spr. pohostině 91
 pohřbovati 236
 pohroužiti, spr. pohrouziti 91
 pochládek 103
 pochodeň, z příd. jm. pochodní 190
 pochop (zool.) 235
 pochybovati 142
 pokládati něco za něco 167
 pokud; soud nařídí výkon rozsudku, pokud byl podmíněčně odložen, spr. byl-li; při tom je hleděno pokud možno na jejich schopnosti, spr. co možná 43 (v. V. 285)
 pokus činu, spr. o čin (jako pokusiti se oč') 14 (v. genitiv)
 pokušitel (není od slov. pokušeti, nýbrž podle slov jako učitel, hostitel) 74
 Polaban, nár. jm. 87
 polda (v hant.) 181
 poledňák (v hant.) 183
 polejvat (v hant.) 182
 poléknúti v. políknouti
 poležeti si 141
 políbení a hubička 37
 poliček 145
 políčiti (na ptáky), nově utvořeno k slov. políknouti 166
 políčko 102
 polichotiti; mluvil vesele, jsa polichocen, spr. protože mu lichotilo 231
 políknouti, stč. poléknúti (na ptáky) 166
 polonismus; (zaštititi) 108; (majetnost) 73 n.; polon. v slven. 220
 položiti 142
 pomlčeníčko 103

Ponc, Ponec, vl. jm., k tomu žen.
 Poncová 174
 poměsti 143
 popuditi k. proti k. 191
 porce (v hant.) 182
 poříděnka, mor. 103
 porozličně 173
 portretista; portretisti, spr. portretisté 232
 porýště, dial. = topárko 10
 porůznu 173
 posbíráti 139
 posléze a konečně 108
 poslyšeti 141
 posmejčit (v hant.) 181
 Postřehov, spr. Postřekov, míst. jm. z os. Postřek (není dolož.) nebo z pův. Poskřiekov k os. Skřěk, Poskřěk (není dolož.) a to k slov. skřěčeti, skřěček 119*
 posunování hlásek v něm. (Lautverschiebung) 159 n.
 poštvati k. proti k. a na k. 191 n.
 potápky, potopky (v hant.) 180
 poté; několik minut poté, spr. za několik minut 89
 poteček, dial. = kmotr 102
 potentát, z lat. 185 pozn.
 potichoučku 104
 potírat lichvu (v hant.) 182
 potopiti se; Náno, potop se! (v hantýrce) 182
 potrubí 185
 potvorka 102
 pouze (bývá nespr. m. jen) 89
 považovati něco za něco, spr. 167 (v. IX. 225)
 pověřiti nezbytnost, spr. uložit, světiti jí 233
 povodeň, z příd. jm. povodní 190
 povznešený, spr. povznesený 91
 pozemšťan, pozemšťanka 87
 poznáníčko, dial. 104
 poznati se s k., stč. 55
 pozoruhodný a podivný 88
 požár 168
 požerák, požírák (v hant.) 180
 požívat; pokud oprávněný nepožívá plně svéprávnosti, spr. nemá, nedosáhl 44
 -pr- v češ. a slven. 215; pr! (v hantýrce) 184
 prá (v hant.) 184

pracovat proti k. n. čemu 192
Praha, jm. vl., snad k slov. pražiti
(praha = pražení, pak místo vy-
prahlé); jiné výklady v. 17 n.*;
184

prach nic 125, 103

pracháč (v hant.) 183

Prácheňsko, míst. jm. z příd. 46

prachovnice, prachy (v hant.) 181

pramejček, jihoč. 102

prasknout a prásknout 185

přástky 190

prášek 103

přáti (= pův. „milovati“) 191; přáti
komu dobré noci, l. dobrou
noc 230

pravděpodobný 23

právičko, právinko (= právě) 104

praviti 141

pravopis; pravopisné au nespr. m.
ou u Rippla (a utrata, krau-
žek a j.) 185

praxe 72

pře; při věsti proti k. 191

předák (v hant.) 183

předcházeti spisku, spr. spisek,
před spiskem 109

předložka; musí se opakovati, na
př.: podněcoval-li vinník k úkla-
dům o republiku, přípravě úkla-
dů o republiku, válečnému škūd-
nictví, spr. k přípravě... k váleč.
škūdnictví 15; předložkový pád
nespr. m. prostého, na př. řídit
své jednání podle čeho, spr.
čím 14

předpona působí dokonavost slove-
sa (odejít, vyjít, zajít a j.)
141 n.

přehnaný; přehnané vypicho-
vání, spr. přílišné 89

přechodník v češ. je forma na vy-
mření a nelze jím vždycky pře-
kládati lehké a pružné franc.
vazby participiální; odchýlné a
nesprávné přechodníky v. 211 n.*,
17, 48, 107 n.; nespr. přechod-
níky v středoškol. učebnici češ-
tiny, na př. „Někdo mi odnesl
kabát visící na věšáku“ a j. 213
pozn.; přech. minulý bývá obyč.
od sloves dokonavých a přech.

přítomný od slov. nedokonavých
168 (v. VI. 23)

překlady do češtiny; o nepřeloži-
telnosti některých slov a úsloví
z jednoho jazyka do druhého 37
n.*; strojenost někt. překladů
28; neobratnosti a drsnosti v pře-
kladech 88 n.; zásady překlada-
telské práce 207 n.*

přemíra životní síly, spr. nad-
bytek 85

přemlouvati 140

Přemysl, os. jm.; z něho míst. Pře-
mysl 24

présens v. přítomný čas

přesídliti, spr. přestěhovati se
109, 233

přesný; v přesném okamžiku se
zastavím, spr. určitě 230

přestati 140

přešlapky (v hant.) 181

převážeti, převézt, podst. jm. pře-
voz 95

prcholit, mor. 104

přičestí trpné je zákl. slov jako
zbytek, statek a j. 79

přidávati; neustále přidávali
k své kolektivní moci, l. rozmno-
žovali svou kolektivní moc 89

přidavné jméno zpodstatnělé jako
děcko (= dětsko), Rovensko,
Prácheňsko, Německo a j. 46;
nespr. jeho užívání nad míru
stanovenou dnešním usem, na
př.: odsuzuje-li soud obvině-
ného mladšího třiceti let, spr.
obviněnou osobu; odsouzený
se vypovídá, spr. odsouzenec; a
j. 45; prohlásiti za mrtva
(arch.), spr. za mrtvého nebo
mrtvým 40 n.; úžení é v i v kon-
covkách příd. jmen v čes. náře-
cích v. úžení; příd. jm. přivlast-
ňovací nespr.: pracovna Green-
lakina, spr. Greenlačina 88;
k sluchu kurfiřtově, spr.
kurfiřtovu; Zuzana, sestra ot-
cova, Martina Komenského,
spr. sestra jeho otce, Martina
K.; a p. 107, 108; příd. jm. na
-ší 232 (v. -ší)

přihlasit si to (slang) 178

přijít 141; jak to přijde, spr. čím to je 89
 příkrý, spr. příkrý 91
 příležitost; při příležitosti svého sňatku, spr. v den svého sňatku 232
 přilíš; p. dokonale, než aby... 90 (v. než)
 přiměřený; přiměřené zaměstnání, spr. vhodné; práce přiměřená jeho vlastnostem, spr. hodící se k nim 44
 případ; trestem je v případě § 317 a 318 žalář, spr. jde-li o §..., na činy uvedené v §... 44; v případě potřeby, spr. podle potřeby, bude-li třeba, z nouze 233
 případně; stojí člověk... níže než-li rostliny, případně i nerosty, spr. anebo, (dokonce) i 109
 připomněti, spr. připomenouti 232
 přípona; dává často slovu citový význam. odstín (chlapík — chlapák; dědeček — dědoun; Bártička — Bártice; nosáč; klacoun; koník, mladíček a p.) 98
 přirozené; přirozeně budou nás všechny strkat do jednoho pytle, spr. jistě 89
 příslib, l. slib 230
 přistati; aeroplány přistály, spr. přistaly 91
 přišedší, spr. přišlý 232
 přítel, k slov. přátel 74; přítelka 101
 přítomný čas; o jeho užívání v zákonech 15 n.; přít. čas dokonavých sl. mívá i platnost obecnou (v tom člověku se nevyznám, kabát dobře padne) 56, 234; předsens historické 141
 přivádění — přiváděti — přivést — přívod 95, 96
 přivážeti — přivézt — přívoz (k sl. převést) 95
 přivozování — přivozovati 96, 95
 přivtělitel území cizímu státu, spr. k cizímu 14
 převýknouší, spr. převyklý 232
 prkeňák (v hant.) 183; prkno 179, 181, 182

prkoš a z toho vl. jm. Prkoš 33 (v. -oš)
 pro; (to)ho uklidňovalo pro celou noc, spr. na 232
 pro-, předp. slovesná (prokopati, projížděti) 95 (v. prů-)
 prodej; je na prodej 227 pozn. (v. na)
 Proch, os. jm. z Prokop 32
 projít se 141
 projížděti 95
 Prokeš, os. jm. z Prokop; 2. p. Prokeše i Prokeše 31, 32, 33 (v. -eš)
 prokopati 95
 Prokš, Prokšová, vl. jm. 34, 36
 pronajati, spr. pronajmouti 29
 pronajmouti ve významu „najmouti“ je nespr. 29
 pronásledovatel, spr. pronásledovatel 91
 prořídly, spr. prořídly 91
 prosaditi; podařilo se ji prosaditi, aby..., spr. dokázati, provésti 109
 prosiopesis = zkrac. počátečních slabik slov. na př. „brýtro, kulíbám, šmarjá, šim“ a j. 59
 prostor 191
 prostoupiti; chování musí být prostoupeno pokorou, l. proniknuto 88
 proštumflý (v hant.) 180
 proti-, předp. spr. v složeninách, jimž je základem pád předložkový: protimyslný (= proti mysli), protipapežský (= proti papeži) a j.; ostatní jsou napodobeniny cizí (protilehlý, protipára, protitah a j.) 192
 proti, předl.; bojovati proti k. (s kým), štváti k. proti (psa na k.), jednati proti komu n. čemu; žaloba proti k., Praha proti Římu a p. 191 n.
 protičelí, stč. 192
 protidřvie, stč. (předsín) 192
 protijed, podle něm. Gegengift; čes. slova není 192
 protikandidát, podle něm. 192
 protiklad, podle něm. Gegensatz; čes. slova není 192

protilehlý, podle něm. 192
 protimyslný 192 (v. proti-)
 protinožec (antipod) 192
 protipapežský 192
 protipára (podle něm.), spr.
 protivná pára 192
 protireformace, podle něm. Gegen-
 reformation; čes. slova není 192
 protislužba (podle něm.), spr.
 odsluha 192
 protistrana (podle něm.), spr.
 protější, protivná strana 192
 protitah, podle něm. 192
 protitlak (podle něm.), spr.
 opačný tlak 192
 protože (z proto + že); uvádí vedl.
 větu příčinnou 166
 provádění — prováděti 96
 provaz 39
 provázeti 96
 provod 96 (v. průvod)
 provoz je spr. slovo, znamená-li
 „průvoz, provezení“ (na př. zbrání
 z Francie do Polska přes Česko-
 slovensko), nespr. však ve smyslu
 něm. Betrieb, „provozování“; to-
 várna je v provozu, spr. v t.
 se pracuje, továrna jde; stroj je
 v provozu, spr. s. jde, běží, je
 v chodu; provoz byl přerušen,
 spr. elektriky nejedí, jízda vla-

ků byla přerušena 95 n.*; věci
 sloužící k provozu podniku,
 spr. k podniku potřebné, k pro-
 vozování podniku nezbytné 13
 provozování, provozovati (řemeslo,
 živnost) 96; provozovati
 telegraf, nespr. 42
 prozraditi svá jména, I. po-
 věditi 88
 pršeti 141
 prů-, předp. slov jako průchod,
 průjezd, průkop, průvan, průvod
 (vedle provod), průvoz (vedle
 provoz) 95, 96
 prvotřídní tenis, spr. výborný,
 znamenitý 89
 psáti 141
 psík, psina (v hant.) 181, 183; psi-
 ště, dial. 10
 pšenička 102
 ptáček (pejorat. o člov.) 126
 ptačí 117
 ptačíneček, ptáčíneček 103, 127
 pták (v hant.) 179
 pukeš, dial. = tlusté dítě 32; ty
 mikši, pukši, mor. 36
 pulťák, — pulťákařit (v hant.)
 181, 184
 pupeček, pupíček, pupík 103
 purkraběcí, l. purkrabský 107
 pustoryl (z ruštiny) 216

R

r se mění v er (černý, žernov, stč.
 črný, žrnov) 168; r se mění v l
 (delektor, kyliśar a'j.) 206
 ř vzniká dial. z řž (řísko, říště
 k podst. jm. rež) 10; ř vzniká ze
 ž dálkovou spodobou (řeřavý,
 řeřivý z žeřavý, žeřivý) 235
 radio, mezinár. zkrác. z radiotele-
 fon 60; radiosvaz 60
 rafna (v hant.) 183
 rachota (slang) 179
 rajda, rajdit (v hant.) 184
 raki; maki raki (v hant.) 182
 Rameš, Remeš, Ramešová, vl. jm.
 z Remigius 31, 36
 rána (v hant.) 179
 raničko 125
 Raubičeková, vl. jm. nespr. 7
 ráz, franc. coup de glotte 70

rdousiti, z pův. hrdúsiť (slven.) ve
 spojení zahrdúsiť 188
 reálný, l. reální 13
 řebřiny 111
 řeč lidská, její vznik, pohnutky
 citové a rozumové, melodické a
 kvantitativní možnosti 97 n.; její
 vývoj k stručnosti 57 n. (v. ú-
 spornost)
 řečiště, dial. 9
 registratura 94 (v. u)
 řehtavý (v hant.) 184
 rejdiště, dial. 9
 rejť (sloveso), v hant. 182
 réla (v hant.) 181
 řemeslník, obec. řemesník 24 (v. l)
 Remeš v. Rameš
 rendlíček 100
 řepiště, dial. 10

reptati 78
 řeřáb, z pův. žeřáb (spodoba) 235
 řeřavý, řeřivý, ze star. žeřavý, žeřivý (v. toto) 235
 řeřiv, asi obměna slova jeřáb, řeřáb, žeřáb 235 n.
 retka (v hant.) 183
 revoluční 108
 řezáč (v hant.) 183; řezati 140
 rež 10; režnisko, dial. 9
 ři z ri v slovech přejatých (křižmo, křišťál, arcipříst, řitieř) 190
 řící 141
 řídídlo, spr. řididlo 91
 říditi své jednání podle správného rozpoznání, spr. správným rozpoznáním 14
 riegel, spr. rigl (v hant.) 186
 Rieger, vl. jm.; 2. p. Riegra 118
 říkvanť, asi z něm. Rückwand 190
 řísko, dial. = žitné pole (demin. k rež), též řiště, řiště, dial., řiště, míst. jm. 9, 10
 řiták (v hant.) 181
 řitieř, stč., z Ritter 190
 říznouti se 140
 řmátat, jihoč. 105
 rmoutiti, asi z kolomútiti 'kaliti' a to z kalamútiti (od sl. 'kaliti', matením s 'kolo') nespr. rozložením slovesa kolmútiti-kormútiti 188
 rodný bratr, kraj 37
 roh; vzít roha (v hant.) 184
 rok; dva roky, spr. dvě léta 12
 Rokycany, míst. jm. 118
 roleták (v hant.) 183
 rondeau 71
 Roneš v. Hroneš
 rosička 102
 rosteneč (z Čáslavska) 120
 rošťárna (v hant.) 183
 rouda, dial. = hrouda 32 (v. h)
 Rovensko, míst. jm. 46
 roz-, pův. příslovce (růz-ný), nyní jen předpona (rozhoditi, rozdíl-ný) 145
 rozbanditý, dial. 10
 rozdělití, rozdielně (stč.), rozdíl 145, 147
 rozdílný (k slov. rozdělití) = pův. oddělený; nč. znamená, že dvě představy si jsou sice podobné,

ale že je mezi nimi přece rozdíl (tedy 'něčím odlišný') 145 n., 169 n.
 rozehnati 145
 rozejít se 141
 rozen, dial. = hrozen 32
 rozhledna (v hant.) 182
 rozhoditi 145
 rozhodně; byli rozhodně více zmateni, spr. najisto 89, 233
 Rozka, os. jm. 100
 rozlejt se (v hant.) 179
 rozličnost 147
 rozličný (= roz + kmen jako v slovech lice, líčiti) = pův. 'odlišnou tvář mající'; nč. značí (jako 'rozmanitý') mnohost (= všelijaký), někdy má i význam číselný (nejeden, několik). Arch. bývá i ve význ. 'různý, rozdílný' 145 n., 169 n.
 rozmachlovat (v hant.) 179
 rozmaity, laš. 145
 rozmajetný, rozmajitý, dial. 145
 rozmajstrovat (v hant.) 179
 rozmanitost 172
 rozmanitý (= roz + man-, srov. maní, namanouti se) = pův. asi 'porůznu se kmitající'; dolož. až z konce 16. st.; nč. se liší od 'rozličný' jen tím, že značí rychlé střídání, pestrost 145 n., 169 n.
 rozmarinčok, slven. 101
 rozpárat tvrdou (v hant.) 179
 rozpiglovat káču (v hant.) 179
 rozpršet se 141
 rozsiva (v hant.) 185
 rozšit káču (v hant.) 179
 roztáhnout deštník (v hant.) 179
 rozuměti čemu 49; 3. mn. rozumí, spr. rozumějí 12; rozuměti se nač (asi podle něm.), r. se do čeho (Pal.) 53
 rozváděti, rozvésti, rozvod 95
 rozvora 111
 rozzlobiti 141
 Rpety, míst. jm. 24 (v. Verpety)
 Rubeš, vl. jm., 2. p. Rubše a častěji Rubeše 69 n.; rubeš, dial. = hrubeš 32
 ručalka 103
 ručata (= ruce), mor. 99; ručička

101, 103, 126; ručinka 103; ručka 103, 12
 Rudoušek, os. jm. 100
 rudý a červený 37
 rukavice (v hant.) 180, 182; rukáv-kář 181
 rukopisné padělky 84 n., 149 n.*
 rusismy (žrec, žertva) 168
 Rusko, míst. jm. 46
 různ, stč. różno = ,na různé strany', pak ,odlišně' 147 n.
 různorodý, různojmenný (slova nč.) 148
 různý (= roz + ný) = pův. ,oddělený, jiný'; stč. není doloženo, až zač. 17. st. (vliv polský?) a

s, předp. slovesná (spisovati, sprež-ník) 13
 s, předl.; stědání její s ,proti': bojovati proti k., bojovati s k.; ale: bojovati se švédý proti císařským 191; prst s bojišť u Zbo-rova, spr. z bojišť 7 n. (v. z)
 sáh, sáha, k sáhnouti 19
 sajtká (v hant.) 181
 salát, salounek, sálovat (slova z hant.) 182, 184
 sám 103; sám a sám 98; šat je samá díra 22 n.; sebe s a m a, spr. samého 12
 samec 37; (v hant.) 182; sameček 37
 samet (v hant.) 182
 samičký, saminkatý, samoučský, samoulinký 103
 sandwich (čti sendvič), skloň. se podle ,meč' 173
 sázava (v hant.) 181
 sbalit, sbaštit (slova z hant.) 181, 182
 sběhnouti se (= přihoditi se), spr. zběhnouti se 91
 Sborník filologický (časopis) 5
 scuknouti se (slang) 178
 sdíletí jeho obdiv, spr. shodovati se s ním v obdivu 89; sdíletí tu víru, spr. v to věřiti 109
 se; v stereotypní formulí zákonů: trestá se, l. bude trestán, potrestán 17; nespr. v podst. jm.

znamená spíš ,všelijaký'. Nč. spis. je hojnější až od let šedesátých (lid. jen na Moravě a Slovensku) a má význam téměř ,(načisto) jiný'. V naší době se tiskne i v platnost slova ,rozličný' 145 n.*, 169 n.*
 růžička 101
 Rviště, míst. jm. 9
 Rybníště, míst. jm. 9
 rychlodoprava 60
 rykmus, stč. 205
 rýma 71; (v hant.) 182
 rypoun (v hant.) 183
 rytíř, z něm. Ritter 190
 rž splývá dial. v ř 10 (v. ř)

S

slovesném: objevení se a j. 90, 232; nespr. slovosled: jinak posuzuje se čin, spr. jinak se...; a j. 41
 sebrati 135
 seč 19; sečmo 13 (v. mo)
 sedánek (v hant.) 182
 sedávati 140
 Sedlisko, Sedliště, míst. jm. 11, 9
 ségra, sejgra (v hant.) 180
 sehlouci, jihoč.; ten toho sehlouci (= shltá) 105
 sehnoutek, klad. 126
 sejmouti; se j m ul, spr. sňal 90
 sejráky (v hant.) 182
 sekáč 166
 sekat maso, s; samet (v hant.) 182; seknout 181
 semenec (v hant.) 180
 semíčko, dial. 102; semijčko, dial. 125
 seno (v hant.) 179
 se p i s o v a t i, spr. spisovati 13
 seslabiti, spr. zeslabiti 91
 sestávati; pás sestával ze záplavy květů, spr. byl poset 89
 sestřička 102
 seznati se s k., stč. 55
 sežrat (v hant.) 182
 sfrap (v hant.) 180
 shoda tvarová a smyslová u ,vše-chen' 48 (v. všechen); shoda mluvnická nespr.; stavení, které mohly, spr. která mohla 90

shodnouti se s k. 51
 shroucení, spr. zhroucení 91
 SHS, zkrác. (= kraljevina Srba,
 Hrvata i Slovenaca) 62
 schladiti, spr. zchladiti 91
 schlíple, spr. schlíple 91
 Siegmund, os. jm. 128 n.
 Sigismunda, os. jm. žen. 201
 siholit, mor. 104
 síla 94
 sípavá (v hant.) 184
 sirotčí (v hant.) 185
 skáceti 142
 skála 103; mn. č. skály, dial. skala
 135
 skaný; skaná nit (z Časlavská) 120
 sklepať (v hant.) 181
 skloňování cizích slov v češ. podle
 jejich kmene cizojazyčného (pa-
 norama-panoramatu, volumina
 a p.) je v podstatě absurdní a
 živý jazyk zavádí stále víc sklo-
 ňování podle čes. nominativu
 (panoramy a p.) 71 n.*; skloňo-
 vání slov jako Descartes, goal
 (podle ‚had‘, ‚hrad‘), Lesage,
 sandwich (podle ‚oráč‘, ‚meč‘),
 Laura, musa (podle ‚ryba‘), Pe-
 trarka, buržoa (podle ‚sluha‘) a
 nesklonná jako na př. Musset,
 atelier a p. 173 n.*; cizí slova
 na -e skloň. se čes.: 1. podle
 ‚soudce‘ (‚soudcová‘): Franke,
 Goethe, Linde, 2. p. Franke
 (Franka), 3. p. Frankovi, 7. p.
 Frankem, pí. Franková; nespr.
 Frankeovi, Frankeem,
 Frankeová; 2. podle ‚dobrý‘
 (Lindeho, Lindemu, Lindem)
 173 n.*; cizí slova na -er podržují
 ve všech pádech e, jestliže je
 v 1. p. vyslovujeme (Hübner-
 Hübnera, Fischer-Fischera), ji-
 nak je vynecháváme (Rieger-
 Riegra, Winter-Wintra) 118*;
 s panem Barnaby, spr. Bar-
 nabym; pana Barnstaple,
 spr. Barnstapla 88; 2. p. Lesz-
 c z y ŋ s k i e h o, spr. Leszczyn-
 ského 107
 sklouznouti; polibek sklouzl

z hlubin minulosti, spr. vyklouzl
 231
 Skočdopole, příjm. 234
 skokýcať, mor. 105
 skopčák, skopek, skopoun (v hant.)
 183. 181
 skoumník (v hant.) 185
 skřěček (nč. křeček), skřěčeti, stč.;
 k tomu míst. jm. Skřekov (v.
 Střekov) a os. jm. stč. Skřěček,
 Skřiečka, Skřieka 119
 Skyth, Skytha, Skythie, vl. jm. 87
 -sl- v češ. a slven. 215
 slaďák (v hant.) 183
 sladký; sladké dřevo (v hant.) 181
 slang (z angl.) = mluva stavovská
 177 pozn.; oblibuje si zkratky 61
 Slávek, os. hypokor. z Jaroslav,
 Bohuslav a p. 236
 Slavkov, jm. míst. 236
 slečna, zkrác. ze ‚šlechtična‘ 60
 slejvač, slejvanda (v hant.) 183
 slepant 98
 slepičárna (v hant.) 183
 slepičiště, dial. 10; slepička 103
 slepýš 33 (v. -š)
 sličný 145
 slivenský, z míst. jm. Slivno 48
 sloh našich zákonů 11 n.; slohová
 neumělost na př. 109
 sloh, sloch (v hant.) 180
 slouti pod jménem Komen-
 ských, spr. slouti jménem n.
 slouti, býti nazýván Komenský
 108
 Slovan, vl. jm. 87
 slovenština; rozdíly mezi češ. a
 slven. pozorované těsnopiscem
 214 n.*; poměr slven. k češ.
 217 n.*
 slovesné vyjadřování bývá podle
 něm. zatlačováno vyjadřováním
 jmenným 44 n. (v. jmenné vy-
 jadř.); slovesný čas v zákonech:
 vedle futura bývá i přésens, čas
 minulý je spr. jen tehdy, jde-li
 o děj stálý před vydáním zákona
 anebo jde-li o platnost relativní
 16 (v. minulý čas); čas slov.
 nespr.: měl radost, m ů ž e - l i
 pomoci, spr. mohl-li; a j. 107
 sloveso; nesnadnost českého slovesa
 pro cizince, hlavní pravidla k po-

chopení 140 n.; určení slovesa
příd. jménem (voják padl mrtev,
hoch šel vesel) a příslovcem
(hoch šel vesele), nespr. však
zámek čn ě l š e d ě (nejde o šedé
čnění) 164 n.
slovičko 125
slovník abecední, synonymní a po-
jmový 38 n.; sl. etymologický
český 91 n.; slovníky nářeční 80
pozn.; jak má vypadat čes. slov-
ník pro cizince 142 n.; akade-
mický Slovník jaz. čes. 66 n.,
188 n.
slovo v. dostáti
slovesled násilný a nejasný, na př.:
v oznámení léčiva nebo způsobu
léčení tiskopisem a p. 41 n.;
nespr. slovosled enklitik
v. by, on, se
slovutný 78
složeniny; Buick-závody, Lafouric-
lampy, Kema-závody, spr. Buicko-
vy závody, Lafouriova lampa,
závody Kema a p. 144 *
slunce 100; slunýčko, klad. 102
služba v z á j e m n á, spr. odsluha
192; službička 125
slyšeti 141
slza (slang) 179
smeknouti; smekn ul, spr. smekl
91
smetí; měl peněz jako s, 23; sme-
tíště, smetnísko, dial. 9
smluviti se proti k. 192
smolenkář (v hant.) 183; smolný
184, 185
smradák (v hant.) 183
sňatek 80
sněhulka, jihoč. 103
snídaně (asi podle večere) a sní-
daní 71
socdem, zkrác. (= sociální demo-
krat) 61
somr, somrák, somrovať (v hant.)
184, 183
sou-, předp. jmenná 13
souček (v hant.) 181
souhlásky; skupiny souhlásek v češ.
a slven. 215
součačky (v hant.) 182, 184
sousedka 101
soused přezník, stačí přezník 13

soušky (v hant.) 182, 184
sovka (v hant.) 180
spáchatí vraždu, násilí, ale sp á-
ch a t obchod s ženami, spr. do-
pustiti se obchodu 42
spálenisko, spáleníště, dial.; též
jména míst. 9
spáti, spávati 140
specimen, mn. č. specimina (podle
lat.) 72
spíchnout (v hant.) 180
spiknouti se proti k.; spiknutí proti
životu 192
spínčičkat, spinkat 104, 127
splávek, jihoč. 103
spochívati; část obchodu s p o č í v á
ve vedení knih, štěstí s p o č í v á
v tajemstvích, spr. záleží 89, 233
spodek (v kartách), podle něm.
Untermann 21
spohřebovati, mor. spořebovať (o
nenasytném pojídání), k slov.
hřesti, hřebati (v. toto) 236
s p o l u p ť s o b i t i při výrobě,
spr. účastniti se jí, pomáhati při
ní, býti nápomocen 44
spor vésti proti k. 191
s p o ř e oblečený, spr. lehce, málo,
skrovně 89
Spořilov, míst. jm. 117
sporobanka 60
spousta 23
sprasencit, klad. 105
spřežky příslovečné jako za tepla,
na konec 12 (v. t.)
spropadliště, klad. 9
spropitníčko, obec. 103
sragora (v hant.) 180
srdce 100; srdéčko, klad. 103;
srdíčko 98, 101, 102
srnčí 117
sroule (v hant.) 185
srovnání; ve srovnání s po-
zemským měřítkem bezpečnosti,
spr. soudíc podle p. bezpečnosti
89; nejčistší profily mne nechá-
vají chladným ve srovnání
s tou linií, spr. srovnám-li je 233
-st- v češ. a slven. 215
Stach, Staněk, Stanka, os. jm. ze
Stanislav 32, 128, 133
stanovisko a stanoviště 11
stařec 168

stařenka, staříček, mor. 102
 staříčský 125
 starost (k příd. jm. „starý“) = pův.
 stáří, staroba, pak smutek 191
 staručný, mor. 104
 statek 79, 81
 státi se 141
 stávají 140
 steh (v kartách), nevhodný překl.
 něm. Stich 21 (v. stých)
 stěžovati si do ředitele věznice, ale
 s. si do trestu, spr. na trest
 14
 stíhatelný, spr. stíhatelný 14
 stížený; čin stížený těžkým
 trestem, spr. stíhaný 43
 stojatý 79
 Stolín, Stolinky, míst. jm. 24 (v. X.
 158)
 straka (v hant.) 179
 strakoš ze strakapoud 33 (v. -oš)
 strana, k slov. stříti — stru = pův.
 „kraj, díl“ 191
 strávití čas, spr. ztrávití 107
 strážezě, spr. strast 230
 střebkat, mor. 104
 strejchal 98
 Strěkov, míst. jm. z pův. Skřekov
 119 (v. toto)
 strěh = stržeň 10
 stříbřitý zvuk, spr. stříbrný
 230
 stříkač, stříkačka, stříkna (v hant.)
 183, 181
 stříti 161
 strko mrko (v hant.) 182
 strnad (v hant.) 181
 strněnka, strnička, mor. 102
 strnisko, strniško, dial., strniště,
 strniště, dial. 9, 10
 strpěti 142
 strunka 101
 strýček (v oslovení) 102

-š, příp. slov jako Domaš, Ostaš,
 Bartoš, Braniš, Bohuš, Beneš a
 j.; vzniká z -ch -jo- 32 (v. -ch,
 -eš)
 šáb, šabovat se (v hant.) 184

strž (v hant.) 181
 studená, studený (v hant.) 184, 180
 stunkat 104
 stupňovací význam deminutiv v.
 zdrobnělá slova
 Stvolny, jm. míst. 24 (v. X. 158)
 stvořitel, od slov. stvořiti 73
 subka (v hant.), spr. supka 185
 Suchá, Suchdol, míst. jména 19
 suchý; nemel na sucho! slang 178
 suk (v hant.) 181
 sukalka 103
 sundati 27
 supět (v hant.) 180, 185; supě-
 jící, spr. supící 90; supovat
 (v hant.) 185
 sušenský, z míst. jm. Sušno 48
 sušinka, klad. 102
 -sv- (v češ. a slven. 215
 sváča (v hant.) 183
 sváděti 95
 Svatoš, os. jm. ze Svatoslav 32
 svatoušek 126
 svěsti 95
 svícen 233
 sviňka (o neporád. ženě) 102
 svítáníčko 103
 svitek 79
 svod, k slov. svěsti 95
 Svoš, os. jm. ze Svě-čest a p. 32
 svozovati, stč. 95
 svršek (v kartách), podle něm.
 Obermann 21
 svůj a jeho 47
 syčoun (v hant.) 183
 sýkora (v hant.) 181
 symbolika hlásková; projevuje se
 zálibou v hlásce i při deminutivech
 (příp. -ík, -íček, -ínek, -ínínek,
 -ečíček, -ičíček, -itký a j.) a
 v hlásce a při jménech zveličených
 (příp. -ák, -án, -ánský, -atý a j.),
 ačkoli tento stav je již často po-
 změněn 126 n.*

Š

šáci, šáša, chod. z dět. mluvy =
 šátek 100 pozn.
 šakal (v hant.) 181
 šálek (v hant.) 181
 šamotka (v hant.) 182

šamstr (= milenec), z něm. zkrác.
gehorsamster (Diener) 59
šč vzniká ze šč v běžné výslovnosti
(ščěstie, stč., písčítý, obec.) a
mění se dále v šť (Píšťany,
šťěstí) 118 n.
ščásti, záp.-slven. = spis. slven.
šťastie 119
ščekýnať, mor. 105
šelest (listí) 37
šelmička 102
šeplat, dial. 104
-ší, příp. příd. jmen jako do ko-
n a v ší, nespr. 12, 232; upozor-
ňovat na vyskytnuvší se
nedostatky, spr. na n., které se
vyskytnou 18
šfbra (v hant.) 179
šibenice (v hant.) 179
šidítka (v hant.) 181
šídlo (v hant.) 181; nespr. jd. č.
šídla 185
šichta (v hant.) 182
šilingr (v hant.) 181
šíma, šimek, šimeš, os. jm. z ši-
mon 81, 200 pozn.
šíml; šimluje (= sněží) (v hant.)
184
šírokánský 98
šiško, srbochorv. os. jm., není ze
šišmundo (it. Sismondo), nýbrž
z tur. 128 n.*
šklabička, klad. 125
školy; o jazykovém vzdělání učitelů
středních škol 29 n.
škrundál 99
škubánek 79
škuřice, chod. 48
škrkloučký, klad. 104
šlágr 20 (v. X. 288)
šle (u vozu) 111
šlof (v hant.) 184
šlofik; hodit si šlofika (v hant.)
182, 184
šloh, šlohnout (v hant.) 181
šluk (v hant.) 184
šmahem 37
šmarjá (zkrác.) 59

šmátrat, klad. 105
šmír; vzít šmíra 184; šmírák
(v hant.) 183
šnába, šnóbl (v hant.), z něm. 185
šnůra (v hant.) 182
šošolinka, klad. 102
šoufky si dělat (slang) 178, 185
šouřička, vl. jm. 101
špagát (v hant.) 182
španka (v hant.) 183
špekoun (v hant.) 183
šperloch (u vozu) 111
špetka 28
špicě (kola), stč. 111
šplíchač, šplíchačka, šplíchař, špli-
chovnice, šplíchnout (v hant.)
185, 181, 183
špuksna (v hant.) 183
šť vzniká ze šč a to ze šč (Píšťany,
šťěstí) 118 n. (v. šč)
šťastie, slven. 119
šťěknout; to kvádru mu šťěkne
(slang) 178
štěně (v hant.) 181
štěpka, os. jm. ze Štěpán 182
šťěstí, z pův. sčěstie 118 n.
šťětinový (v hant.) 185
štikov, míst. jm. 135
štípnout (v hant.) 181
šťísko (v hant.) 182
štób (v hant.) 183
štok, štokař (v hant.) 181
štola 24
štolinek, vl. jm., snad příb. se Sto-
lín (v. totož) 24 (v. X. 158)
štumfovat (v hant.) 179
štváti k. proti komu a na koho
191 n. (v. na)
štych (v kartách), z něm. Stich;
čes. náhrady za ně (vzatek [sl-
ven. berok], steh, píchnutí) se
sotva ujmou 21*
šuhajko, slven. 101
šupět (v hant.) 180
šupky (v hant.) 181
šváb; vzít švába (v hant.) 184
švajn (v hant.) 184
švec 168
švihlička (v hant.) 179

-t a -ti, příp. infinitivní 165
táčky; jít na t. = pův. „na pře-
vinutí dítěte“, přen. „na besedu“
190

tadyhlečky 104

tah (v hant.) 184

tahačky, tahák, tahan (v hant.)
183, 181, 180

tak; úžas neméně t a k velký, jaký
sami budili, spr. neméně velký,
než jaký sami b. 90

takměř 205

talán (v hant.) 180

talón; něco je v talóně (slang) 178
tananat 98; tanyant, jihoč. 104

ťapčít, mor. 104

taťíček 100, 102; taťínek, tatoušek,
tatulka 100

tato (v hant.) 184

tatou (v hant.) 180

tautologie: dům p r á v o v á r e č -
n ý k v a ř e n í p í v a, spr. dům
oprávněný k vaření piva n. dům
pravovárečný 108; Želejce vaše-
ho odchodu, neradi se s vámi
loučíme 213 pozn.

-tě, příp. duállová v RK. 158

tekutý 78

-tel, příp., kterou se tvoří jména
činitelská (žitel, učitel) 74

těličko 103

ten; podrobiti větším omezením,
než t o h o vyžaduje účel přecho-
vatelný, spr. než vyžaduje 15;
čin (o němž byla řeč) se stíhá
jen na soukromou žalobu, spr.
ten čin 15; rozeznávala t o u-
přímné uprostřed přetvářky, spr.
co bylo upřímného 231

teničícký, teničký, teninký, tenký,
tenolinký (dial.), tenoučký, te-
ňoučký (dial.) 104

tento; ve chvíli, jako je tato,
spr. v takovéto 231

teplá 180, 184; teplazna 183 (slo-
va z hant.)

těsně u samých schodů, spr.
u samých schodů 89

tetička 102; tětka, mor. 102

tetva (v RK.) 160

tchýně, spr. tchyně 107.

-ti, -t, příp. infinitivní 165

tichoučko, tichouninko, tichounko
104; tichounký 101

tílko 103

tinknout (v hant.) 181

tiskopis, z něm. Druckschrift; ča-
sto stačí zkratka „tisk“ 167

tje, dial. = asi 216

tkvítí; jediná skutečnost t k v ě l a
v tom světle, spr. zbývala, byla
230

tlamajzna 98

tlamštit, klad. 105

tlustanancý, tlustáncký, jihoč.
98, 104

tmavičký, jihoč. 104

Tobiš, os. jm. z Tobiáš 32, 34

Toneš, os. jm. z Tom-áš 31, 32;

Tomšík, Tomšovic, vl. jm. 34

Tonoušek, os. jm. žen. 100

ťopan (v hant.) 181

topiti (= 1. tränken, 2. heizen)
142

topivka (v hant.) 185

touha, k toužití 19; (v hant.) 181

trásoviško, dial. 9

trataristě, dial. 10

tratolístě, dial. 9

třepetílek, jihoč. 102

třesk 37

třest na hrdle, na penězích, na
majetku; nespr. třest na s v o -
b o d ě 42 n. (v. VII. 145)

trh zeleninou, spr. na zeleni-
nu 176

trhačka, trhačkář, trhan (slova
z hant.) 181

trhnouti 141

trníště, dial. 9

trnka (v hant.) 180

Trnová, míst. jm. 189

trojka (slang) 179

trpětí 142

trpítel (tvoř. podle slov jako učitel,
hostitel) 74

trumpetář (v hant.) 181

tudičky (= tudy) 104

tuhý (v hant.) 182

tulik, dial. 48 (v. o)

tulový (v hant.) 179

túzičko, túzince, túzinko, klad. 125
 -tva, příp. slov jako pastva 168
 tvar a tvor 23
 tvář 191; tváříčka 103; tvářinka 103
 tvarůžky 126

tvor a tvar 23
 tvrdá (v hant.) 179, 180
 tyčet (v hant.) 182
 týden; šest týdnů, l. neděl 12
 tyky (v hant.) 182
 Týnisko, Týniště, míst. jm. 11

U

u, samohláska v češ. a slven. 215;
 u v hláskové symbolice 127 (v. symbolika); u dlouhé je: 1. ze staršího ó (dvór — dvuor — dvůr), 2. ze staršího krátkého u (utéci — útěk) 94; ů vzniklé dlužením z o (vůbec, vůkol, vůči) 47; u dlouhé v cizích slovích se neoznačuje (kultura, literatura, kolatura a j.) 94; dlouhé u se krátí, na př. vundati z vündati (v-ondati) 48
 u, předl.; prst z bojiště u Dobruž-
 ži, spr. v Dobružži 7 n.
 ubohý 191
 -ucný, příp. před. jmen jako mo-
 hucný, vrucný 79 (v. -utý)
 účast na zábavách, spr. při zá-
 bavách, v zábavách; účastník na
 spojení, při spojení 44
 účel; spáchatí čin k účelům
 pozdvižení, spr. aby způsobil n.
 podporoval pozdvižení 44
 učitel (k učiti) 73 n.
 učiti se 139
 uhaněti 23
 uherškobrodsko, spr. U-
 herskobrodsko 107
 uhlí (v hant.) 182
 uhoditi; uhodil na hřebík
 (hat den Nagel auf den Kopf
 getroffen), spr. zeptal se přímo
 109
 úhoz (v hant.) 183
 uhozenej kšeft (v hant.) 182
 ukázati 141
 ukryvačství, spr. ukryvačství
 14
 -ula, -ulenska, -ulka, příp. deminu-
 tivní 127
 ulejt se (slang) 178; ulejevanda
 (v hant.) 183
 uletěti; uleť, pečeně! (v hant.) 182
 umětel 74, od slov. uměti 74, 49

umprum, umprumák (zkrác.) 61
 umytej (v hant.) 182
 Uneš, Huneš, os. jm. z Unislav 31
 -unk, příp. někt. slov v hant.
 (mišunk, fofruňk) 183
 Unšov, míst. jm. 34
 úplata = Bestechung; práce, jež
 mu byla za úplatu přikázána,
 spr. za plat, za peníze 13 (v. V.
 281)
 uplivnout (v hant.) 185
 uprchlík, od před. jm. uprchlý 75
 úřadní, spr. úřední 28
 úrazenec 168
 určití (nově utvořeno k před. určen
 od slov. určeci — uřeci) 166
 úřední čeština v. čeština
 urputný, z kmene r'p' jako v re-
 ptati 78 (v. -utný)
 USA (zkrác. = United States of
 Amerika) 62
 uskat nit (z časl.) 120
 usmrkánek 126
 úspěšnost v řeči se projevuje eli-
 psou, aposiopesi, prosiopesi,
 zkracováním titulů a j. slov
 57 n.* (v. jednotl. slova)
 ustávat 140
 -uš, sekund. příp. os. hypokoristik
 (Januš a j.) 32
 utahanina (v hant.) 183
 uřal; má uřala (v hant.) 184
 utéci - útěk 94
 -utný, příp. před. jmen jako mo-
 hutný, slovnutý (z -utý + ný)
 78
 Utopian, Utopianka, uto-
 pianský, l. Utopan, Uto-
 pián, Utop, Utopšťan atd. 87
 utopický 87
 utopiti 142
 utrhnouti 141
 utrpěti škodu 142
 -utý, příp. před. jmen jako mohu-

tý, tekutý (z particip. -at + jo);
 -at + jo + ný dává příp. -účný
 (v. toto) 78 n.
 -ův, příp. příd. jmen přivlast. 117
 uvádění 96; uváděti 95
 uvadnouti 141
 uvědomiti; uvědoměn, spr.
 uvědoměn 12
 uvéstí 95
 uviděti 142
 úvod, k slov. uvéstí 95

v, předl.; spojuje se se jménem
 v jedno slovo (Velniště, Ver-
 pety, Velhenice) 24; v případě
 čeho v. případ; nespr. vokali-
 sace: ve kterém, ve svém,
 ve druhé, ve třetí 13, 91
 -va-, příp. slovesná 140, 142
 vaca (v hant.), z něm. Weizen 185
 vadnouti 141
 Vach, os. jm. 32
 vachrlatý (v hant.) 180
 vajíčko 103
 vajťrný (u Hájka) 10
 Valeš, os. jm. z Valentin, 2. p.
 Valše (v. -eš) 31, 32, žen. Vale-
 šová 36; Valš, Valša, Valšík, vl.
 jm. a Valšov, Valšovice, míst.
 jm. 34
 vandál (v hant.), spr. vandal
 185
 vandr (v hant.) 182
 vanilka, Vanilla planifolia; u nás
 tak sluje i Heliotropium peru-
 vianum 216
 varyto (v RK.) 159
 váš; naše vaše (v hant.) 182
 Váša, Vašek, Vašík, os. hypokor.
 200 pozn., 100
 vašek, vaškovat (v hant.) 184
 vašnosti (zkrác. z vaše milosti) 59
 vata (v hant.) 181, 182
 -váva-, příp. frekventativ (bývá-
 vatí) 140
 važísko, vážišče, važiště, dial. 9, 10
 vébař, vébařit (v hant.) 181, 184
 večerňák (v hant.) 183
 vechsle (v hant.), spr. veksle
 186
 vejce 100

u volniti pudům, spr. povoliti 80
 úvoz 96
 uvozování, uvozovati 96, 95
 uzrávší, spr. uzrálý 232
 úžení é v í u příd. jmen v čes. ná-
 řečích: falešný myšlenky, pouhý
 dítě, nejní nic mýho, zlatý věnce
 a j., nespr. falešny, pouhy,
 mýho a t. d. 167
 užitek 82

V

vejítí se 234
 vejklep (v hant.) 182
 vejřevíště, vejřevíště, dial. 9
 vejškař (v hant.) 181
 vejšlap (v hant.) 178
 vejvařísko, vejvaříště, vejvěřisko,
 dial. 9
 vekslovat (v hant.) 182
 velebníček 102
 Velhenice, míst. jm. ze spojení ,ve
 Lhenicích' 24, 47
 veličanzný, mor., veličizný, slven.,
 velikáncký, jihoč. 104
 velitel (tvoř. podle slov jako učí-
 tel, hostitel) 74
 velkunoce, středoč. 48
 velký; velká voda (= mnoho lidí),
 slang 178
 Velniště, pomíst. jm., ze spojení
 ,ve Lništi' 24 (v. Lniště)
 vemátko, vemíčko 102
 Venda, os. jm. 100
 vercajk (v hant.) 181
 verdunský; nespr. bojiště ver-
 dun-ské 7 (v. V. 800)
 věrohodný, spr. hodnověrný 13
 Verpety, míst. jm. ze spojení ,ve
 Rpetech' 24
 ves (v RK. m. veš) 161 n.
 Veselé nad Váhom, stř. r. (= čes.
 Veselí) m. Veselie; 2. p. Veselia
 (záp.-slven. Veselá) 105
 věsti 95
 věta; různost věty české a fran-
 couzské a nesnáze při překládání
 do češ. 209 n.*
 větévka 102
 vězti 95
 více; nebezpečí smrti více lidí,

spr. několika; do dne, kdy jejího souhlasu nebylo více potřebí, spr. již 44; jednou nebo více činnostmi, spr. několikerou 43
víceletý, spr. několikaletý 104
vid slovesný nespr.: chtěl by urážeti a raniti, spr. zraňovati; aby již v Čechách nezůstala, spr. nezůstávala; a j. 90, 107; vidová stránka čes. slovesa a nesnáze pro cizince 139; o slov. dokonavých a nedokonavých, o iterativech a frekventativech 140 n.

vidění; to není nikde k vidění 226 n.* (v. k)

viditelný; (cívka) byla zřetelně viditelná, spr. bylo ji zřetelně viděti 88

vidlice, vidlička 126

Vincíček, os. jm. 100

vínečko, víničko 103

vínodus (u Komen.) 190

vinout se (v hant.) 182

Winter, příjm., 2. p. Wintra 118

visatý 79

visec (v hant.) 181

visutý 78; (vůz) 111

Vitásek, os. jm. 100

Vitoš, os. jm. z Vít 32

vitr; mít vitr z někoho (slang) 178

vízo (v hant.) 184

vládnouti po čem (v RK.) 160 pozn.

vláha, k vlhnouti 19

vlásek 125

vlast, slven. 80

vlastenec (varianta slova vlastník) 75; (= krajan, u Vaváka) 76 pozn.; vlastenec, klad. = vlastník 77 pozn.

vlastenecký (péče) 76 pozn.

vlastenství, starší nč. = Eigentum; ten význam zanikl 76 n.

vlastnica, mor. = příbuzná 76 pozn.

vlastnice 75, 83 (v. vlastník)

vlastnictví (nově přitvořeno k podst. jm. vlastník) 77

vlastník (vlastnice), od příd. jm. vlastní = pův. kdo je vlastní, na př. vlastní bratr, dnes =

Eigentümer, člověk, který má jmění 73, 75

vlastnost = něm. 1. Eigenschaft, 2. Eigentum (v tomto význ. zaniklo) 76 n., 77

vlastný, slven. 80

vlnová teorie v jazykozpytu 10 n. vobučí, středoč. 48

voda 103; velká voda v. velký

vódka, slven. 103

vodovička 102

vodprejsknout (v hant.) 182

vohnisko, vohnísko, vohníště, dial. 9

Vojta, Vojtek, os. jm. 200 pozn.;

Vojtásek, Vojtík, os. jm. 100

vokalisace předložek nespr. v. jednotliv. předložky

vokýničko, jihoč. 102

volař 106

volšovky (v hant.) 183

volumen, mn. č. volumina (podle lat.) 72

vomejkat se, klad. 104

Voneš v. Oneš

votočítý, dial. 10

vousisko, dial. = ovesné stříště 9

vovísek, jihoč. 102

vozík — vůzek, mor. 126

vrabčí 117

vracet se 140

vrchan (v hant.) 181

vroucný 79

vrťák (v hant.) 182

vrzkat, mor. 104

všecek, všecičko, všecinko 103, 191

všečen; má shodu tvarovou jen u slovesa nejbližšího, kdežto sloveso další má shodu smyslovou: všecko se to strkalo na jednu hromadu, šlapali si na nohy 48

všínátko, jihoč. z podst. jm. všíně (deminut. od veš) 126

vtáčínek, jihoč. 103

vůbec, z pův. „v obec“ 47 (v. o)

vůči, z pův. „v oči“ 47 (v. o); nesplní povinnosti k dodávce nebo dopravě vůči veřejné moci, spr. povinnost dodávky k veřejné moci; a j. 43, 232

vuklika, podkrk. 48

vůkol, z pův. „v okol“ 47 (v. o)

Vusí, Vůsí, míst. jm. ze star. Osí
n. Osie a to z os, osa (= vosa)
nebo os, osí (něj. rostlina) 48

Vustra, lid. tvar míst. jm. Ostrá,
vznikl zkrácením ze spojení
'v Ůstřiej' (ně. v Ůstré) 47 (v.
o, u); k tomu přid. jm. vustřen-
ský 48

vůzal 98

vůzek v. vozík

výběrmo, spr. na vybranou 18

vybilit (slang) 178

vyblít (v hant.) 182

vyčistění, spr. vyčištění 91

vydechnout (v hant.) 181

vyfláknout se (v hant.) 178

vyfouknout (v hant.) 181

vyházet 142

vyhledati; dům, v němž K. vy-
hledal Fridericha, spr. navští-
vil 109

vyhlížeti vznešeně, spr. vy-
padati 89

výhraviště, dial. 9

vyjimečně, spr. výjimečně 107

vyjít 141

výkon 44

vylít; já ti vyleju majznerku
(v hant.) 182

výlučně a zcela, spr. výhradně
109; výlučně ve snech, spr.
toliko, jediné 233

výminka (= Ausnahme) je stejně
spr. jako výjimka a je dokonce
starší 167 (v. III. 187)

vymítiti chybu, spr. vymýtiti
28

vynajst sa, slven. 50

výňatek (z vy-jatek) 80

vyndati 27

vypást (v hant.) 179

vypíjenda (v hant.) 183

vyplavit se 105

vyprávěti, vypravovati 142

výprosa, výprosník, stč. 15

vyskytnouti se; vyskytnuvší
se 13

vyslovený; vyslovená blondý-
na, spr. nepochybná 89

vysočizný, slven. 104

vystaviti bédám, nebezpečím,
spr. vydati 85, 109

výstupovati proti rozmařilosti 192

vyšinutí z vazby: jest přechodním
tvorem hluboko utkvělý, spr.
utkvělým 88

Výškov, jm. města na Moravě,
správnější by bylo Výškov (z os.
jm. Výšek, od něhož je též míst.
jm. Výškovice) 236

vytmažit (= vysvětlit) 178

vytrhati 142

vytroubit (v hant.) 181

vytrpěti bolest 142

vyučiti se 139

vyvážeti 95

vyvésti (k tomu podst. vývod) —
vyvézti (k tomu vývoz) 95, 96

vyvolati vzpomínky, spr. pro-
buditi 89

vyvozování, vyvozovati 96, 95

vyznati se v čem = ně. uměti si
pomoci, mít dobrou znalost v č.,
někdy i 'dověsti'. Stč. není do-
loženo v tomto smyslu (jen jako
dokon. 'vyznati se z hříchů' a
p.), ně. je až u Němcové a Hál-
ka, ale je to rčení známé v čes.,
mor. i slez. nářečích. Vzniklo
jako perfektivum k trvacímu
'znáti se v čem' (v. toto) a za-
tlačilo je konečně 49 n., 142,
216, 119 n.; absol. 'vyznat se',
chod. = být chytrý 119 n.; člo-
věk se s ním nevyzná', mor. =
'nepořídí (podle dorozuměti se
s k.) 51; vyznat sa, slven. 51

vzatek (v kartách), náhrada za
štych (v. toto) 21, 80

vzduch 103

vzejít (škoda, spása); výsledek
vzejde, spr. nastane 42

vzplynouti (výsledek), spr.
vzejíti 88

vztýčiti, spr. vztyčiti 91

z, předl.; označuje původ: tráva ze zahrádky, srdečko z pouti, památka z vojny 8 pozn.; prst z bojišť z e Sibíře, spr. na Sibíři 8; z n ě j, spr. z něho 28; bývalo z jeho potěšení v. jeden; z d ů v o d u čeho v. důvod

za, předl.; loupež spáchaná za jízdy drahou = v tu dobu, když vlak jel (i mimo vlak), nespr. ve význ. „ve vlaku“ = spr. při jízdě, mezi jízdou 14; před pohromou a z a pohromy na Bílé hoře; spr. v den pohromy 108; přednášející mohl z a řeči choditi, l. při řeči 90; za tepla v. za tepla; jíti za obchodem, za chlebem, ale byl zatčen z a výkonem trestu, spr. aby byl trest na něm vykonán 15

zábava (v hant.) 182

zabrániti, aby chodíval, spr. nechodíval 232

Záboj, os. jm. z RK. 162

zabývati se čím 165

zabzdíti 135

začítí; z a č l a, spr. začala 90, 140; začítí s polibky, spr. polibky 232

zadinka, klad. 102

zadvají (v hant.) 183

zahájiti = pův. „zamezovati přístup“, pak o počátku něj. významného děje 40

zahrádkinka, jihoč. 102

záhuščka, mor. 103

zajíčiček 127

z a j í m a t i se otázkou reformy, spr. zabývati se jí, zajímati se o reformu 108

zajítí 141

zákon (k slov. začítí) 156

zákos(ník) (v hant.) 181

zakročovati proti výtržnostem (výtržníkům) 192

zamanouti si 154 n.

zaměstnávati se čím 165

zámiš 24

Zámyšec, pomíst. jm., snad z dem. Zámyšlec od míst. jm. Zámyšl (k os. jm. Zámysl) 24

zanášeti se čím, spr. ale arch. výraz = zabývati se, zaměstnávati se čím, obíráti se s něčím 165

zanéstí 143

zaplatiti 142

zaplivnout (v hant.) 182

z a p o m n ě n í, spr. zapomenuti 232

zápor; zesilování záporu zdrobnělinami v. zdrobnělá slova

zarohnout (v hant.) 180

zarozdit (v hant.) 180

zařvat (v hant.) 182

zasloužití 234

z a s n ě n ě, spr. snivě 230

z á s n u b y, spr. námluvy, zasnoubení 230

z a š t í t i t i Petra Figula (polon.), spr. pomoci, přispěti mu 108

zatáhnout (= zaplatit), slang 178

zatasit; zatas to! (= zaplat', slang 46

za tepla (z. t. mu pověděl), přísl.; není v Pravidlech jako spřežka, ač by bylo správnější psátí za-tepla 120

zatím co, často nespr. m. kdežto, ač 231

zatopiti 142

zatracenúcený, mor. 104

zaváděti se, zavěsti se, k tomu podst. jm. závod 95

zaznamenati; (Kristina) ne z a z n a m e n a l a nic cenného, spr. nenapsala 108

zazobanec (= boháč), slang 179

zběhati (všechny lékaře) 140

zběhlým býti v čem 49

zblednouti 142

zblejsknout (= spatřit), slang 178

zbourat pařez (v hant.) 179

zbytek 79

Zdechovice, míst. jm. 135

zdělat kandu (v hant.) 179

Zdice, míst. jm. 135

Zdich, os. jm. ze Zdimír 32 (v. -ch)

Zdíkov, míst. jm. 135

zdrobnělá slova (deminutiva) jsou oblíb. zejména v lid. mluvě; hojně je jich z dětského, rodinného a erotického života. Jsou to ne-

jen podst. jména, nýbrž i příd., slovesa, příslovce a zájmena. Netvoří se od slov citově neutrálních (skála, hora, moře a t. d.) 97 n.* Někt. pozbývají zdrobňovacího významu (otec, matka, srdce, slunce, nůžky, hračka, kostka a m. j.) 100, 126; některá se významem diferencují (chlapec-chlapík a j.) 126; někt. mívají stupňovací význam a zesilují zápor (umí to do slovíčka, přijdu brzičko, nebylo tam človíčka a p.) 125; někt. mívají význam pejorativní (usmrkánek, doktůrek, mor. místátka a p.) 126, 99; zdrobn. slova v hant. (dát si báška, hodit si šlofíka a j.) 182

zdvíhati, spr. zdvíhati 91

zdvojení v řeči (di-di, no-no, ale-ale, sám a sám, tlustananamcký, tananat a j.) 98

zelená (v hant.) 181, 182

zeliště, dial. 10

zeman 87

země 103

zetlený (na př. listí), spr. zetlelý 232

zezulka, mor. 103

zholá 125

zhotovení peněz, spr. výroba; zhotovení listiny, spr. pořízení, sepsání 44

Ziga, os. jm. 201

Zigmund, os. jm. 197 n.; žen. Zigmunda 201

Zich, Zichna, os. jm. 201, 202

Zika, os. jm. 128, 201; Zika v buděj. list. je omyl písařský m. Žižka 198

Zikeš, os. jm. ze Zikmund 31, 201

Zikmund, os. jm. 198

Zíkovka, os. jm. žen. 101

zima 103

zírat; okna zírající na moře, spr. hledící, vedoucí 230

Zítek, Zítka, Zítka, vl. jm. (mívá některé pády stejné, na př.: Zítka, Zítkovi) 174

zítřek 231 (v. dnešek)

zizí (didi), chod. z dět. mluvy == nemluvně 100 pozn.

zjevití se; zjevil jste se mi jako Leonardův Jan Křitel, spr. připadl, objevil jste se mi 231

zkérovat (= vyplísnit), slang 178
zklерikalisování 108

zkouška 39

zkrácené tvary v. hypokoristika;

zkracování slov v hant.: to na nás nepla, dr! pr! a j. 184; zkracování v pozdravech v. prosio-pesis; zkracování společ. titulů (vašnosti, jemnost pán, slečna) 59 n.; zkráceniny mezinárodní jako kilo, auto, piano, bio, radio, aero 60; zkrác. obchodní, na př. Ru-pa, Jirha, Manepa, Zamini, Pu-po, želbetový a j. 61 n.; zkrac. grafické jako USA, SHS, FIAT, HAPAG, YMCA, YWCA, ČTK, ČSD., ČOB., DTJ. a j. jsou povahy neliterární a hodí se jen do svého prostředí obchodního, průmyslového a sportovního 62 n.

zkušebná doba, l. zkušební 13
zkušeným býti v čem 49

zlámaný; ani zlámané grešle 125

zlatinký, jihoč. 104

zlatistý, l. zlatý, zlatem zářící 89

zlatohlávek (v hant.) 181

zlobiti se 141

zloch, zlochař (v hant.) 180, 181

zlochtat (v hant.) 182

zmanouti si 145 n.

zmatený; celá zmatena, spr.

zmatená, všecka zmatena 232

zmizevší, spr. zmizelý 232

zmrskat ránu (v hant.) 179

zmrznouti 141

znalým býti čeho 49

znamínko; vo zn. větší, dial. 104

znáti se v čem (na čem, nač, do čeho) == pův. 1. přiznávat se k č., 2. rozumět čemu. Výraz ,znáti se s kým' pozbyl přibližným k výrazu ,znáti koho' významu zvratného a nabylo odstínu dynamického (= dobře znáti); a podle něho i další vazby nabývaly toho odstínu: znáti se na č., do č., a zvláště znáti se v čem, které časem ostatní zatlačilo

z usu. Vznikla k nim i dokonavá slova poznati sě s k., seznati sě s k. a vyznati se v čem 51 n.*; znáti se, chod. = znát své nedostatky 119; ,znáti se v čem' není známo v jz. Moravě 216

znepokojovati se; neznepokojuji se, spr. nestarej se 230

znešťastníť, podle něm. verunglückt 168

Znojmo, míst. jm. 18

zobčák, zobec (v hant.) 183

zoufalý prkno (v hant.) 182

zpěvník (v hant.) 182

zpozorovati 140

zpřístupniti, l. usnadniti přístup 85

zprostředkovati dovolenou, l. umožniti 88

zrenovírovat (v hant.) 185

zřetel, k slov. zřieti 74

zrnečko 125

zrouvinko, klad. 125; zrovínko, dial. 104

ztěžkati (hlava mi ztěžkala), spr. ztěžknouti 232

ztichounka 104

zúčastniti se na zkázce, spr. zkázy 109

zupravdu, chod. 48

zůstávák (v hant.) 183

zveličená slova (augmentativa), na př. nosáč, slepant, klacoun, tlamažna, nohatý, širokánský 98

zvířátko, spr. zvířátko 91

zvratný tvar slovesný v stereotypní formuli zákona v. se 17

zvučný; duše, stavši se zvučnou, slyšela..., snad spr. akustickou 231

zvuk vyjadřující slova, na př. fičeti, šelest, cvaknouti, třesk 37

Ž

žabáček (o malém mlýnu) 126

žabař = pův. člověk, jenž chytá a prodává žáby; přen. o mlynáři na potoce (posměšně), dnes o člověku, na kterého se díváme s patra. Podle Jungm. ,žabař' = ,člov. zasmušilý, nevlídný' 105 n.*

žabiště, dial. 10

žábro (v hant.) 181

žačka 101

žádati; mívalo vedle akus. osoby genitiv. V nč. je za to ž. koho zač (častější) a ž. koho oč, obě spr. 144

žádinký, žádničský 103

žádný 103, 167

žadoniti 104

žádost (= pův. asi ,žiznění') 191

žák, z řec.-lat. diaconus 116

žalář jednoho roku, spr. na rok 14

žaloba proti k. 192

žár 168

žargon, franc. název hantýrky 177 pozn.

Žďár, míst. jm. (= vl. ,místo vypálené') 18

žduchat, ždúrat, dial. 105

žebtroniti 104

žengle, ženkle, v hant. 180

ženská, podst. jm. z přid. jm. žen-ský 46

žeřavý 168, 235

žeřáb 235 (v. jeřáb, řeřáb)

žeřivý 235

žertva (rusismus) 168

žihadlo (v hant.) 181

žitel, od slov. žiti 74

žitnisko, dial. 9

živnobanka 60

život 125

živý; ani živé duše 125

žízeň, žizniti 191

žížek, os. jm. 200

žižka, os. jm. 128 n., 197 n.*; žen.

Žižková 128

žlab (v hant.) 181

žnec, 2. p. žence 168

žofka (v hant.) 180

žrec (v češ. rusismus; příb. se slo-
vy žár, požár, hořeti, hořký, hor-

ký, hoře); čes. by mělo být žřec,

2. p. žerce 168

žřec, stč. = kdo žere 168

žukl, žukyl (slova z hant.) 180

žužka, os. jm. 200

žvachtala (= klepna) 99

NAŠE ŘEČ.

LISTY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A TRÍBENÍ
JAZYKA ČESKÉHO.

VDÁVÁ
III. TRÍDA ČESKÉ AKADEMIE
VĚD A UMĚNÍ.

REDAKČNÍ RADA:

VÁCLAV ERTL, EMIL SMETÁNKA, JAROSLAV VLČEK,
JOSEF ZUBATÝ.

NÁKLADEM ŠOLCE A ŠIMÁČKA, SPOLEČNOSTI S R. O. V PRAZE-II.,
JERUSALEMSKÁ 11.

1927.

OBSAH:

Jos. Zubatý, Na prahu druhého desíletí 1

DROBNOSTI:

Bojiště u Slovenska. L. 7

Přípony -iště, -isko v českých nářečích (Fr. Oberpfalcer). 8

POSUDKY A ZPRÁVY:

Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona
přestupkového. V. 11

Z našich časopisů (A. Profous, Co znamená jméno Praha). H. 17

HOVORNA:

(20)

Dostáti v slově. — Fasovati, štych. — Gradace. — Charamza, charý. —
Velniště.

„Naše řeč“ vychází v desíti sešitech o 24 stranách v 8°, 1. dne každého měsíce, vyjímajíc srpen a září, za roční předplatné 16 Kč, s poštovní zá silkou 17 Kč 20 h. Jednotlivá čísla po 2 Kč. V předplatném je nyní zahrnuta i cena rejstříku. — Předplatné přijímají všechna knihkupectví, zejména pakladatelství Solcovo a Šimáčkovo, Praha-II., Jerusalemská 11. — Přihlášky předplatitelů, reklamace nedodaných čísel a p. vyřizuje jen administrace „Naší řeči“ tamtéž.

Příspěvky rukopisné, časopisy výměnou a knihy na posouzení
buďtež zasílány redakci „Naší řeči“ v Praze-I., v Bílkově ul. č. 18,
nebo odpovědnému redaktorovi, prof. Václavu Ertlovi na Král.
Vinohradech, v Polské ul. č. 39.

NAŠE ŘEČ.

LISTY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A TŘÍBENÍ
JAZYKA ČESKÉHO.

VYDÁVÁ
III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE
VĚD A UMĚNÍ.

REDAKČNÍ RADA:

VÁCLAV ERTL, EMIL SMETÁNKA, JAROSLAV VLČEK,
JOSEF ZUBATÝ.

NÁKLADEM ŠOLCE A ŠIMÁČKA, SPOLEČNOSTI S R. O. V PRAZE-II.,
JERUSALEMSKÁ 11.

1927.

OBSAH:

Jos. Zubatý, Na prahu druhého desetiletí. II.	25
V. Nerad, Alše. či Aleše?	31

DROBNOSTI:

O nepřeložitelnosti slov a úsloví. (F. Oberpfalcer.)	37
Příspěvek k úřední češtině. (D. Pan.)	40

POSUDKY A ZPRÁVY:

Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. Ostatek. (V.)	41
--	----

HOVORNA:

(16.)

Dítky. — Fidibus. — Jeho, svůj. — Macerat. — Ostrá, dial. Vustra. —
Přechodník.

„Naše řeč“ vychází v desíti sešitech o 24 stranách v 8°, 1. dne každého měsíce, vyjímajíc srpen a září, za roční předplatné 16 Kč, s poštovní zá-
silkou 17 Kč 20 h. Jednotlivá čísla po 2 Kč. V předplatném je nyní zahrnuta
i cena rejstříku. — Předplatné přijímají všechna knihkupectví, zejména
nakladatelství Šolcovo a Šimáčkovy, Praha-II., Jerusalemská 11. — Přihlášky
předplatitelů, reklamace nedodaných čísel a p. vyřizuje jen administrace
„Naší řeči“ tamtéž.

Příspěvky rukopisné, časopisy výměnou a knihy na posouzení
budíž zasílány redakci „Naší řeči“ v Praze-I., v Bílkově ul. č. 18,
nebo odpovědnému redaktorovi, prof. Václavu Ertlovi na Král.
Vinohradech, v Polské ul. č. 39.

NAŠE ŘEČ.

LISTY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A TRÍBENÍ
JAZYKA ČESKÉHO.

vydává
III. TRÍDA ČESKÉ AKADEMIE
VĚD A UMĚNÍ.

REDAKČNÍ RADA:

VÁCLAV ERTL, EMIL SMETÁNKA, JAROSLAV VLČEK,
JOSEF ZUBATÝ.

NÁKLADĚM ŠOLCE A ŠIMÁČKA, SPOLEČNOSTI S R. O. V PRAZE-II.,
JERUSALEMSKÁ 11.

1927.

OBSAH:

V. Ertl, Vyznati se v čem	49
-------------------------------------	----

DROBNOSTI:

Úspornost v řeči (F. Oberpfalcer)	57
---	----

POSUDKY A ZPRÁVY:

Jos. Št. Kubín, České Kladsko (V. Flajšhans)	63
O Slovníku jazyka českého	66
Filmové titulky	69

HOVORNA:

(69.)

Alše či Aleše? (Fr. Táborský a V. N.). — Bakany. — Famfula. — Lumen. —
Nový rok.

„Naše řeč“ vychází v desíti sešitech o 24 stranách v 8°, 1. dne každého měsíce, vyjímajíc srpen a září, za roční předplatné 16 Kč, s poštovní zá-
silkou 17 Kč 20 h. Jednotlivá čísla po 2 Kč. V předplatném je nyní zahrnuta
i cena rejstříku. — Předplatné přijímají všechna knihkupectví, zejména
nakladatelství Šolcovo a Šimáčkov, Praha-II., Jerusalemská 11. — Přihlášky
předplatitelů, reklamace nedodaných čísel a p. vyřizuje jen administrace
„Naší řeči“ tamtéž.

Příspěvky rukopisné, časopisy výměnou a knihy na posouzení
buďtež zasílány redakci „Naší řeči“ v Praze-I., v Bílkově ul. č. 18,
nebo odpovědnému redaktorovi, prof. Václavu Ertlovi na Král.
Vinohradech, v Polské ul. č. 39.

NAŠE ŘEČ.

LISTY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A TRÍBENÍ
JAZYKA ČESKÉHO.

...
VYDAVA
III. TRÍDA ČESKÉ AKADEMIE
VĚD A UMĚNÍ.

...
REDAKČNÍ RADA:

VÁCLAV ERTL, EMIL SMETÁNKA, JAROSLAV VLČEK,
JOSEF ZUBATÝ.

NÁKLADEM ŠOLCE A ŠIMÁČKA, SPOLEČNOSTI S R. O. V PRAZE-II.,
JERUSALEMSKÁ 11.

1 9 2 7.

OBSAH:

V. Musil, Jubileum »majitele«	73
---	----

DROBNOSTI:

České veřejnosti	84
Přechodníky (K. Juda)	85

POSUDKY A ZPRÁVY:

H. G. Wells, Bohorovní lidé. (Qu. Hodura)	88
Z našich časopisů	91

HOVORNA:

(93).

Kolem armády. — Kultura. — Nejvyšší soud. — Provoz.

„Naše řeč“ vychází v desíti sešitech o 24 stranách v 8°, 1. dne každého měsíce, vyjímajíc srpen a září, za roční předplatné 16 Kč, s poštovní zálohou 17 Kč 20 h. Jednotlivá čísla po 2 Kč. V předplatném je nyní zahrnuta i cena rejstříku. — Předplatné přijímají všechna knihkupectví, zejména nakladatelství Šolcovo a Šimáčkovo, Praha-II., Jerusalemská 11. — Přihlášky předplatitelů, reklamace nedodaných čísel a p. vyřizuje jen administrace „Naší řeči“ tamtéž.

Příspěvky rukopisné, časopisy výměnou a knihy na posouzení
buďtež zasílány redakci „Naší řeči“ v Praze-I., v Bílkově ul. č. 18,
nebo odpovědnému redaktorovi, prof. Václavu Ertlovi na Král.
Vinohradech, v Polské ul. č. 39.

NAŠE ŘEČ.

LISTY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A TŘÍBENÍ
JAZYKA ČESKÉHO.

VYDÁVÁ
III. TRÍDA ČESKÉ AKADEMIE
VĚD A UMĚNÍ.

REDAKČNÍ RADA:

VÁCLAV ERTL, EMIL SMETÁNKA, JAROSLAV VLČEK,
JOSEF ZUBATÝ.

NÁKLADEM ŠOLCE A ŠIMÁČKA, SPOLEČNOSTI S R. O. V PRAZE-II.,
JERUSALEMSKÁ 11.

1927

OBSAH:

Fr. Oberpfalcer, Zdrobnělá slova	97
DROBNOSTI:	
Veselé nad Váhom (V. Machek)	105
Žabař	105

POSUDKY A ZPRÁVY:

R. J. Vonka, Ženy ze života a díla Jana Amosa Komenského (V. Černý) .	107
K výkladu o kočím voze (E.)	110

HOVORNA:

(118).

Gebauer. — Piešťany. — Postřekov. — Vyznati se v čem. — Za tepla.

„Naše řeč“ vychází v desíti sešitech o 24 stranách v 8°, 1. dne každého měsíce, vyjímajíc srpen a září, za roční předplatné 16 Kč, s poštovní zá
silkou 17 Kč 20 h. Jednotlivá čísla po 2 Kč. V předplatném je nyní zahrnuta
i cena rejstříku. — Předplatné přijímají všechna knihkupectví, zejména
vkladatelství Šolcovo a Šimáčkov, Praha-II., Jerusalemská 11. — Přihlášky
předplatitelů, reklamace nedodaných čísel a p. vyřizuje jen administrace
„Naší řeči“ tamtéž.

Příspěvky rukopisné, časopisy výměnou a knihy na posouzení
buďtež zasílány redakci „Naší řeči“ v Praze-I., v Bílkově ul. č. 18,
nebo odpovědnému redaktorovi, prof. Václavu Ertlovi na Král.
Vinohradech, v Polské ul. č. 39.

NAŠE ŘEČ.

LISTY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A TŘÍBENÍ
JAZYKA ČESKÉHO.

VYDÁVÁ
III. TRÍDA ČESKÉ AKADEMIE
VĚD A UMĚNÍ.

REDAKČNÍ RADA:

VÁCLAV ERTL, EMIL SMETÁNKA, JAROSLAV VLČEK,
JOSEF ZUBATÝ.

NÁKLADEM ŠOLCE A ŠIMÁČKA, SPOLEČNOSTI S R. O. V PRAZE-II.,

JERUSALEMSKÁ 11.

1927.

OBSAH:

V. Machek, Kalina	121
Fr. Oberpfalcer, Zdrobnělá slova (Ostatek)	125

DROBNOSTI:

Příspěvky k řešení otázky o původu jména Žižka.

1. Žižka — Šiško (V. Ertl)	129
Aprilová věda	134

POSUDKY A ZPRÁVY:

České učebnice a slovníky pro cizince (J. Hradil)	137
---	-----

HOVORNA:

(144).

Buick-závody. — Kaše. — Nádenka. — Žádati.

„Naše řeč“ vychází v desíti sešitech o 24 stranách v 8°, 1. dne každého měsíce, vyjmajíc srpen a září, za roční předplatné 16 Kč, s poštovní zálohou 17 Kč 20 h. Jednotlivá čísla po 2 Kč. V předplatném je nyní zahrnuta i cena rejstříku. — Předplatné přijímají všechna knihkupectví, zejména nakladatelství Solcovo a Šimáčkov, Praha-II., Jerusalemská 11. — Přihlášky předplatitelů, reklamace nedodaných čísel a p. vyřizuje jen administrace „Naší řeči“ tamtéž.

Příspěvky rukopisné, časopisy výměnou a knihy na posouzení
buďtež zaslány redakci „Naší řeči“ v Praze-I., v Bílkově ul. č. 18,
nebo odpovědnému redaktorovi, prof. Václavu Ertlovi na Král.
Vinohradech, v Polské ul. č. 39.

NAŠE ŘEČ.

LISTY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A TRÍBENÍ
JAZYKA ČESKÉHO.

VYDÁVÁ
III. TRÍDA ČESKÉ AKADEMIE
VĚD A UMĚNÍ.

REDAKČNÍ RADA:

VÁCLAV ERTL, EMIL SMETÁNKA, JAROSLAV VLČEK,
JOSEF ZUBATÝ.

NÁKLADEM ŠOLCE A ŠIMÁČKA, SPOLEČNOSTI S R. O. V PRAZE-II.,
JERUSALEMSKÁ 11.

1927.

OBSAH:

V. Ertl, Různý, rozličný atd. 145

POSUDKY A ZPRÁVY:

F. Mareš, Vědecké metody realismu zvláště v otázce Rukopisů
(J. Zubatý) 149

HOVORNA :

(164).

Bobeš. — Čniti šedě. — Famfula. — Infinitiv s - ti. — Kasárna. — Krumpáč.
— Líčiti. — Mapa. — Neboť, protože. — Svy. — Tiskopis. — Výminka. —
Znešťastnělý. — Žrec.

„Naše řeč“ vychází v desíti sešitech o 24 stranách v 8°, 1. dne každého měsíce, vyjímajíc srpen a září, za roční předplatné 16 Kč, s poštovní zálohou 17 Kč 20 h. Jednotlivá čísla po 2 Kč. V předplatném je nyní zahrnuta i cena rejstříku. — Předplatné přijímají všechna knihkupectví, zejména nakladatelství Šolcovo a Šimáčkov, Praha-II., Jerusalemská 11. — Přihlášky předplatitelů, reklamace nedodaných čísel a p. vyřizuje jen administrace „Naší řeči“ tamtéž.

Příspěvky rukopisné, časopisy výměnou a knihy na posouzení
buďtež zaslány redakci „Naší řeči“ v Praze-I., v Bílkově ul. č. 18,
nebo odpovědnému redaktorovi, prof. Václavu Ertlovi na Král.
Vinohradech, v Polské ul. č. 39.

NAŠE ŘEČ.

LISTY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A TRÍBENÍ
JAZYKA ČESKÉHO.

1927 VYDÁVÁ
III. TRÍDA ČESKÉ AKADEMIE
VĚD A UMĚNÍ.

REDAKČNÍ RADA:

VÁCLAV ERTL, EMIL SMETÁNKA, JAROSLAV VLČEK,
JOSEF ZUBATÝ.

NÁKLADEM ŠOLCE A ŠIMÁČKA, SPOLEČNOSTI S R. O. V PRAZE-II.,
JERUSALEMSKÁ 11.

1927.

OBSAH:

V. Ertl, Různý, rozličný atd. (Ostatek.)	169
--	-----

DROBNOSTI:

Frankeová či Franková?	173
Trh zeleninou (V. Marek)	175

POSUDKY A ZPRÁVY:

Eugen Rippl, Zum Wortschatz des tschechischen Rotwelsch (Fr. Oberpfalcer)	176
Z našich časopisů	186
Z kanceláře Slovníku jazyka českého	188

HOVORNA:

(189.)

Ktová, Ktova. — Kuratorium. — Na táčky. — Noskytl. — Nožeň. — Péče, starost. — Proti.

„Naše řeč“ vychází v desíti sešitech o 24 stranách v 8°, 1. dne každého měsíce, vyjímajíc srpen a září, za roční předplatné 16 Kč, s poštovní zálohou 17 Kč 20 h. Jednotlivá čísla po 2 Kč. V předplatném je nyní zahrnuta i cena rejstříku. — Předplatné přijímají všechna knihupectví, zejména nakladatelství Šolcovo a Šimáčkovo, Praha-II., Jerusalemská 11. — Přihlášky předplatitelů, reklamace nedodaných čísel a p. vyřizuje jen administrace „Naší řeči“ tamtéž.

Příspěvky rukopisné, časopisy výměnou a knihy na posouzení
buďtež zasílány redakci „Naší řeči“ v Praze-I., v Bílkově ul. č. 18,
nebo odpovědnému redaktorovi, prof. Václavu Ertlovi na Král.
Vinohradech, v Polské ul. č. 39.

NAŠE ŘEČ.

LISTY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A TRÍBENÍ
JAZYKA ČESKÉHO.

VYDÁVÁ
III. TRÍDA ČESKÉ AKADEMIE
VĚD A UMĚNÍ.

REDAKČNÍ RADA:

VÁCLAV ERTL, EMIL SMETÁNKA, JAROSLAV VLČEK,
JOSEF ZUBATÝ.

NÁKLADEM ŠOLCE A ŠIMÁČKA, SPOLEČNOSTI S R. O. V PRAZE-II.,
JERUSALEMSKÁ 11.

1927.

OBSAH:

V. Flajšhans, Naše nejstarší jména osobní. II. Božena a Křesina . . . 193

DROBNOSTI:

Příspěvky k řešení otázky o původu jména Žižka. 2. Budějovická listina
z r. 1392 (V. Ertl) 197

Pelnář 206

POSUDKY A ZPRÁVY:

Marcel Proust, Radosti a dny. Přel. Jar. Zaorálek (V. Marek) 207

Z našich časopisů 214

HOVORNA:

(215).

Infinitiv. — Jasmín. — Vyznati se v čem.

„Naše řeč“ vychází v desíti sešitech o 24 stranách v 8°, 1. dne každého měsíce, vyjímajíc srpen a září, za roční předplatné 16 Kč, s poštovní zá-
silkou 17 Kč 20 h. Jednotlivá čísla po 2 Kč. V předplatném je nyní zahrnuta
i cena rejstříku. — Předplatné přijímají všechna knihkupectví, zejména
nakladatelství Šolcovo a Šimáčkovo, Praha-II., Jerusalemská 11. — Přihlášky
předplatitelů, reklamace nedodaných čísel a p. vyřizuje jen administrace
„Naší řeči“ tamtéž.

Příspěvky rukopisné, časopisy výměnou a knihy na posouzení
buďtež zasílány redakci „Naší řeči“ v Praze-I., v Bílkově ul. č. 18,
nebo odpovědnému redaktorovi, prof. Václavu Ertlovi na Král.
Vinohradech, v Polské ul. č. 39.

NAŠE ŘEČ.

LISTY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A TRÍBENÍ
JAZYKA ČESKÉHO

VYDÁVA
III. TRÍDA ČESKÉ AKADEMIE
VĚD A UMĚNÍ.

REDAKČNÍ RADA:

VÁCLAV ERTL, EMIL SMETÁNKA, JAROSLAV VLČEK,
JOSEF ZUBATÝ.

NÁKLADEM ŠOLCE A ŠIMÁČKA, SPOLEČNOSTI S R. O. V PRAZE-II.,
JERUSALEMSKÁ 11.

1927.

OBSAH:

V. Ertl, K smrti, k jídlu, k pláči, k dostání a pod. 217

POSUDKY A ZPRÁVY:

Marcel Proust, Radosti a dny. Přel. Jar. Zaorálek (V. Marek). Konec. . . 230

HOVORNA:

(234.)

Bermela. — Hoditi se. — Nesýtek. — Řeřiv. — Spohřebovati. — Vyškov,
Slavkov.

„Naše řeč“ vychází v desíti sešitech o 24 stranách v 8°, 1. dne každého měsíce, vyjímajíc srpen a září, za roční předplatné 16 Kč, s poštovní zá-
silkou 17 Kč 20 h. Jednotlivá čísla po 2 Kč. V předplatném je nyní zahrnuta
i cena rejstříku. — Předplatné přijímají všechna knihkupectví, zejména
nakladatelství Šolcovo a Šimáčkovo, Praha-II., Jerusalemská 11. — Přihlášky
předplatitelů, reklamace nedodaných čísel a p. vyřizuje jen administrace
„Naší řeči“ tamtéž.

Příspěvky rukopisné, časopisy výměnou a knihy na posouzení
buďtež zasílány redakci „Naší řeči“ v Praze-I., v Bílkově ul. č. 18,
nebo odpovědnému redaktorovi, prof. Václavu Ertlovi na Král.
Vinohradech, v Polské ul. č. 39.

Rejstřík

k XI. ročníku Naší řeči

vyjde v lednu 1928.

REJSTŘÍK

K XI. ROČNÍKU

NAŠÍ ŘEČI

SESTAVIL Dr. AL. ZÍSKAL.

NÁKLADEM ŠOLCE A ŠIMÁČKA, SPOLEČNOSTI S R. O. V PRAZE-IL,
JERUSALEMSKÁ 11.

1927.

NA UKONČENÝ PRÁVĚ ROČNÍK „NAŠÍ ŘEČI“

vydali jsme krásné, pevné

PŮVODNÍ CELOPLÁTĚNÉ DESKY

*Vzhledem k většímu množství podařilo se nám je opatřit
za neobyčejně*

MÍRNOU CENU, PO **Kč 6⁻**,

*poštou po Kč 7⁻. Dodá je knihkupec, u kterého „Naši řeč“
odebíráte, nebo přímo*

nakladatelství ŠOLCOVO A ŠIMÁČKOVO, společnost s r. o
Praha II., Jerusalemská u. č. 11.

Použijte připojeného objednáčeho listku.

OBJEDNÁČÍ LÍSTEK.

Objednávám původní celoplátěné desky na

XI. roč. „Naší řeči“

za **Kč 6⁻** (poštou za Kč 7⁻).

Částku Kč 7⁻ zasílám předem — zašlu po obdržení desek
Vaší složenkou.*)

Objednáčím lístek
odstříhnete, zřetel-
ně vyplňte a
vložíte do nezale-
pené obálky fran-
kované 30 hal.
znám. a zašlete
tam, kde „Naší
řeč“ odebíráte.

Jméno

povolání

adresa

posl. pošta

.....
podpis.

*) Nehodící se škrtněte

Ilustrovaný sborník vědomostí ze života a hosp odářstv

Domáci vševěd.

Sepsal JOS. KAFKA, řed. Nár. musea v. v. a odborný spisovatel. Dílo toto jest nejlepším přítelem ženy a rodiny. Poučuje o všem a nenechá nikdy hledajícího v pochybách, ukáže, povzbudí, vysvětlí stručně, jasně a názorně s doprovodem přehojných a dokonalých vyobrazení a krásných barvotiskových příloh. Abecední seřazení umožňuje nám rychle informovati se o všem, co se týká rodinného života, výchovy dětí, úpravy domu a bytu, zdravotnictví, výživy, domácího hospodářství, zahrady, chovu domácích zvířat, práv a povinností občanských, právních otázek všeho druhu, společenských styků, oděvu, umění, domácích prací atd.

Vzácná tato bible moderní hospodyně vyšla ve třech svazcích skvostně vázaných za Kč 360.—. Osobám hodným důvěry povolujeme měsíční splátky.

Objednejte u svého knihkupce neb v podepsaném nakladatelství.

ŠOLC A ŠIMÁČEK, SPOLEČNOST S R. O. V PRAZE.

Th. Gautier:

MILITONA.

Román ze španělského prostředí, z dusných ovzduší arén a rušného života toreadorů. U autora tak oblíbeného a známého, jakým jest Gautier, není třeba připomínati, že román jest úchvatný a poutavý. Kniha líčí žhavou lásku, vlastní španělskému temperamentu, mladého Andréa k božsky krásné Miltoně. Tato však jest takřka zasnoubena vášnivému a brutálnímu toreadorovi Juanovi, ale jeho milostné projevy chladně odmítá a miluje Andréa. Nastává boj mezi soky, v němž André podléhá zákeřnému přepadení v temné uličce madridské. Těžce zraněného se ujímá Militona, v jejímž náručí se André uzdraví se dvě duše se spojí navždy. Odmítnutého toreadora úplně zničí jeho neukojené vášně a touhy. Klade nástrahy šťastné dvojici, avšak marně. Konečně hrozná tragedie v zápasu s býky ukončí jeho život. Četba tohoto románu uchvátí měrou neobyčejnou.

Stran 152.

Cena Kč 7.50.

Vázané Kč 11.—.

Dostanete v kterémkoliv knihkupectví nebo v podepsaném nakladatelství.

ŠOLC A ŠIMÁČEK, spol. s r. o., Praha II., Jerusálémská 11.

Poutavá četba.

Dewetter Karel:

TABATĚRKOVÁ PRINCEZNA.

Román. Ilustr. J. Kočí. — Půvabný, kouzlem staré Prahy opředený obraz romantické lásky z doby našich prababiček: autor patří k našim spisovatelům nejčtenějším a nejoblíbenějším, jmenovitě u obecnstva dámského.

Kč 34.—, váz. Kč 52.—.

Herben Jan:

HOSTIŠOV.

Třetí vydání s vyobraz. J. Panušky. (Sebraných spisů svazek I.) — Kniha mocného kouzla, čistého čestství a hřejivé lásky k vlasti. „... slunná a radostná kniha.“ („Mor.-slezský Deník“.) Kč 30.—, váz. Kč 50.—.

DO TŘETÍHO I ČTVRTÉHO POKOLENÍ.

Díl I. Konečné vydání (třetí). I.—II. brož. Kč 80.—, váz. Kč 120.—. Díl II., část I. a II. brož. Kč 48.—. ... do všech knihoven, jedno ze základních děl naší literatury... („Česká Osvěta“.) — „... román hlubokého myšlenkového pozadí, ježž musí znát každý, kdo chce pochopit duši moravského venkova.“ („Národní Politika“.)

Herrmann Ignát:

PRÍBĚH JEDNOHO DNE.

Třetí vydání. — Mistrovský kousek vypravovatelského umění Herrmannova — téma dosti choulostivé podáno tu se vzácným taktem.

Kč 12.50, váz. Kč 27.—.

Šlosar V.:

POŠUMAVSKÝM RÁJEM.

Román. — Něžný původní humeristický románek tento, jehož dějištěm jest naše krásné Pošumaví i malebná Šumava sama, bude zvláště milou a vítanou četbou našim dámám a dospívajícím dívkám.

Kč 24.—, váz. Kč 40.—.

Šmilovský A. V.:

SPISY VÝPRAVNÉ.

Nejlevnější nové, původní vydání, v úpravě autorem samým ještě za jeho života opatřené, vyšlo v 9 svazcích, každý o 320 stranách, po Kč 7.—, poštou po Kč 7.20, váz. po Kč 13.50.

Pořadí, v jakém vyšly:

I. Parnasie. — Starý varhaník. — Starý Měchura. (Jen vázané v kompletu.)

II. Setník Dřevnický. — Za raních červánků. (Jen váz. v kompletu.)

III. Starohorský filosof. — Krupař Kleofáš. (Jen váz. v kompletu.)

IV. Nebesa. — Procul negotiis. — Rozptýlené kapitoly. Řada I. a II. — Bez lásky.

V. Vesnické povídky: Pod doškovými střechami. — Spálený Šimák. — Baron Krušina. — Perla v hrubé kazajce. — Lesní panenka.

VI. Maloměstské povídky: Červený deštník. Tatinkovy hodinky. — Kovárna v Klenici. — Václav z Nebuzína. — Páter Antonín. — Jehla. — Pan kontribuční. Hodina v expedice.

VII. Na čerstvém vzduchu. Román o 2 knihách. (I. Sladké nesmysly. II. Vážné pravdy.)

VIII. Martin Oliva. — Kmotr Rozumec. (Jen váz. v kompletu.)

IX. Životopis A. V. Šmilovského. doprovázený výňatky z jeho korespondence. Napsal Dr. Albert Pražák. — Spisy Šmilovského musejí zajímat každého, protože líčí život tak, jaký skutečně jest. Šmilovský při tom dovedl ovládati látku vážné i veselé; dovedl stejně buditi úsměv i slzy; zkrátka byl spisovatel pravý a jeho díla jsou jeho nejlepším pomníkem; hodna, aby byla známa každému u Čechů! Kompletní dílo váz. Kč 121.50.

Knihy zde uvedené dostanete v každém knihkupectví nebo v nakladatelství
ŠOLCE A ŠIMÁČKA, SPOLEČNOSTI S R. O. V PRAZE II.

Grafické závody Neuber, Pour a spol., Praha I., Bílkova 1/.

NA UKONČENÝ PRÁVĚ ROČNÍK „NAŠÍ ŘEČI“

vydali jsme krásné, pevně

PŮVODNÍ CELOPLÁTĚNÉ DESKY

*Vzhledem k většímu množství podařilo se nám je opatřiti
za neobyčejně*

MÍRNOU CENU, PO **Kč 6.-**,

*poštou po Kč 7.—. Dodá je knihkupec, u kterého jste odebírali
„Naši řeč“, nebo přímo*

nakladatelství ŠOLCOVO A ŠIMÁČKOVO, společnost s r. o.
Praha II., Jerusalemská ul. č. 11.

KNIHA DNEŠKA!

Univ. prof. F. Žilka:

ČLOVĚK A BŮH

*V dnešní době, kdy náboženská otázka
je předmětem denního hovoru a četných po-
lemik, přichází právě vhod práce na slovo
braného odborníka. — V knize „Člověk a
Bůh“ podává nám profesor Žilka nejkrás-
nější ukázky náboženských knih v českém
překlodu a doprovází je stručným popu-
lárním výkladem srovnávacím, ve kterém
ukazuje, co v kterém z pěti hlavních nábo-
ženství světa je podstatou, jak se které ná-
boženství vyvíjelo a jaký význam má ta
nebo ona idea pro člověka moderního.*

Cena Kč 16.—. Dostati lze v každém knihkupectví nebo v nakladatelství fy

Šolc a Šimáček, s. s r. o., Praha II., Jerusalemská 11.

Nádherný obrazový týdeník.

Nová moderní úprava.

Bohaté a skvělé ilustrace.

Zrcadlo veřejného života.

Předplácí se:

na $\frac{1}{4}$ r. Kč 39.—,
poštou Kč 41'60,
na $\frac{1}{2}$ r. Kč 78.—,
poštou Kč 83'20,
ročně Kč 156.—,
poštou Kč 166'40.

Jednotlivá čísla
po Kč 3.—.

ČESKÝ SVĚT

Zachycuje slovem i obrazem

veškerý, zvláště však domácí

ruch umělecký, společenský

a kulturní

Číslo na ukázkou
ochotně zašle každý
knihkupec nebo
přímo nakladatelé

Šolc a Šimáček,
společnost s r. o.
v Praze II.,
Jerusalemská 11.

Neopomíňte zařaditi do své knihovny

J. S. MACHARA

BÁSNICKÉ DÍLO:

CONFITEOR I.-III. (v jednom svazku) 6. vydání . . .	Kč 36.—
GOLGATHA. 4. vydání	Kč 15.—
ČTYŘI KNIHY SŇNETŮ. 6. vydání	Kč 18.—
TRISTIUM VINDOBONA I.-XX. 6. vydání	Kč 12.—
VTEŘINY. Listy z deníku. 3. vydání	Kč 9.—
ŽIVOTEM ZRAZENI. Idyly a dramata. 3. vydání . . .	Kč 12.—

CYKLUS »SVĚDOMÍM VĚKŮ«

JED Z JUDEY. 5. vydání	Kč 19.40
V ZÁŘI HELLENSKÉHO SLUNCE. 5. vydání . . .	Kč 22.—
BARBAŘI. 4. vydání	Kč 20.—
POHANSKÉ PLAMENY. 4. vydání	Kč 16.—
APOŠTOLOVÉ. 4. vydání	Kč 18.—
ROKY ZA STOLETÍ. I. Oni.	Kč 20.—
KRŮČKY DĚJIN.	Kč 22.—
KAM TO SPĚJE?	Kč 22.—
SOUBOR BELETRIE. Definitivní vydání knih »Stará próza« a »Hrst beletrie«.	Kč 36.—
MACHAR MLÁDEŽI	Kč 22.—
VÝBOR Z BÁSNÍ	Kč 15.—
VEČER JANA MYDLÁŘE	Kč 7.60

Objednávky vyřídí každé knihkupectví nebo

nakladatelství Šolc a Šimáček,

společnost s r. o. v Praze II., Jerusalemská 11.

DĚJINY MALÍŘSTVÍ

Světové dílo
RICHARDA MUTHERA
v autor. překladu
FR. AD. ŠUBERTA,
doplňené v II. vydání
kapitolami o českém malířství
z pera

Dr. FR. X. HARLASA,
vychází
v sešitech o 32 stranách
nádherné úpravy na krásném,
křídovém papíře
ve 14 denních lhůtách.
Sešit za 6.60 Kč.

Předplatné na 5 sešitů 33.— Kč,
poštou 34.— Kč, na 10 sešitů
66.— Kč, poštou 68.— Kč.

DĚJINY MALÍŘSTVÍ

je kniha jména světového, nevy-
sychající pramen nejušlech-
tilejšího duševního požitku.
Skvělý slovní obsah, záj-
mavost přímo románová, 2800
vyobrazení, tvořících domácí
obrazovou galerii nejznamenitěj-
ších uměleckých děl, nádherná
grafická úprava spojují se v knize
teto v harmonický celek, odpoví-
dající i nejvýbranějším
nárokům.

Přesvědčte se vlastním názorem
z prvního sešitu, jenž Vám bude
na požádání zaslán.

Příhlášky přijímá každé knihkupectví nebo přímo nakladatelé

ŠOLC A ŠIMÁČEK,

společnost s r. o. v Praze II.

Knihy redakci zaslané:

- J. Hušková-Flajšhansová, Rumunští prosaíkové. Z nakladatelství České grafické unie v Praze. Za Kč 20.—.
- Země a lidé sv. 70: L. A. Bougainville, Plavba kolem světa. Za Kč 14; sv. 71: R. Cicvárek, Asijské problémy. Za Kč 20.—; sv. 72/3: J. Hříbek, V zemi lva a slunce I. za Kč 20.—, II. za Kč 18.—; sv. 74: L. Pouys, Černý smích. Za Kč 12.—; sv. 75, 76: R. Šebesta, Z přitímní pralesa I, za Kč 15; II. za Kč 20.—. Z téhož nakladatelství.
- Spisy Julia Zeyera, seš. 25—50. Z téhož nakladatelství.
- J. Giraudoux, Zuzanka a Tichý oceán. Z nakl. Symposion v Praze.
- M. de Unamuno, Tragický pocit života. Z téhož nakl.
- M. Proust, Radosti a dny. Za Kč 21.—. Z nakl. Odeon v Praze.
- Chateaubriand, Atala-René. Hyperion. Praha.
- A. Procházka, Z naší literární tradice alkoholní a protialkoholní. Z nakl. »Českoslov. abstinenceho svazu«.
- Š. Kréméry a E. Klementis, »Moyses a Kuzmány«. Za Kč 7.—. Z nakl. Matice slovenské v Turč. Sv. Martině.

HRADY, ZÁMKY A TVRZE KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO,

monumentální dílo zesnulého historika

AUGUSTINA SEDLÁČKA,

právě vyšlým XV. svazkem dovršeno.

Každý svazek je úplně samostatné, ukončené dílo a obsahuje až 42 celostránkových obrazů našich předních umělců, na 400 ilustrací v textu a velkou mapu hradů, zámků a tvrzí.

Objednat lze možno v každém knihkupectví.

Osobám důvěry hodným na mírné měsíční splátky.

Podrobnější zprávy ochotně podá nakladatelství

Šolc a Šimáček, spol. s r. o., Praha II.

Neopomíňte zařaditi do své knihovny

J. S. MACHARA

BÁSNICKÉ DÍLO:

CONFITEOR I-III. (v jednom svazku) 6. vydání	Kč 36.—
GOLGATHA. 4. vydání	Kč 15.—
ČTYŘI KNIHY SONETŮ. 6. vydání	Kč 18.—
TRISTIUM VINDOBONA I.-XX. 6. vydání	Kč 12.—
VTEŘINY. Listy z deníku. 3. vydání	Kč 9.—
ŽIVOTEM ZRAZENÍ. Idyly a dramata. 3. vydání	Kč 12.—

CYKLUS »SVĚDOMÍM VĚKŮ«

JED Z JUDEY. 5. vydání	Kč 19.40
V ZÁŘÍ HELLENSKÉHO SLUNCE. 5. vydání	Kč 22.—
BARBÁŘI. 4. vydání	Kč 20.—
POHANSKÉ PLAMENY. 4. vydání	Kč 16.—
APOŠTOLOVÉ. 4. vydání	Kč 18.—
ROKY ZA STOLETÍ I. Oni	Kč 20.—
KRUČKY DĚJIN	Kč 22.—
KAM TO SPĚJE?	Kč 22.—
SOUBOR BELETRIE. Definitivní vydání knih »Stará próza« a »Hrst beletrie«	Kč 36.—
MACHAR MLÁDEŽI	Kč 22.—
VÝBOR Z BÁSNÍ	Kč 15.—
VEČER JANA MYDLÁŘE	Kč 7.60

Objednávky vyřídí každé knihkupectví nebo

nakladatelství Šolc a Šimáček,

společnost s r. o. v Praze II., Jerusalemská 11.

T. GLOS a AL. GREGOR:

RUKOVĚŤ ČESKÉHO JAZYKA

PŘEHLED PRAVOPISU, MLUVNICE,
STILISTIKY, METRIKY, POETIKY A LITERATURY
ČESKÉ

STUDIJNÍ POMŮCKA

PRO KANDIDÁTY UČITELSTVÍ ŠKOL OBECNÝCH,
MĚŠTANSKÝCH I STŘEDNÍCH (KE ZKOUŠCE
Z JAZYKA VYUČOVAČÍHO), JAKOŽ I PRO
MATURANTY A STUDUJÍCÍ VŠECH ŠKOL.

TŘETÍ VYDÁNÍ, PODSTATNĚ ZMĚNĚNÉ.

Kč 38.—.

U VŠECH KNIHKUPCŮ NEBO V PODEPSANÉM
NAKLADATELSTVÍ.

ŠOLC A ŠIMÁČEK,

NAKLADATELSKÁ SPOLEČNOST S R. O.

PRAHA II., JERUSALEMSKÁ Č. 11.

REJSTŘÍKY

k IX. a X. ročníku „Naší řeči“
PRÁVĚ VYŠLY.

Rejstřík k IX. roč. stojí Kč 6.—, X. roč. Kč 6'50.

Objednávky vyřizuje každé knihkupectví nebo nakladatelství
Šolc a Šimáček, s. s r. o., Praha-II., Jerusalemská 11.

EJHLE ŽENA...!

**Smělá, zdařilá
práce nového
autora.**

**Knihazralých úvah
a důkazů, stavěj-
ících se odvážně
proti proudům
dnešní doby.**

Václav Košák

chce ukázat v své knize, jak zhoubně působí

**experimentování svobodou a
nezávislostí žen**

na jejich poměr k mužům, neboť považuje
poměr mezi ženou a mužem za jeden z největších
a nejdůležitějších základů lidstva. V knize pou-
kazuje autor na kontrasty velkých frází o ženství
s jejich následky a skutečností, která připravuje
ženy o to, co je jim nejcennějším a jediným
majetkem —

o cit a lásku.

Kniha se nehodí do rukou každého —

je určena čtenářům nezaujatým.

Stran 267. — Za Kč 22.—

U všech knihkupců nebo v podepsaném nakladatelství.

Šolc a Šimáček, s. s r. o., Praha II., Jerusalemská 11.

REJSTŘÍK

k IX. ročníku „Naší řeči“
PRÁVĚ VYŠEL.

Stojí Kč 6.—.

Rejstřík k X. roč. vyjde v červnu.

EHLE ŽENA..!

Smělá, zdařilá
práce nového
autora.

Kniha zralých úvah
a důkazů, stavějící-
cích se odvážně
proti proudům
dnešní doby.

Václav Košák

chce ukázat v své knize, jak zhoubně působí

experimentování svobodou a nezávislostí žen

na jejich poměr k mužům, neboť považuje
poměr mezi ženou a mužem za jeden z největších
a nejdůležitějších základů lidstva. V knize pou-
kazuje autor na kontrasty velkých frází o ženství
s jejich následky a skutečností, která připravuje
ženy o to, co je jim nejcennějším a jediným
majetkem —

o cit a lásku.

Kniha se nehodí do rukou každého —

je určena čtenářům nezaujatým.

Stran 267. — Za Kč 22.—.

U všech knihkupců nebo v podepsaném nakladatelství.

Šolc a Šimáček, s. s. r. o., Praha II., Jerusalemská 11.

RICHARDA MUTHERA

DĚJINY MALÍŘSTVÍ

v autorisovaném překladu FR. AD. ŠUBERTA, doplněném v II. vydání kapitolami o českém malířství z pera Dr. Fr. X. Harlasa

vyjdou asi v 50 sešitech o 32 stranách

nádherné úpravy na krásném, křídovém papíře ve 14 týdenních lhůtách. Sešit za Kč 6'60. Předplatné na 5 sešitů Kč 33'—, poštou Kč 34'—, na 10 sešitů Kč 66'—, poštou Kč 68'—.

MUTHEROVY DĚJINY MALÍŘSTVÍ jsou kniha iména světového, nevysychající pramen nejušlechtilejšího duševního požitku. Skvělý slovní obsah, zajímavost přímo románová, 2800 vyobrazení, tvořících domácí obrazovou galerii nejznamenitějších uměleckých děl, nádherná grafická úprava spojují se v této knize v harmonický celek odpovídající i nejvybranějším požadavkům.

Lze odebírat u každého knihkupce nebo přímo v nakladatelství firmy

**Šolc a Šimáček, společnost s r. o. v Praze II.,
Jerusalemská 11.**

Tiskli Neuber, Pour a spol. v Praze-L, Bílkova ul. 17.

Ant. Veselý:

Z LITERÁRNÍHO ALBA

Drobné obrázky, teple načrtnuté idylky ze života některých našich literátů, hlavně buditelů starších, Jungmanna, Kollára, Nebeského, Erbena, Chocholouška, Havlíčka-Borovského, z novějších dva živé medailonky bezručovské. Opravdové kousky života, literárními snahami vyšperkované a vyznačené, jsou tu podány obrátným perem literárního historika, který do nich uměl vložit vždy několik charakteristických, dobu i dílo vyznačujících podrobností.

Stran 126

Kč 7.50

U všech knihkupců nebo v podepsaném
nakladatelství

ŠOLC A ŠIMÁČEK,

nakladatelská společnost s r. o.,

V PRAZE II., JERUSALEMSKÁ 11

ŠOLC A ŠIMÁČEK

nakladatelská společnost s r. o.

V PRAZE II.

POSLEDNÍ NAŠE NOVINKA JAN HERBEN MORAVSKÉ OBRÁZKY (SEBRANÝCH SPISŮ DÍL VII.)

Druhé vydání.

Kč 26.—.

»Moravské obrázky«, jejichž prvé vydání vyšlo r. 1889, byly vyvolány touhou skupiny »národníků« v Umělecké besedě poznati svéráz Moravy a objevovaly se v polovici let osmdesátých v časopisech, hlavně ve »Světozoru«. Proti vnějškovému popisu staví autor první hlubší proniknutí do duše lidu, třeba očima mládí, rozradostněnými a udivenými tolikou krásou, kterou kolem sebe spatřoval. — Kniha jest věnována velkému národopisci Františku Bartošovi.

OBSAH:

I. KUS JIŽNÍ MORAVY:

Dějiště. — Z potulek po dědinách. — Pozdravení. — Ná-
vštěvy. — Zálety. — Nařikání nad zemřelým. — Hora. —
Staré hordy. — Vánoce. — V taverně.

II. VYLETY.

Po poště z jihu. — Panstvo hanácké. — Hanáci v revolučním
čase. — Ptáče nemá kam sednouti. — V dědině a v domě. —
A jaké to koňstvo. — Hanácká kuchyně. — Jan Kužník. —
Vzorná obec. — Ze Slovenska. — Tři chorvatské osady na Mo-
ravě. — Na dolnorakouském pomezí.

U VŠECH KNIHKUPCŮ.

REJSTŘÍK

k IX. a X. roč.

„NAŠÍ ŘEČI“

je v tisku a vyjde co nejdříve.

KNIHA DNEŠKA!

Univ. profesor F. ŽILKA:

ČLOVĚK A BŮH

V dnešní době, kdy náboženská otázka je předmětem denního hovoru a četných polemik, přichází právě vhod práce na slovo braného odborníka. — V knize „Člověk a Bůh“ podává nám profesor Žilka nejkrásnější ukázky náboženských knih v českém překladu a doprovází je stručným populárním výkladem srovnávacím, ve kterém ukazuje, co v kterém z pěti hlavních náboženství světa je podstatou, jak se které nábo-

ženství vyvíjelo a jaký význam má ta neb ona idea pro člověka moderního.

Cena Kč 16.—. Dostati lze v každém knihkupectví nebo v nakladatelství fy Šolc a Šimáček, s. s. r. o., Praha II., Jerusalemská 11.

KOUPÍM „NAŠÍ ŘEČ“,

roč. I. a III. s rejstříky a rejstřík k roč. II. Ev. dám výměnou
roč. II. Prof. V. Kvasnička, Mladá Boleslav, 197.—II.

POZORUHODNÉ LITERÁRNÍ NOVINKY:

Karel Mašek: **TAJEMSTVÍ
„MLSNÉ KOČKY“**
NAKLADATELSTVÍ SOLC A ŠIMÁČEK,
Praha II.

KAREL MAŠEK: **TAJEMSTVÍ „MLSNÉ KOČKY“**

Karel Mašek (Fa Presto), který se již na začátku své literární dráhy proslavil nepřekonatelnými satirami, zemřel před třemi roky. Je tedy *Tajemství „Mlsné kočky“* jeho poslední prací. Pravíme směle, že zároveň nejdokonalejší. Autor sám ji nazývá „karikaturou“. Je to skvělá satira na slabosti a zvrácenosti naší národní povahy; autor neobjasně tepe všechny vrstvy naší společnosti, politiky a průmyslníky, učence i umělce, spisovatele i herce. Duchaplným humorem a smíchem poví mnohdy pernou pravdu podle pravidla starých satiriků: *ridendo dicere verum*. Zvláště naše planě, mnohomluvné, nereálné reformátorství karikuje Fa Presto řadou znamenitých groteskních scén.

284 stran za Kč 14.—

JOSEF JAHODA: **ZA ŠTĚSTÍM**

Nový román oblíbeného spisovatele je cenným dokumentem dnešní poválečné psychologie. Ukazuje, jak bezohledné obohacování, kariernictví, protekcionářství a jiné chorobné zjevy dnešního života nemohou vésti k cíli, není-li v člověku skutečného mravního základu. Jahoda naznačuje, jaká je cesta za pravým, skutečným štěstím. Mezi množstvím zajímavých postav vyniká zvláště řada ženských typů a jejich lásek, které mocně zasahují do pohnutého hrdinova osudu.

520 stran za Kč 26.—

Knihy dostanete u každého knihkupce
nebo v nakladatelství firmy

Solo a Šimáček,
s. s. r. o., Praha II., Jeruzalémská 11.

J. Jahoda:
Za štěstím.
NAKLADATELSTVÍ SOLC A ŠIMÁČEK,
společnost s r. o. v Praze II.

Knihy redakci zaslané:

- T. G. Masaryk, Palackého idea národa českého. Z nakl. Čin v Praze. Za Kč 6.—.
- Fr. Trávníček, Příspěvky k dějinám českého jazyka. Spisů filosof. fakulty Masarykovy university v Brně č. 19. Za Kč 16.—.
- Ján Hollý, Výber z básní. Z nakl. Matice slovenské v Turč. Sv. Martině. Za Kč 13.50.
- V. Novák a R. Pazderník, K mrazivému jihu II. Země a lidé. Sv. 69. Z nakl. Unie v Praze. Za Kč 11.—.
- G. de Nerval, Očarovaná ruka. Přel. J. Fořt. Z nakl. Hyperion v Praze.

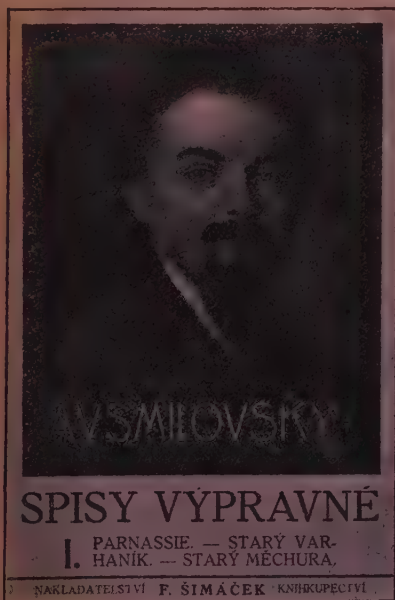
A. V. ŠMILOVSKÝ: SPISY VÝPRAVNÉ.

Nejlevnější nové původní vydání v úpravě, kterou autor sám opatřil ještě za svého života.

9 svazků po Kč 7.—, váz. po Kč 13.50. Kompletní dílo skv. vázané Kč 121.50.

Obsahuje:

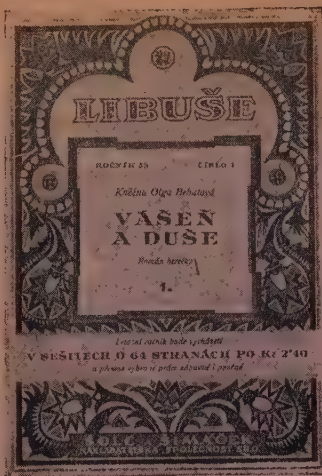
- I. Parnassie. — Starý varhaník. — Starý Měchura. (Jen váz. v kompletu).
- II. Setník Dřevnický. — Za ranních červánků. (Jen váz. v kompletu.)
- III. Starohorský filosof. — Krupař Kleofáš.
- IV. Nebesa. — Procul negotiis. — Rozptýlené kapitoly. Řada I. a II. — Bez lásky.
- V. Vesnické povídky: Pod doškovými střechami. — Spálený šimák. — Baron Krušina. — Perla v hrubé kazajce. — Lesní panenka.
- VI. Maloměstské povídky: Červený deštník. — Tatínkovy hodinky. — Kovárna na Klenici. — Václav z Nebuzína. — Páter Antonín. — Jehla. — Pan kontribuční. — Hodina v expedité.
- VII. Na čerstvém vzduchu. Román o 2 knihách (I. Sladké nesmysly. II. Vážné pravdy.)
- VIII. Martin Oliva. — Kmotr Rozumec.
- IX. Životopis A. V. Šmilovského, doprovázený výňatky jeho korespondencí. Napsal Dr. Albert Pražák.

Žádejte u svého knihkupce nebo v nakladatelství firmy

ŠOLC A ŠIMÁČEK, S. S. R. O., PRAHA II.,

Jerusalemská 11.

ZALOŽENA ROKU
1871

MATICE LIDU

věnovaná pečlivě vybrané četbě zábavně
vzdělávací, přinese v svém 56. ročníku tyto
poutavé spisy:

Ej. Mikkelsen: **John Dale.** Román ze života
Eskymáků. Přel. Fr. Sládek.

Ch. Nordman: **Náš pán a velitel Čas.** Přel.
dr. Karel Holub. Populární výklad o mě-
ření času od nejstarší doby až po naše
dny.

Isabella Sandy: **Muži z kovu.** Román, jehož
děj je čerpán z nejmenšího a nejzajíma-
vějšího evropského státečku v horách py-
renejských Andorů.

Dr. Emil Hof: **Aviatika.** Populární spis
o vývoji aeronautilky od nejzazších po-
čátků do dnešní doby.

Johan Boier: **Poslední Wiking.** Román ze
života norských rybářů.

Dr. J. Jeništa: **Rozhlas.** Nejčasovější po-
jednání o otázkách tohoto odboru.

Obě sbírky vycházejí pravidelně každých 14
dní v sešitech o 64 str. (ročně 1280 str.)
a předplácí se po Kč 48.-; poštou Kč 50.-
u každého knihkupce nebo v nakladatelství
firmy

ŠOLC A ŠIMÁČEK, s. s. r. o., PRAHA II.,

Jeruzalémská. 11.

Naše dvě nejstarší a nejlacinější sbírky zá-
bavné a zábavně poučné četby předloží
svým čtenářům v letošních ročnících
tyto cenné spisy:

LIBUŠE

přinese v letošním svém 53. ročníku vybra-
nou beletrii s hlavním zřetelem na dámské
čtenářstvo v tomto pořadí:

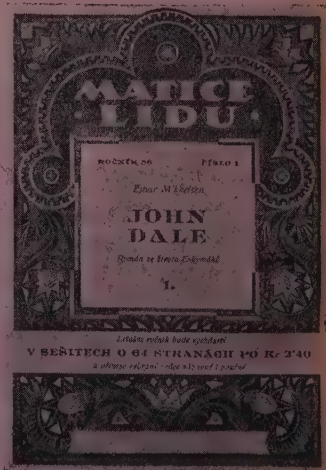
Olga kněžna Bebutová: **Vášeň a duše.** Ro-
mán šlechtický, která se stala herečkou.
Paměť: **Srdce v plamenech.** Román velké
lásky.

Marie Calma: **Trtíny.** Skvělý děj ze života
uměleckého, v kterém se potácí štěstí
vášnivě dívky.

Věra Sojková: **Stará zahrada.** Idylický ro-
mán ve dvou dílech.

Dr. L. N. Zvěřina: **Uzavřený kruh** a jiné
prózy. Nádherné novely ze slovenského
prostředí s romantickým zabarvením.

ZALOŽENA ROKU
1866

DRUHÉ VYDÁNÍ.

JAN HERBEN:

MORAVSKÉ OBRÁZKY

(SEBRANÝCH SPISŮ JANA HERBENA DÍL VII.)

Knížka je souborem poutavých črt národopisných. V první části, nazvané »Kus jižní Moravy«, pojednává autor o pozdravech lidu moravského, o jeho obyčejích při návštěvách, při pohřbech atd. Druhá část, nade-psaná »Výlety«, obsahuje kapitoly: Po poště z jihu. — Panstvo hanácké. — Hanáci v revoluční době. — V dědině a domě. — A jaké to koňstvo. — Hanácká kuchyně. — Jan Kužník. — Vzorná obec. — Ze Slovenska. — Tři charvátské osady na Moravě. — Na dolnorakouském pomezí.

Cena Kč 26.—.

Dostane se u všech knihkupců nebo u nakladatelské firmy

ŠOLC A ŠIMÁČEK, s. s. r. o. v Praze II.,

Jeruzalemská 11.

„ . . . do všech knihoven,
jedno ze základních děl naší
literatury . . . “

„Česká Osvěta“.

Jan Herben:

DO TŘETÍHO A ČTVRTÉHO POKOLENÍ.

Román hlubokého myšlenkového pozadí, jež musí každý
znát, kdo chce pochopit duši moravského venkova.

Díl I.—II. Kč 80.—, váz. Kč 120.—, poštou o Kč 4.— více.

U všech knihkupců nebo v nakladatelství fy

ŠOLC A ŠIMÁČEK, S. S. R. O. PRAHA II.

VŠEM, KDOŽ SE CHTĚJÍ *naučiti cizím řečem*

doporučujeme tyto praktické příručky:

- ANGLICKY VE 40 ÚLOHÁCH. Sepsal Frant. Vymazal. Kč 6.60.
BULHARSKY V 15 ÚLOHÁCH. Sepsal Frant. Vymazal. Kč 3.—.
ESPERANTO. Mluvnice a cvičebnice. Napsala J. Šupichová. 3. vyd. Kč 9.60.
KNIHA ČESKO-ESPERANTSKÉ KONVERSAČE. Napsala J. Šupichová.
Kč 9.60.
LEGU KAJ PAROLU! Esperanta le golibro. Napsala J. Šupichová. Kč 16.—.
FRANCOUZSKY VE 40 ÚLOHÁCH. Napsal Frant. Vymazal. Kč 12.—.
ČECH, FRANCOUZ A NĚMEC. Sepsala O. Petrová. Váz. Kč 6.—.
PŘÍRUČKA ČESKO-FRANCOUZSKO-NĚMECKÁ. Sepsal J. Žlábek. 2. vydání.
Váz. Kč 6.—.
KAPESNÍ SLOVNÍK FRANCOUZSKO-ČESKÝ A ČESKO-FRANCOUZSKÝ.
Sestavil J. Feller. Váz. Kč 12.—.
ITALSKY V PRAKTICKÝCH VĚTÁCH. Sepsal Frant. Vymazal. Kč 4.40.
MAĎARSKY V PRAKTICKÝCH VĚTÁCH. Sepsal Frant. Vymazal. Kč 4.—.
CVIČEBNICE JAZYKA MAĎARSKÉHO. Sestavil Dr. G. Žďárský. Kč 2.40.
SOUSTAVNÝ SLOVNÍČEK ČESKO-MAĎARSKÝ. (S mluvnicí.) Sestavil Dr. G.
Žďárský. Kč 10.—.
SRBOCHORVÁTSKY VE 12 ÚLOHÁCH. Sestavil Frant. Vymazal. Kč 3.60.
NĚMECKY ZA 50 HODIN. Sestavil Fr. Vymazal. Díl I. Kč 10.—, II. Kč 10.—.
PRAKTICKÉ ROZMLUVY ČESKÉ A NĚMECKÉ. Sestavil Fr. Vymazal. Kč 4.80.
VYŠŠÍ KURS NĚMČINY. Sestavil Fr. Vymazal. Kč 4.80.
DOUČTE SE NĚMECKY. 1000 vět běžné denní konverzáce od Fr. Vymazala.
Váz. Kč 15.—.
KONVERSAČNÍ SLOVNÍK ČESKO-NĚMECKÝ. Praktické věty abecedně se-
stavené. Sestavil J. Šilha. Brož. Kč 5.—.
NEJDŮLEŽITĚJŠÍ ČESKÉ A NĚMECKÉ PÍSEMNOSTI. Sestavil Fr. Vymazal.
Kč 4.80.
RUSKY V PRAKTICKÝCH VĚTÁCH. Sepsal Fr. Vymazal. Kč 4.80.
TISÍC RUSKÝCH VĚT. Praktické rozmluvy. Sepsal Fr. Vymazal. Kč 4.—.
LERNET BOEHMISCH. Napsal Fr. Vymazal. Kč 15.—.

Objednávky vyřídí každé knihkupectví nebo nakladatelství firmy

ŠOLC A ŠIMÁČEK, S. S. R. O. PRAHA II.

JERUSALEMSKÁ 11.

Knihy redakci zaslané

- J. Zeyer, Ondřej Černýšev. Spisy II. Seš. 1—10 po Kč 3.—. Z nakladatelství České grafické unie v Praze.
- Fr. Flos, Lusky. Neváz. Za Kč 18.—. Z téhož nakladatelství.
- St. Reiniš, Zlatá rybka. Seš. 1. a 2. po Kč 2.50. Z téhož nakladatelství.
- Marie Schäferová-Holešovská, Divadlo v přírodě. Za Kč 20.—. Z téhož nakl.
- Boh. Schweigstill, Za zvířátky do pohádky. Za Kč. 25.—. Z téhož nakl.
- Ant. Jenne, Pohádkový věneček. Za Kč 45.—. Z téhož nakl.
- Srdce tichá (autor ani nakladatel nejmenován). 1926.
- Za jižním sluncem (autor ani nakladatel nejmenován). 1925.
- R. J. Vonka, Ženy ze života a díla J. A. Komenského. Z nakladatelství „Unitaria“ v Praze.
- G. Gesemann, Studien zur südslavischen Volksepik. Erste Folge. Z nakladatelství bratří Stiepelů v Liberci. Za Kč 26.—.

DRUHÉ VYDÁNÍ.

JAN HERBEN:

MORAVSKÉ OBRÁZKY

(SEBRANÝCH SPISŮ JANA HERBENA DÍL VII.)

Knižka je souborem poutavých črt národopisných. V první části, nazvané »Kus jižní Moravy«, pojednává autor o pozdravech lidu moravského, o jeho obyčejích při návštěvách, při pohřbech atd. Druhá část, napsaná »Výlety«, obsahuje kapitoly: Po poště z jihu. — Panstvo hanácké. — Hanáci v revoluční době. — V dědině a domě. — A jaké to koňstvo. — Hanácká kuchyně. — Jan Kužník. — Vzorná obec. — Ze Slovenska. — Tři chorvátské osady na Moravě. — Na dolnorakouském pomezí.

Cena Kč 26.—.

Dostane se u všech knihkupců nebo u nakladatelské firmy

ŠOLC A ŠIMÁČEK, s. s. r. o. v Praze II.,

Jerusalemská 11.

V BÁSNICKÉM DÍLE
J. S. MACHARA

vyšly právě jako VIII. a IX. svazek cyklu

SVĚDOMÍM ČEKŮ

dvě knihy:

KRÚČKY DĚJIN

(Doba od Napoleona do vypuknutí světové války)

a

KAM TO SPĚJE?

(Světová válka a perspektiva budoucnosti)

Brožované svazky po Kč 22.—, vázané po Kč 36.—.

Žádejte u svého knihkupce nebo v nakladatelství firmy

ŠOLC A ŠIMÁČEK, S.S.R.O. PRAHA II.